

Fondatori: George Bacovia, Grigore Tabacaru (1925)

ateneu

www.ateneu.info
ateneubc@gmail.com

Revistă
de cultură

Nr. 9
(493)

• Anul 47 (serie nouă) • septembrie 2010 • 3,50 lei •

• Carmen Anutza – *Privind în sus*

Mangalia

HOP 13 sau curagiu
și înainte!

pagina 13

J. SARAMAGO:

„Întreaga mea operă
trece printr-un nu”

pagina 17

Ion FERCU

Dostoievski
și Tolstoi

pagina 22

Un brand de țară original

În ultimii ani s-a vorbit tot mai des în mass-media românească despre realizarea unui „brand de țară” și a unui album de reprezentare a României, și acestea chiar au apărut rând pe rând, însoțite nu de puține critici și controverse legate de costul lor.

Realizarea unui album intitulat - „ADEVĂRATA ROMÂNIE!” de către un grup de 52 de elevi de la Școala „Miron Costin” din Bacău, sub îndrumarea profesoarei lor, doamna Maria Bărgăoanu, a constituit o adevărată revelație pentru publicul cititor, nu doar pentru valoarea intrinsecă a albumului, cât, mai ales, pentru ideea care a generat acțiunea acestor copii de 12- 15 ani.

Cât de simplu, de eficient și măiestrit s-ar fi realizat brand-ul de țară și un album de reprezentare dacă s-ar fi făcut apel din start la tinerii acestei țări, sub forma unui concurs național! Albumul de țară, de exemplu, nu poate fi doar o înșiruire sterilă de imagini, ci înseamnă alegerea și prezentarea lor cu multă inteligență, emoție, vibrație și mândrie națională pentru a pune în valoare ceea ce este mai reprezentativ pentru spiritul românesc.

Credem că nu există o altă categorie de vârstă mai entuziasată, mai dornică să descopere și să comunice lumii despre comorile naturale și spirituale ale țării decât tinerii.

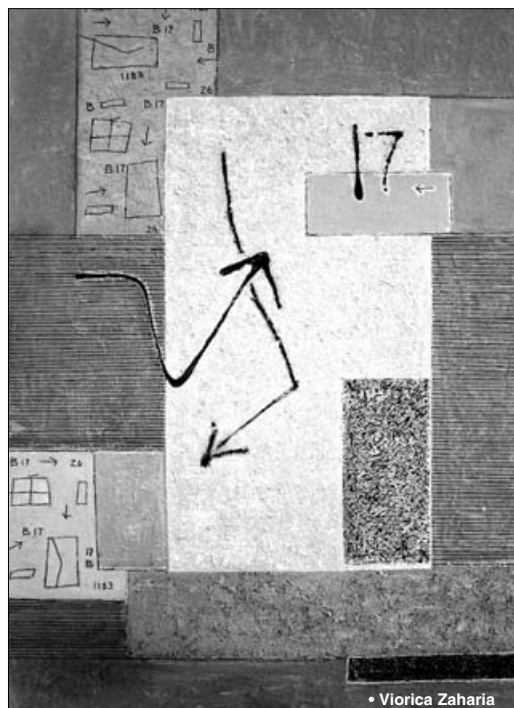
Un concurs național cu tema „Cel mai reprezentativ brand de țară!” sau „Cel mai frumos album!” ar fi fost o mare și incitantă provocare pentru tineri, ocazie ideală de a le stimula inspirația, spiritul de competiție, curiozitatea de a se informa și de a călători, dar mai presus de orice, ar fi fost prilej de exaltare a mândriei naționale, sentiment aproape prohibit în mass-media românească după Revoluția din 1989. Timpul nu este pierdut și concursul se poate lansa în viitorul apropiat, mai ales după discordia în jurul „frunzei plagiate” de către firma spaniolă care s-a angajat să realizeze ceva absolut original ca brand al României, dar nu prea a reușit!

Vă invităm să citiți, „Cuvântul înainte” al cărții „Adevărata Românie!”, și să răsfoiți și paginile acestui album ca să vă convingeți de potențialul creativ al tinerilor, de bucuria și elanul lor de a face o carte care să exprime bucuria și mândria de a fi român, chiar și la vârsta fragedă de 12- 15 ani. Dar dacă acest concurs ar antrena energiile creatoare ale tuturor tinerilor care sunt înscrși într-o instituție școlară - liceu, universitate, institut sau școli tehnice? Rezultatul ar fi uluitor! Educatorii nu ar trebui decât să le incite tinerilor gândirea, spiritul de creație, imaginația

și să le coordoneze puțin munca. S-ar realiza nu unul, ci 10 brand-uri de țară și albume cu mult mai ingenioase și de valoare decât cele realizate până acum de diverse companii străine, plătite cu sume uriașe, deoarece tinerii români și-ar pune sufletul în ele. Pe cei care îmbrățișează această idee, îi invit să o promoveze pe site-uri ale Ministerului de Turism, ale Guvernului României, ale Ministerului Culturii și Educației! Ne vom face nouă și tineretului acestei țări un mare serviciu!

Prof. Maria BĂRGĂOANU

Tescani 2010

• Viorica Zaharia

Tradiție și vocație

La sfârșitul lunii august, muzicienii români și din Germania au participat la a XXXI-a ediție a Festivalului Internațional „Enescu – Orfeul Moldav”, festival de tradiție și vocație, care a fost de-a lungul anilor un centru de interes al artiștilor din țară și de peste hotare. La Tescani au fost invitați să susțină recitaluri camerale Marian Movileanu (violă), Adriana Maier (pian), Duo „Capriccio” (pianistele Ozana

Kalmuski – Zarea, Mihaela Spiridon), al doilea cvartet de coarde al Filarmonicii „Mihail Jora”: Liliana Moroșanu – vioara I, Alexandru Timilie - vioara a II-a, Irina Cleopatra Pușcalău – violă, Liviu Mera – violoncel și clarinetistul Sergiu Musat. În programul acestor seri camerale s-au cântat lucrări de George Enescu, Benedetto Marcello, W.A. Mozart, M.I. Glinka, C.M.v.Weber, P. Hindemith.

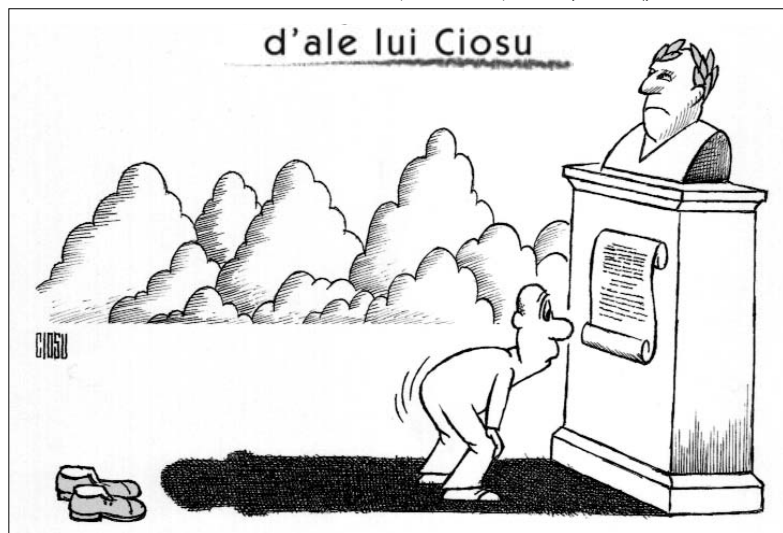
Prezent pentru a organiza un curs dirijoral, discipolul lui Sergiu Celibidache, șeful de orchestră Konrad von Abel din Germania a lucrat cu orchestra Filarmonicii „Mihail Jora” un program complex, de profunzime, pe care împreună l-au prezentat publicului meloman la Sala Ateneu: Concertul în Re pentru orchestră de coarde de I. Strawinski, poemul simfonic „Moarte și transfigurare” de R. Strauss și Simfonia a III-a, „Renana” din creația lui Robert Schumann, compozitor omagiat în 2010 la bicentenarul nașterii.

Orchestra băcăuană și Corul „Armonia” se pregătesc să susțină un concert la

Eisendstadt (Austria) cu o lucrare ce s-a cântat în primă audiere absolută în Bacău aparținând compozitorului Adrian Gaspar – Symphonia Romani – Bari Duk, oratorio pentru bas solo, cor și orchestră, inspirat de viața și traumele lui Hugo Höllenreiner, supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz. Corul - pregătit de Gheorghe Gozar și orchestra vor fi dirijate de Ovidiu Bălan. Solistul, Theodore Coresi este cel care redă în romanes cuvintele lui Höllenreiner, despre marea sa durere.

La Sala Ateneu va avea loc și un concert educativ, Maraton pianistic – Concertul de pian de la Mozart la Rahmaninov, dirijat de Ovidiu Bălan și susținut de Emilio Aversano – Italia, care va interpreta nu mai puțin de 5 concerte de dificultate din creația lui Mozart, Liszt, Schumann, Ceaikovski, Rahmaninov.

Ozana KALMUSKI-ZAREA

Sorin Despot:
moderația revoltei

„Moderat până și în excese”, după cum mărturisește în *vreau*, Sorin Despot reușește să se autodefinească involuntar, însă foarte exact: este un poet (prea) cuminte, care își caută drum în literatură, fără a fi foarte convins încotro s-o apuce. Din acest motiv, primul său volum de versuri, *apasă* (București, „Cartea românească”, 2010) poate părea lipsit de coerență. Impresia vine tocmai din incertitudinile autorului, care e când blajin-resemnat, când revoltat. Din păcate, nu excelează în niciuna dintre cele două ipostaze. Excesiv de reținut, el nu *apasă* suficient pe anumite trăiri, care dau originalitate versurilor sale. Avea dreptate Florin Iaru, când manifesta, cu subtilitate, anumite rezerve, atrăgând atenția asupra unor condiționări care se impun: „Cînd are încredere în intuiția care-i spune că banalul, cotidianul și realitatea de zi cu zi nu sînt chiar fața întoarsă spre sine a liricii, Sorin Despot este poet. Iar cînd descoperă că expresivitatea stă întotdeauna în afară din rînd, hlizindu-se la cuvintele care au epuizat sensurile și aprinzând simțurile, scrie poezie.”

Ei bine, Despot nu descoperă mereu lucrul acesta... Frustrărilor provocate de lume în care trăiește și din care se înfruptă cu folos nu le corespund întotdeauna texte pe măsură. Imagini ale unei realități apăsătoare ar fi putut fi exploatate printr-un proces de adâncire a trăirii. Așa, ele rămân interesante, dar se opresc la nivel declamativ, lipsind-le intensitatea. Cu toate astea, tânărul autor reușește să contureze un imaginar cu evidente trimiteri autoreferențiale pe care le fructifică uneori cu succes: „poi primul pas/ în praf nervi motoare conștiințe încinse/ primul semafor care mă enervează apoi/ al doilea și masa amorfă de carne/ în autobuzul 601 unde infernul oferă gratuit/ avanspremiere...” (*ca să vin la tine*). Odată creată, această Infernală își anexează noi și noi teritorii poetice, elementele recurente fiind orașul și, mai ales, căminul care dobândește proporții înspăimântătoare, devenind un devorator de vieți: „eu sînt căminul și vreau să cad peste voi (...) de atunci urlam printre macarale/ lăsați studenții să vină la mine și va fi pace/ între oamenii mei și gândaci va fi pace între/ gândacii mei și toți bursierii/ eu sînt căminul și mă scutur de praf și de gratii pe voi” (*sastisif*).

Din fericire, Sorin Despot are luciditatea de a înțelege iluzoriul demersului său liric, pe care îl ascunde (spre a-l salva) sub masca mai potrivită a autoironiei: „cele mai frumoase dintre cuvintele mele/ cele care urmau să revoluționeze literatura și/ omul au ajuns un cornet în care dan/ și-a scuipat cojile...” (*poemul cornet de semințe*). E aici un mecanism de tip postmodern, prin care se încearcă o recuperare a li-

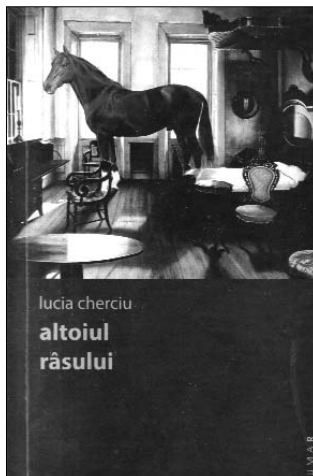
ricului prin chiar subminarea lui parodică și intertextuală. Fără a face paradă de asemenea procedee, Sorin Despot demonstrează că a asimilat lecția optzeciștilor, dar și pe aceea a promotorilor următoare. Amestecul de grav și banal, de viață și de moarte nu alunecă într-o retorică sobră, ci se salvează adesea prin cinism: „am rîs cu pottă/ la baricada de carne/ de metal și de tapiserie fină/ și nimic nu m-a împiedicat apoi/ să ajung la meciul gloriei/ cu unirea urziceni” (*bovina*) Alteori, el recurge la umor negru, pasișându-l până la macabru pe Coșbuc: „perioada în care în p16/ încep să cadă politehniștii restanțierii/ de la geamuri anul trecut a fost/ un boboc de la energetică/ acum doi ani un automatist...” (*poemul cornet de semințe*)

Gesturile nu sunt însă aleatorii. Sorin Despot încearcă un acut sentiment al dezabuzării (*aș bea*), fiind măcinat de „imbecilizarea de fond a societății de consum” și de „realitatea ca un covor de noxe”. Imaginea acestei stări o întrușipează iume, sumă a aspirațiilor poetului de a evada din acest univers: „mă făceam mic și/ alunecând în tine urlam/ iume și o dată ecoul iume/ să mi-o dați pe iume dau/ orice dacă mi-o dați pe iume/ un pat și toată beznă din lume/ pe care să o storc dintre noi” (*iume*). Expresia supremă a acestei disperări exacerbată o constituie poemul final, *ce vrea sorin acum?*, unde, într-o manieră cam teatrală, autorul își manifestă idealul: „vrea o bere și un pachet de șervețele/ o pereche de șosete curate și/ un drum departe de voi”.

Fără a străluci, *apasă* e un debut meritoriu, Premiul pentru Poezie la Concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România, pe care autorul l-a obținut în 2009 nefiind chiar o întâmplare.

Voci lirice contemporane: Sorin Despot și Lucia Cherciu

Adrian JICU
jicadrian@yahoo.com

Lucia Cherciu: nostalgia retro

De o cu totul altă factură este volumul Luciei Cherciu, *altoiul răsului* (Timișoara, Editura „BRUMAR”, 2010) a cărei notă dominantă rămâne o nostalgie cu iz de Pillat și Blaga. Semnele dorului de țară și de acasă sunt mai pretutindeni, de la forme voalate la declarații manifeste precum cele din *Toamna*, plasate sub semnul tânjirii: „Tânjesc după prietenii vechi/ care să bată la ușă, să mă caute,/ să îndulcească o după-amiază/ pe un cerdac de pe alte maluri/ închipuit să semene cu pridvoarele/ de acasă...” (p. 55) Pentru autoarea stabilită în Statele Unite poezia devine un deșeu, o modalitate de traversare a oceanului, de anulare spirituală a distanțelor care o separă de locurile natale. Cum însă tema nu e deloc nouă, Lucia Cherciu alunecă uneori pe panta unei melancolii siropoase, la limita poeziei.

Când însă se abate de la cărările bătătorite și renunță la preocuparea pentru întoarcerea la izvoare, îi ies câteva poeme remarcabile, dintre care se rețin *Golanii*, *Alzheimer*, *Hipertrofieri* sau *Provincialul*. Primul reprezintă un diagnostic poetic exact al realității, pe care Lucia Cherciu o (re)simte cu acuitate: „nimeni nu vine, nimeni nu ascultă,/ poliția pretinde că e responsabilitatea/ gardienilor, ei tot la fel, și în noapte/ oamenii se întorc de pe o parte

pe alta/ în paturile fierbinți de insomnie/ în timp ce golanii, rași în cap,/ belcheși de mahmureală, aburiți,/ răgușiți de urlete, rag de neputința/ trupurilor uriașe, uimiți, bolunzi.” (pp.39-40)

Paradoxal, autoarea reușește câteva texte notabile tocmai atunci când utilizează, voluntar sau nu, modele consacrate. Cu un titlu dinescian, *Doamne ferește* este o reușită rememorare a lumii rurale, dint-o perspectivă soresciană: „Dacă așa le poate face/ la orătării și la grădini,/ Doamne ferește/ ce poate desface muierea/ de i se despică limba/ ca la șarpe printre dinții/ verzi stricați/ ca prinși cu ată.” (p. 86) Alteori, se simt evidente rezonanțe stănesciene, pe care Lucia Cherciu le convertește în interogații tulburătoare: „Din punctul de vedere al păsărilor călătoare/ orașele peste care trec/ devin repere de lumină (...) oare cum găsesc drumul, cum urmează/ chemarea albastrului,/ cum se vede de sus restul lumii,/ cum găsesc sunetele clavierului,/ muzica aripilor pe calea adevărată?” (*de sus*) *Plănsul*, în schimb, devine un fel de tablou sinoptic al poeziei bacoviene, prin intermediul căruia, autoarea actualizează respectivele stări sufletești: „toamnă alcoolism ftizie/ putreziciune spaimă schelete/ abatoare hohote paralizie/ doliu cadavre secrete (...) nu mai era nicio doamnă/ baletistă dansatoare Ofelie/ să te tîmăduiască, Bacovie,/ de marșuri funebre/ de ploaie și tristețe?” (p.106)

Altoiul răsului este, de fapt, o nimerită metaforă a scrisului Luciei Cherciu, care își altoiește sensibilitatea și dorul de acasă pe tiparele unei realități filtrate prin grila lirică a unor predecesori de renume. Rezultatul? O poezie inegală, cu plusuri și minusuri, cu atracții și locuri comune. Stilistic, ea păcătuiește însă prin preocuparea obsesivă pentru enumerare, pe care o regăsim aproape în fiecare text. Uneori, cu o anumită forță expresivă, alteori, ca simplă acumulare de elemente, care converg către nimic. Salvarea vine (când vine) din ridicarea deasupra tuturor influențelor și din propria percepție asupra lumii. Când se eliberează de nostalgia retro care îi îneacă unele texte, Lucia Cherciu dovedește că ar putea evolua către un lirism de substanță.

Mircea DINUTZ

Atitudini. Nostalgii. Corecții

Vorbind despre *Zigzagurile* lui Constantin Călin, Mircea Radu Iacoban admiră la acesta concizia și limpezimea formulărilor, motivându-și astfel opțiunea pentru materialele de scurtă respirație, concentrate și viguroase, în acord cu ritmurile veacului, dar și cu tradițiile gazetăriei autohtone. Este exact ceea ce face și condeierul ieșean (nu numai) în volumul *Printre cărți* (Iasi, Editura „Junimea”, 2009, 336 pagini), justițiar și seducător ca întotdeauna, dar mai ales preocupat să atragă atenția semenilor săi asupra unor valori marginalizate ori uitate. Într-o primă secțiune, intitulată „Zece ani la Junimea”, al cărei director a fost între 1969 și 1979, rememorează cărți, fapte, personalități cunoscute în acei ani. Astfel, pentru istoria literelor ieșene, i se pare important să evoce un moment din pre-istoria editurii, și anume, apariția volumului *Ulcioare de piatră* al lui G. Lesnea, editat de Casa de Creație Populară Iași cu o siglă falsă – Junimea. Coborâtă într-o nedreaptă uitare i se pare *Cronica lui Arbore* (1974), tot așa cum deplânge decăderea ireversibilă a casei-muzeu al cărei cititor, Toader Hrib, a dispărut în 1992. Nu altfel au fost tratați – cu o gravă și vinovată ingratitudine – Traian Chelariu, Aurel Leon (*Umbrele* au fost reeditate abia în 2008 de M. R. Iacoban) sau Corneliu Sturzu. Același ne reamintește că Nichita Stănescu a publicat trei frumoase cărți de poeme la Editura „Junimea”, iar George Mărgărit, figură insolită a Iașului, era respectat de G. Călinescu și, mai târziu, de Lucian Raicu. Un episod memorabil îl reprezintă publicarea, în premieră, la aceeași editură, a unei cărți tipărite în alfabet latin sub semnătura unui scriitor basarabean. Este vorba despre *Steaua de vineri* a lui Grigore Vieru, apărută în 1978. Onorant pentru fostul director de editură este că nu evită ipostazele defavorizante, ca atunci când a refuzat dramaturgului Ion Luca editarea operelor complete, o satisfacție reparatorie, la urma urmei. Textele, indiferent de temă, retin doar strictul necesar, în liniile simple și elegante ale unei arhitecturii foarte bine articulate, cu o argumentație strânsă și eficientă.

Emnesciana, legendara colecție inițiată și susținută de Editura „Junimea” îi prilejuiește câteva (motivate) incursiuni în timp, în cea de-a doua secțiune a volumului. Canonicul Al. Grama, părintele autoritar al tuturor denigratorilor emnescieni din toate timpurile, se află alături – din acest punct de vedere – de Hasdeu, Macedonski, N. Ținc, Take Ionescu, doar pentru a demonstra că la capitolul „denigrări” – „nimeni nu-i nou sub soare”. Mircea Radu Iacoban este de părere că „de la Grama începe, a existat o continuitate a negării” brutale și, adeseori, suburbane. Nici măcar acuzația de naționalism îngust, limitat și xenofob (teamă, nu ură) nu e o noutate. O făcea Panait Istrati la 1929.

Un articol publicat (relativ recent) în „Ziua” și „Evenimentul zilei” îi prile-

juiște o necesară punere la punct. Astfel, Valeria Sturdza, fiică nelegitimă a lui Eminescu și a Veronicăi Micle, n-a existat niciodată. A existat însă o Valeria, fiica Veronicăi și a lui Ștefan Micle, căsătorită Sturdza și autoarea unor volume de poezie minoră. Luând în considerație eforturile lui N. Georgescu, de altfel stimabile, de a demonstra teza conform căreia Eminescu – gazetarul a fost asasinat, supoziția i se pare mai mult decât discutabilă și, în orice caz, atinsă de tentația scenariului de senzație. Informații corecte sunt amestecate cu altele incerte, iar interpretarea lor este, uneori, tendențioasă. Oricum, o asemenea atitudine (în fond, bine intenționată), pălește în fața spectacolului jalnic oferit de televiziune, la emisiunea *Mari români*, unde Andrei Gheorghe (un român pitic) joacă rolul nefericit al unui Hamlet de duzină pe canavaua compotului generalizat. Și asta, în cazul lui Eminescu, ziditorul de limbă și frumos.

Cărțile sunt porțile către lume, tot așa cum „cartușele” lui Mircea Radu Iacoban sunt „porți” deschise către lumea cărților și lumea ideilor. În secțiunea a treia, cea mai extinsă, sunt discutate cărți de beletristică (cu prioritate), istorie, politică, senologie, medicină, lingvistică, darwinism, protocronism, enciclopedia transporturilor, cu un gust apăsător pentru argumentul de bun simț, expresia concentrată și energetică. Mai întotdeauna, autorul se întoarce nostalgic către trecut, ținând la mare cinste cărțile ce evocă lașul cultural și artistic din secolul trecut: *Leșii de odinioară*, de Rudolf Șuțu, *Umbre*, de Aurel Leon, *Iașii de aproape și de departe*, antologie îngrijită de Al. Dobrescu, *Documente din arhivele ieșene* (vol. II), de Teodor Burada, *Trăitori și trecători prin Târgul Iașului*, de C. Ostap, I. Maței, C. Mitan, *Istoria orașului Iași*, de N. A. Bogdan, *Monografia Iașilor*, de Dan Bădărău. Dacă Al. Dobrescu este de părere că „la Iași se trăiește confortabil din gloria trecutului” concitadinul său, Mircea Radu Iacoban, afirmă tranșant că nu ignorarea puținelor valori e lucrul cel mai grav, ci „tratarea lor de-a valma cu falsele valori”. Aș spune, la rândul-mi, că asta nu e o problemă strictă a vechii capitale moldave, ci a întregii Românie.

După ce remarcă, la o comparație 1880 - 1928, că Iașiul începutului de secol XX era o „filială a raiului pe pământ”, observă cu o vervă alimentată de maliție: „pe atunci, lumea se temea, înainte de orice, de prostie” (ce vremuri!), pe când, în ziua de azi, au intervenit „obișnuința și toleranța”. Valorile cultivate în acei ani au căzut în desuetudine, iar „poezia acelor clipe” s-a (mai) estompat. În altă parte, autorul se arată dispus să aducă un omagiu (pe deplin meritat) demolatorilor de monumente istorice, așa cum s-a întâmplat cu Academia Mihăileană, precursora Academiei de Științe. Răsfoind cu deferință *Cimitirul eternitatea*, un album ce înregistrează 1180 de personalități reprezentând cele mai variate

domenii, acesta admiră... „hărnicia” și „responsabilitatea” celor care devalizează morminte și monumente. Moralistul nu se dezmințe nici de această dată: „un popor fără morminte moare și nu poate avea dreptul la dăinuire și istorie”.

O altă mare atracție o constituie teatrul. Se simte că este o pasiune nestinsă și atunci când comentează o carte de teatrologie (Ion Toboșaru, N. Barbu), dar și când discută o cabală ce a dus la concedierea marelui regizor A. I. Maican sau relația actor-regizor într-un context general în care piesa de teatru e tratată ca un „apendice oarecare”, iar regizorul aproape a anihilat personalitatea actorului. Fostul director de teatru și dramaturg de succes optează pentru reabilitarea textului/autorului, dar și a actorului în spațiul scenic. Este ceea ce credea și N. Barbu în cartea sa, *Semnul cumpenei*, scrisă „cu rigoarea profesionistului și distinctă finețe intelectuală”. Evocări din lumea teatrului găsim în cartea lui Aurel Ghiteșcu, *O viață de om pe scenă*, cu mențiunea că amintirile au fost transcrise de Val Săndulescu, după notele lui Ion Aurel Manolescu.

Stalin, Beria, Putin sau liderii comunisti din spațiul românesc îi rețin atenția. Cu deosebire, „Marele Urs” de la Răsărit a transformat „scena politică în bordel” și „patul în tribună de afirmare”. Șansa Verei Davădova, „aman-ta de suflet a lui Stalin” a fost să supraviețuiască unei epoci de teroare și să-și scrie *Memoriile*, comentate aici de M. R. Iacoban, cel care-și amintește că avea 14 ani la moartea „tătucului”. Departele de a dezamorsa lucrurile, moartea sa a provocat un lanț întreg de „turnătorii” și arestări pentru vina de a fi comentat negativ sau evaziv acest deces. După trecerea în revistă a ultimelor victime ale stalinismului, autorul notează sec: „represaliile au fost decise și aprobate, sub semnătură, de către primul locțiitor al Ministrului Forțelor Armate ale R. P. R., Nicolae Ceaușescu”, adică acela care va

demasca, mai târziu, cu mânie revoluționară, abuzurile epocii staliniste patronate de Gheorghiu-Dej. *Rusia lui Putin*, de Anna Politovskaia, este comentată cu respect și admirație, dar și un abia reținut recul emoțional în fața destinului tragic al aceleia care a fost, pe drept, numită „conștiința morală a Rusiei”. Memorabilă caracterizare a țarului Putin de către ziaristă („De ce îmi displace atât de mult Putin? Îmi displace pentru lipsa lui de emoții, mai rea decât crima, pentru cinismul lui, pentru rasismul lui, pentru minciunile lui...”) i-a dispăcut lui Putin, iar Anna Politovskaia a murit împușcată în cap și-n piept în liftul blocului unde locuia.

Măsuri represive, oportunism, cultul personalității, măsuri iraționale, beneficii, privilegii și recompense ca preț al demnității și rectitudinii morale abandonate la intelectualii din prima perioadă a regimului comunist. Ce s-a întâmplat cu ei după aceea? Conform demonstrației făcute de Adrian Gavrilescu în *Noii precepeți*, odată cu trecerea timpului, „intelectualii publici au devenit din ce în ce mai publici și din ce în ce mai puțin intelectuali, adică mai puțin înclinați să pună la îndoială judecățile emise de alții”. Fără puțința de a generaliza, putem spune că e o imagine corectă, în sensul unei comodități și resemnări quasi-generale în fața proliferării răului la toate nivelurile. Așa a fost. Fariseism, disidență închipuită, duplicitate, impostură generalizată, ruptură brutală cu tradiția, disprețul față de tot ce e românesc, atrofierea bunului-simt: „Ni s-au golănit ochii, ni s-a birjorit limba. Ne declasăm voluntar, cuprinși de o ciudată voluptate a degradării” (Constantin Călin) Aici am ajuns. Poate de aceea, textul dedicat (!) generației 70-80 este atât de savuros – ironic, uneori chiar sarcastic: „Voi în ce credeți?” „Dar mai departe?” Comentariul mută ingenios accentele de la admirația simulată la respingerea fermă a unui ton triumfalist lipsit de acoperire, ca în următorul caz: „Suntem o generație de învingători, de vișători...” Cine pe cine a învins? Vișători?... greu de crezut.

Când discută soarta literaturii române, scriitorul ieșean se dovedește mai echilibrat și mai responsabil în declarații decât unele nume grele ale criticii și istoriei literare contemporane: „Negrici are și n-are dreptate. Sedus și luat de valul demonstrației, se încrâncează și exagerează”, afirmă el, cu referire la *Iluziile literaturii române* (2008). Concluziile criticului bucu-reștean îl deprimă, deși – în altă parte – recunoaște că „starea actuală a literaturii române nu îndreptățește prea multe speranțe în obținerea unui premiu Nobel”. Asta nu ne dă însă dreptul să ne declarăm singuri „nevolnici”. Dacă nu ne respectăm noi, cum să ne respecte alții? se întreabă în mod justificat M. R. Iacoban care a scris o carte vie, când deschisă generos spre poezie, când ironică și spectaculoasă la nivelul limbajului, niciodată frivolă. Peste tot, semnale de alarmă, cu luminile bine centrate pe *relele* vieții sociale, politice și culturale, cu *esențele tari* la vedere, în scenarii concentrate, stăpânite de un condeier experimentat și sincer îngrijorat.

Portretul lui Sam

Cum am reacționa dacă sub ochii noștri ar apărea deodată un autobuz plin cu cocoșați? Oricât de miloși am fi din fire, probabil că funambulescul imaginii ne-ar crea un disconfort psihic. Dar nu cumva „cocoșatul” (de fapt complexatul de orice fel) simte *altfel*, nu vede mai mult, dincolo de firesc? Mesajul pe care îl transmite Nora Iuga în volumul de versuri *Autobuzul cu cocoșați* (Editura „Charmides”, 2010) este că o persoană cu handicap, marginalizată social, se salvează prin trăirea în suprarealitate.

Sam, personajul principal al cărții, un infirm care a primit la naștere o cocoșă, nu poate vorbi despre sine decât închipuindu-se din rasa canină, este din fire un contemplativ. „sînt un cătel un rbd și tac/ fac colăcei mici și galbeni/ mă gîndesc la bunul dumnezeu”. Pe de altă parte este și un fin observator al lumii din jur, deși nu o înțelege decât proiectând asupra ei compoziții proprii, bogate în imagini, de cele mai multe ori burlești. Perceperea relațiilor umane se realizează într-o viziune fantastă, absurdă și metaforică, cu o abundență de simboluri dificil decriptabile. Sam privește, analizează ce se petrece în imediata vecinătate, dar de la lumea exterioară se întoarce subit în el însuși. Alteori, dimpotrivă, pornind de la o cunoaștere de sine în care auto-compătimirea lasă loc frecvent umorului negru, autoironiei amare, nu cade în capcana lamentației, evadează la momentul potrivit din singurătatea traumatică, abisală, observând în cele mai mici detalii diverse întâmplări din cotidian, presimțind legături spirituale, misterioase, existente latent între naturi diferite sau de același tip. Complexul de inferioritate, de neînvinc, exacerbă de reacțiile de respingere cu care se confruntă în permanență, este periodic depășit prin dedublare. Spiritul ludic de care este animat Sam și-l consumă fiind propriul partener de joacă, iar izolarea generează monologuri interioare. Se confesează unui auditoriu invizibil, dar vocea lui se stinge treptat, mascând, în fraze suprarealiste rostite pe jumătate, tristetea metafizică, revolta interioară: „mama mare era un abajur/ bunicul era un ceainic/ eu eram o măsline mică mică/ pe o farfurie japoneză/ sînt un bărbat dubios/ vedeți doar am grații de femeie/ îmi plac culorile complementare/ cînd uit să plătesc telefonul/ se-nchide apa/ cînd dau peste-un pat cu baldachin/ sînt mutat în biroul de-alături/ vreau să discut cu un specialist/ vreau să aflu unde stă toleranța/ dacă e blondă sau brună/ și cîți ani are/ în repondeur se auzea o căteea/ avea un aer aristocratic/ și eu mă întrebam/ pe mine cine mă aude/ stau pe banchetă între doi tâlhari/ din cauza lor nu pot să cânt marseilleza/ aerul din autobuz e o vacă/ ugerul ei privește înapoi cu mânie”

Rudele lui Sam. O familie de infirmi

E cumva de mirare ca o carte de versuri să conțină un arbore genealogic. Pe lângă legăturile de sînge, este adăugat un personaj - Terente Caramangiolu, om înstărit, cam grobian, „întreprinzător, ambițios, cinic”, prieten de familie, reprezintă legătura cu normalitatea, cu viața concretă.

Prezentările biografice se fac îmbinând blîndețea și compasiunea cu

Violeta SAVU

Nora Iuga și o călătorie ciudată. Autobuzul cu cocoșați

sarcasmul și ironia frivolă: „Mama, pe nume Camilla Teodorovici, născută la București, pe 26 iulie 1917. Odată cu ea apare pentru prima oară cocoșa în familia Teodorovici, nimeni nu știe dacă numele ei e real sau poreclă. Blîndă, răbdătoare, supusă. Sedusă și abandonată. Naște un fiu pe nume Sam. Din nou sedusă și abandonată. Naște un fiu pe nume Istovitu. Moare prematur încercîndu-se cu un os de pește.” Din caracterizarea lui Sam: „Fire retrasă, îi place să petreacă ore în șir pe veceu. Atunci scrie versuri. Vrea să-și umilească nevasta. E gelos pe talentele ei. Are complexe de minoritar. E prudent. Nu bea, nu fumează, nu a fost membru de partid. Păcătuiește în gînd, atunci întrece măsura. În fiecare seară înainte de culcare îi cere iertare lui Dumnezeu.” Fratele, Istovitu, e „fără cocoșă”, dar nu fără complexe. E static, lipsit de ocupație. Om incomplet, „constituție firavă”, „sornambul”, „lipsit de voință, nu rezistă tentațiilor”, răvnește la soția fratelui, la Minodora.

Întorcîndu-ne la cuprinsul de versuri, vom spune că rostirea gravă, vocea austeră, antilirismul contrapunctează vertijul oniric de care sunt animate personajele, ele alcătuiind, așa cum inspirat observa Alex. Ștefănescu, „un carusel de euri derizorii și tragice”. Raportîndu-se la valoarea absolută a timpului, Sam utilizează adesea perfectul compus: „și eu care mi-am tatuat/ sirene pe braț/ și mi-am făcut pantaloni largi/ în pliseuri mărunte/ și părul mi l-am vopsit în verde/ eu care am vrut să fiu original/ crezînd că asta e o piedică/ în calea uitării.../ și eu care m-am șters de tot/ care m-am pierdut în neagra veșnicie”. Limbajul este frapant prin expresii oximoroniche: lebăda este „nerușinată”, cocoșa „celestă”, „câinii urinează pe piciorul ud și trandafirul înfloreste”.

Sam este în felul lui un romantic prin excelență. Soția îi seamănă în anumite

privințe. Cu toate că are o doză de pragmatism, Minodora refuză sfaturile *realiste* ale mamei, fiind atrasă de idealuri artistice: „mama mi-a spus:/ minodora nu te mai gîndi la sam/ cînd te duci la piață/ gîndește-te la varză și la costită/ fii o femeie cuviincioasă/ ce parcă beethoven i-am zis/ nu se gîndea nu-i cânta și lui/ tot timpul pasărea în cap?”. Deși trec prin perioade de înstrăinare, Sam și Minodora se *presimt* unul pe celălalt, au nostalgiile ale iubirii de început cînd depășeau problemele cotidiene întreținîndu-și unul altuia visele. „Cocoșa” nu mai e semnul neputinței, ci reprezintă deodată punctul de comunicare între îndrăgostiții, puntea de trecere dintr-un ținut mundan într-unul oniric, încărcat de exotism. Asocierea triunghiului feminin cu ochiul divin ar putea esențializa aspectul de sacralitate al iubirii: „îți aduci aminte minodora/ cum ciocăneai dimineața la cocoșa mea/ și dinăuntru se auzea nilul susurînd/ și palmierii și viperele mici și galbene/ ca niște

jartiere de damă/ și glasul lui ramses/ proaspăt trezit din somn/ cînd tocmai te visase/ în slipul tău triumghiular/ în care clipea ochiul lui dumnezeu/ îți minte cum mergeam amîndoi la servicii/ cum mîncam covrigi cu susan/ și tu îți ridicai puțin noaptea de pe ochi/ sam ai plătit lumina mă întrebai/ erai pudică eu te duceam cu vorba/ îmi plăcea întunericul tău/ mă bălăceam în el/ pînă ajungeam pe emisfera cealaltă”.

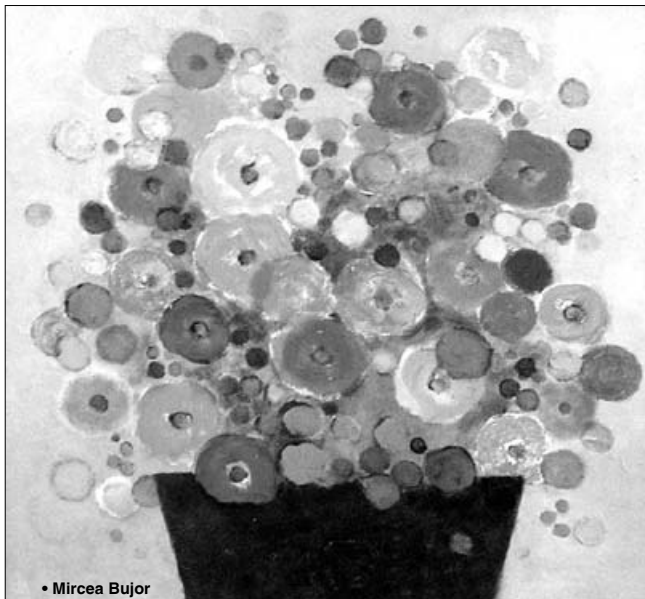
Un titlu dur pentru un volum de versuri

Ideile transmise și generate, psihologia personajelor ar putea fi lesne obiectul unei piese de teatru sau a unui roman. Sam și personajul lui Dostoievski, „sărmanul” prinț Mișkin, au puncte comune. Inadaptați, poartă povara unor stigmate. Atemporal, mistici fără a fi religioși, cei doi sunt îngeri prin gingășie și naivitate. Argumentul autoarei s-ar potrivi ca prolog la romanul *Idiotul*: „De ce Autobuzul cu cocoșați? Pentru că sînt familia pe lumea asta, familia de sfinți, de martiri, de învingători, familia de tortionari, de turnători, de intranșigenți, de fanatici, familia de infirmi... Infirmitățile sînt cei mai frumoși fiindcă nu seamănă cu ceilalți, lor le lipsesc părțile de vanitate, ei știu să pună-n loc bucăți întregi de iertare și bucățile de iertare sînt aripi luminoase de îngeri...”

Traseul Autobuzului cu cocoșați

Imaginea autobuzului cu cocoșați ne-a dezvăluit-o Nora Iuga pentru prima oară în *Poem de octombrie* (volumul *Spitalelor manechinelor*, 1998). Antologia *Inima ca un pumn de boxeur* (Editura „Vinea”, București, 2000) se deschidea cu un ciclu de 20 de poeme inedite înscrise sub genericul „Autobuzul cu cocoșați”. În 2002 se adăugau alte poeme cînd la aceeași editură, Vinea, apărea volumul de sine stătător *Autobuzul cu cocoșați*. Iată că, în acest an, Editura „Charmides”, într-o ediție elegantă, ne facilitează o reintălnire cu Sam. Din prefața semnată de Octavian Soviany notăm: „Nora Iuga se dovedește, pe parcursul poemelor din *Autobuzul cu cocoșați*, o veritabilă doamnă-spiridus care (...) reduce în prim-plan bucuria jocului și a reveriei, are, în fața realului, pe care l-a transformat într-un vertij de culoare și de lumină, voluptățile ucenicului vrăjitor, ce a dat, întâmplător sau nu, peste bagheta maestrului. Și ne face să înțelegem că, în fond, poezia n-a fost niciodată altceva decît un mod de a da cu tifa realității, așa cum știu să o facă numai nebulii și numai copiii.”

Reeditarea demonstrează că versurile Norei Iuga își păstrează prospețimea și *modernitatea* după 10 ani de la prima apariție. Bizarul personaj Sam rămîne în memoria cititorilor prin paradoxurile sale și le câștigă inima avînd vocația sublimului.

Nicolae Jinga

Dicționarul
lui Dumnezeu

Preot în viața de toate zilele, Nicolae Jinga e convins că „poetul e un sacerdot al sensului transfigurat al Lumii”, că „poezia ființei își are temeiuri divine”, dar și că „Fără Iisus Hristos Mântuitorul – venim de nicăieri, plecăm niciunde, iar la-ntrebări nu vom putea răspunde”. Trăitor într-o lume întoarsă pe dos, vigurosul poet e în toate un privilegiat al Cuvântului revelat, cărțile sale de până acum depunând mărturia trăirii sale întru Hristos, a dorinței de sublimare a ființei prin harul divin, a bucuriei de a fi și de a celebra miracolul Creației în versuri care să meargă la inima cititorului.

Sesizând că, în prezent, „duhul poetic creștin e-n suferință”, el încearcă și reușește să-l revigoreze, aducându-i în sprijin esul pe teme existențiale sau culturale, pe care-l întrețese cu poemele de factură identitară într-o inedită țesătură compozițională, pe cât de hibridă, pe atât de solidă în fondul său idealic. Iov al Scripturii și Iov al zilelor noastre, preotul-poet își dă seama că e „foarte greu de ținut pasul cu toate nefericirile veacului”, dar cu toate acestea continuă să înainteze pe drumul „păcos și desfundat”, să se ia la harță cu „Fortăreața angoasei nocturne” ce-l are „prizonier de elită” și să caute răbdător acea „fărămă de-nțele adânc”, în stare nu numai să dezlege „puzderia de sensuri care-(m)j scapă în răsturnata clipei simetrie”, ci și să-l smulgă din această lume „buimacă, săracă și posacă”, dintr-o țară a „gunoaielor, a prafului și a jafului instituționalizat”, în care imbecilizarea prin televiziune și mass-media în genere ne-a transferat în zodia lui „monologăm și nimeni nu ascultă”.

Purtând cu sine dorul de „boaba magică de isihie”, treieră zi de zi cuvintele ca niște „lăcuste carmivore”, scrie ca și cum ar „trage la edec”, își ceartă sufletul, acuzându-l că are „câmară goală”, se întreabă de ce-i „funcționează mîntea” pe „frecvențe ondulatorii, șerpuitoare”, analizează textele altora, de la Galaction la Borges, se-mparte „flămândeii gloate de cuvânt”, urmărește îndeaproape „constanta Luminii”, observă cum „cotele îngândurării urcă brusc” și cum „neliniști abisale” se preling din pielea lui de „melancolic ins”, se lasă „amăgit cu litera din vis”, toarnă „târziu în curând” și tot alergând „printre atâtea vorbe care mint” își scrie viața „trudnic rând cu rând”, încrezător că „Viața-i o carte scrisă-n lumină”.

Iar o asemenea carte e și *Dicționarul lui Dumnezeu* (Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2008), doldora de „Poezie viguroasă, nouă, proaspătă, profundă, filocalică, plină de un dor sublimat, neostentativ, de o nostalgie mistuitoare, de o rară liniște și anvergură a cunoașterii”, cum o caracterizează Cristian Cercel în scrisoarea ce ține loc de postfață. Psalm și epifanie totodată, cântecul de iubire al preotului Nicolae Jinga răzbate în toate cele trei cicluri – *Mierea văzduhului*, *Pervazul cu miride*, *Dicționarul lui Dumnezeu* –, tocul său sprintar scâpărând ca un „amnar în iască” și demonstrându-ne că „saltul de la tăgadă la credință” e posibil și că toate cele 20 de milioane de Români, „care nu mai seamănă între ele”, se vor trezi la „realitatea responsabilităților pe care le considerăm ale altora, mereu ale altora și niciodată pe deplin ale noastre”.

Poetul, de altfel, nu s-a îndoit niciodată că trăiește printre „miracole, printre semne dumnezeiești cu sigiliul permanenței” și deși are momente când ge-

nerozitatea lui Dumnezeu îl strivește, îl uluiește și îl amuțește, nu conținește să caute și să prindă „răgaz de vers adevărat”, pentru că „Acolo unde răzbate iubirea lui Dumnezeu, nu mai începe destinul”, iar din „mia de răstrângeri și dovezi nu vezi cât vrei, ci cât ți-e dat să vezi”. Iar Nicolae Jinga ne-o dovedește că a văzut, prin pronie cerească, destule și că tot măsurând „adâncimea cuvântului”, prin verbul său ne-a făcut și pe noi să înțelegem că „omu-i dator să creadă și să spere”, să vedem și să ne întorcem la calea cea adevărată, învesmântându-ne în „smirna cuvintelor evlavioase” și îmbrățișând, alături de el, „Cuvântul în puritatea Jertfei de pe Cruce”, să putem sorbi „lumina și iubirea”, singurele „acte ce vestesc Dumnezeirea”.

Jertfa sa întru cuvânt („Bietul cuvânt mi-e singura avere”), smerenia continuă („N-am stofă de culegător de perle; dintru adâncuri până-n slăvi cerești tu, Doamne, mare și puternic ești! – nu-s vrednic eu minunile să-ți cânt, nu-s vrednic eu de-a mai rosti cuvânt; Sufletul meu, te rușinezi a spune cât de sărac rămâi în fapte bune!; Rămân perpetuu semn de întrebare Destinul meu nici pic de noimă n-are”), iubirea față de Creator și semeni sunt tot atâtea pilde că Voronețul lăuntric pe care l-a edificat e unul de nezdruccinat, aidoma acestui nou edificiu închinat „înțeleșului neînțeleș”.

Cornel GALBEN

Aurel Pantea
Negru
pe negru

Spațiul mic, clausturant, întunerit care aprofundează în noi *iminenta morții* și revelația *singurătății absolute* sunt, pentru un cititor neavertizat și neavizat, sintagmele definitorii ale scriiturii lui Aurel Pantea. Cei care știu că scriitorul amintit face parte din elita poeticăască optzecistă, alături de Matei Vișinec sau Augustin Pop, generație dominată de ideea *sinelui transcendent* a lui Hugo Friedrich, recunosc că, de fapt, creația lui Aurel Pantea își găsește originea în

distincția pe care o face Paul Ricoeur între *interpretarea ca exercițiu al suspiciunii* și *interpretarea ca recuperare a sensului*. Putând fi considerată o *hermeneutică a senzorialului*, o *fenomenologie a indescifrabilului*, a *increatului blagian*, poezia lui Aurel Pantea a cunoscut, de la debutul din 1980 (*Casa cu retori*), o etapă *declamativă, livrescă, polemică și mascat ironică* (observă Cosmin Cioltoș, în articolul *Retori și limburi*) și alta, care începe în 1993, odată cu *Negru pe negru*, și care scapă rigorilor tipologice.

Cartea de față, intitulată *Negru pe negru* (Editura „LIMES”, Cluj-Napoca, 2009) sugerează, așa cum apreciază Ion Pop, o tensiune exacerbată a trăirii, transmisă copulului textual, o osmoză între diferitele realități subliminale ale eului și substanța limbii. Revelată din această perspectivă, lirica lui Pantea nu se asociază *celui mai negru lirism de la Bacovia încoace*, așa cum ține să sublinieze autorul „Prefetei” prezentului volum, Al. Cistelean, ci mai degrabă *oglinzii oarbe (golului* dintre tocurile ușii) lui Gellu Naum prin plâsmuirea ținutului *Marelui NU* ca o *alter-realtate* ce aparține exclusiv egoului și care se refuză alterității *profane* (în sensul *ignorantei*), ca o manifestare ce se refuză *ferestrelor oarbe ale lumii stricate* locuții de un *tenace principe / al răcelii* (p. 40). Astfel decodificată, sintagma *Negru pe negru* ce sintetizează creația redactorului-șef al revistei „Discobolul” denumează, pe de o parte, cuibul rotind al bulboanei de frustrări ce-l copleșesc pe omul contemporan. Pe de alta, ea ilustrează o suprapunere perfectă a *Genezei* peste *Escatologie*, a lui *alfa* peste *omega*, a *Totului* peste *Nimic*, în care omul aglutinează până la osmoza cu *Nadirul*. Scris peste scris, text peste text, poezia sa re-semantizează ceea ce expresionismul blagian desemnează *non-vorbirea*, iar Aurel Pantea *cuvântul lăcătuț* (p. 179). Poezia sa reconstituie plastic *O privire din noi înșine, un fel de prezentă fără de care s-ar putea să nu mai existe moarte* (p. 156). Discursul liric devine astfel concluzia că negarea negației conține, disjunctiv, în sine, însăși afirmația: adică victoria vieții.

Poemul *Negru pe negru* e revelația disperării de a trăi, o refracție în diferitele medii-cititori încât lirica lui Pantea e un elogiul al reușitei comunicării reale și

realiste, e o negare a ideaticii, a situațiilor abstracte, care metamorfozează poezia în transpunere fidelă a realității, ca manifestare a intensității trăirii, a devoțiunii față de viață, patologică în intensitatea ei. Astfel, poetul devine un Iona sorescian care a încetat să spintece burțile alterității și, optimist, se întoarce spre sine, își spintecă trupul (și ego-ul) și reliefează rostul vieții: „rostește-ți moartea, naște-ți moartea și amuțește pe veci/ stau cu moartea în gură/ și vorbesc în neștire” (p.134). Astfel vietiura devine o galerie de pânze ale lui Salvador Dali, un șir lung de *portrete ale lui NU*, în care definitul *bea fetele lucrurilor* și „face să țâșnească/ muguri pe toate obrazurile” (p. 81).

Deci, moartea și avatarii ei sunt *niște refugii disponibile*, nu o negație a vieții, ci o posibilă variantă *neagră* (în sensul de *absconsă*) a ei. De aceea *negru pe negru* nu semnifică *nicicum pustiu, angoasă, banal* ci, dimpotrivă, provoacă, strigă expresionist, suprarealism, *detalii* printre care *trece fericit într-un peisaj foarte promițător în delicii*, contemplare a tot ce e cu adevărat valoros în viață: curățenia sufletească, devoțiunea ce nu cunoaște umilință, credința și iubirea dincolo de orice care *orbesc* pe neavizat și își cunosc mormântul în limbaj. Iată de ce versurile nu au tonalități de *tângă* monotonă, ci, mai degrabă de xilogravură reprezentând curgerea spre moarte în accepția ei getică.

Denotația clară a volumelor intitulate *Negru pe negru. Poeme pentru Katia* (2005) se regăsește în versurile: „Dacă mi-aș pune instinctele/ pe o creangă verde și ea s-ar carboniza/ aș fi silit să constat o expansiune/ a ceea ce nu vreau neapărat să știu/ că sunt./ Dacă mi-aș pune instinctele /pe o creangă carbonizată și ea ar înverzi, înflori/asta înseamnă o înțelegere între automatul din mine/și un alt fel de inconștiență/în fața căreia rațiunea pură /și rațiunea practică/stau și se socotesc”. (p. 129) ce reliefează că principala caracteristică a liricii lui Pantea este sugestia supravietuirii care, în viziunea autorului, se realizează printr-o viziune lucidă asupra lumii reale, luciditate care conferă versurilor caracter proteic.

Nicoleta FLOREAN

• Carmen Anuta - Pădure de ochi

Oana Soare

Petru Dumitriu & Petru Dumitriu

Apărut în 2008 (București, Fundația Națională pentru Științe și Artă a Academiei Române), studiul Oanei Soare, *Petru Dumitriu & Petru Dumitriu*, este o monografie consistentă, cea mai bună de până acum dedicată acestui subiect. Receptarea ei s-a dovedit însă contradictorie. În ciuda unor premii importante pe care le-a obținut, ea nu a atras decât atenția câtorva comentatori precum Paul Cernat, Horia Gârbea, Răzvan Voncu sau Andrei Terian. Cauzele acestui nedrept dezinteres nu tin de proasta difuzare a cărții, ci, mai degrabă, de dificultatea temei și de o anumită modă în presa culturală, unde se cultivă interesele de grup și anumite voci, care și-au creat o notorietate mai mult sau mai puțin meritată. Lipsită de mediatizarea de care se bucură unii colegi de breaslă, Oana Soare nu e un nume spectaculos, însă dovedește prin acest volum că le e superioară multora.

Prima constatare la care ne obligă lectura cărții este aceea că ne aflăm în fața unui debut consistent. Formația de cercetător literar a autoarei se simte în buna documentare și în rigorea cu care urmărește viața și opera lui Petru Dumitriu cu intenția de a-i realiza un portret autentic și de a stabili relația optimă între biografie și creație. Lucru, de altminteri, dificil, dată fiind specificul activității scriitorului analizat, unde domeniul autobiografic și cel ficțional se îngemănează adesea. O piedică deloc de neglijat o reprezintă și statutul controversat al prozatorului, numeroasele sale serpuiri ideologice și estetice.

Conformându-se canoanelor specifice studiului monografic, Oana Soare așază scrisul lui Petru Dumitriu sub semnul unei personalități proteice, realizându-i un portret psihanalitic și mitanalitic, pe care ulterior îl transferă asupra operei. Nu întâmplător, cartea se intitulează *Petru Dumitriu & Petru Dumitriu*, ceea ce ne plasează în zona unor sciziuni identitare. Era, de altfel, singurul mod plauzibil de a explica o operă sinusoidală, cu reușite incontestabile ca *Proprietatea și posesiunea sau Cronică de familie*, dar și cu romane proletcultiste ilizibile precum *Drum fără pulbere* sau *Pasărea furtunii*.

Fără a se lăsa furată de obiectul propriului demers, Oana Soare abordează cu abilitate cazul Dumitriu, discernând între reușite și nereușite (*„La Molissois este una dintre cele mai slabe scrieri ale lui Petru Dumitriu...”, p. 444*), stabilind șase etape în evoluția scriitorului (*„...opera sa este marcată de mai multe borse: Euridice, scrierile realist-socialiste, Cronică de familie, Proprietatea și posesiunea, Incognito și, în fine, eseurile de autobiografie spirituală...”, p. 451*) sau identificând cele două simboluri centrale care configurează întreaga creație: nexul și Graalul. Prin prisma celor două, cercetătoarea stabilește dominantele operei lui Petru Dumitriu: un homo duplex care scrie, după modelul pentagrammei, o operă ce se vrea monumentală prin modelul balzacian și prin polemicile pe care le implică.

Dacă ar fi ceva de obiectul acestei monografii, atunci acel ceva nu ține doar de „importanța nemeritată a cauzelor (potențiale) în raport cu efectele (reale), cum crede Andrei Terian, într-un recent articol din „Cultura”, ci și de insuficiența judecăților de valoare. Sub raport descriptiv, prezentarea Oanei Soare

este detaliată, presărată cu paranteze de istorie literară și cu analize pertinente, neurmate însă întotdeauna de un spirit critic pe măsură. De aceea, locul scriitorului în literatura română este mai degrabă sugerat decât stabilit, ceea ce, evident, constituie un minus al cărții. Din fericire, unul dintre puținele care i se pot imputa. Autoarea se dovedește, în schimb, un veritabil istoric literar, secundat, în surdină, de un critic în căutarea unei formule de manifestare. Prin acest volum, Oana Soare are meritul de a fi scris, așa cum opinează și Paul Cernat, o monografie pe măsura operei lui Petru Dumitriu. De aceea, cartea sa poate fi văzută și ca un act reparator, de care literatura română avea nevoie. O (re)evaluare utilă, de care ar trebui să beneficieze și alți scriitori români, în frunte cu Eugen Barbu, a cărui biografie apasă nefast asupra unei creații valoroase.

Adrian JICU

Tincuța Horonceanu Bernevic

Strigătul ca o punte

În ultimii ani Tincuța Horonceanu Bernevic s-a impus ca remarcabilă autoare de poezii pentru copii prin *Poezii pentru Tudorel și Zâmbește, copilărie!*, care dispun de grația și *candoarea* care rezonează ideal cu sufletele celor mici. Aceste trăsături sunt ușor de identificat și în cartea *Strigătul ca o punte*, apărută recent la Editura „Rovimed Publishers” din Bacău. Volumul de versuri se adresează, de data aceasta, adulților, pe copertă fiind redat un desen simbolic, de o finețe deosebită, realizat de copilul autoare.

Strigătul Tincutei Horonceanu Bernevic este ținut captiv în interior, este „declanșat” în singurătate, înăuntrul ființei, este forma prin care poeta își comunică durerea, suferința, revolta. Versuri triste, marcate de un tipărit metafizic. Stările de anxietate sunt atenuate de căutările calofile, de momentele în care poeta ni se dezvăluie feminină, gingașă, calină.

Dominant rămâne sentimentul traumatic al pierderii. Tristețea este atât de adâncită încât pare a căpăta materialitate. Însăși natura, prin explozii de splendoare, își propune scoaterea sufletului din stările excesiv-deprimante: „de atâtea tristețe/ au îmbobocit zărzării”. Melancolia induce stări frisonante, păstrând urme de languare bacoviană: „O pasăre îmi cântă pe umăr/ străzile latră în ploaie/ sparg alune între dinți și tremur/ noaptea umedă știe că am/ tălpile scorjoite”.

Temele fundamentale sunt iubirea (ca manifestare, împlinire erotică, dar și ca absență, inclusiv spaima abandonului), timpul, moartea, nostalgia copilăriei, aspirația către divinitate. O parte dintre motivele recurente (inima, aripa, zâmbetul, marea, asfințitul, curcubeul, lacrimile) sunt specifice romantismului. Dar asocierile inedite, contrastante salvează textele de capcana desuetului. Astfel, inima e atrasă într-o zonă obscură, comparată cu o rochie neagră sau o ciocolată amară, lacrimile sunt „monede de schimb”, amurgul este îndesat în „buzunare roase”, visul circula în marfare de tren, marea „privește vicleană”.

Cu toate că în retorica versurilor sunt și reminiscențe tradiționaliste, iar tonul este adesea elegiac, autoarea apelează cu lejeritate la tehnici care tin de modernitate. La o lectură atentă, orientările spre neoexpressionism și biografism sunt

recognoscibile. Limbajul uzitat conține atribute postmoderne, primăvara fiind „on-line”, viscolul „mâna a doua”, iubitul primește din neant „mailuri” și este „căutat pe google mai des”. Nu întâmplător, într-o poezie este invocat Picasso, imagistica poetică deține caracteristica abstracționismului. Există un permanent balans între un „aici” (în plan apropiat) și un „dincolo” (în plan îndepărtat); fragmente aparent dispartate se lipească într-un joc de puzzle.

Analizând obiectiv cartea, nu putem trece cu vederea minusurile. Poemele bune sunt sufocate de prezența celor neconvingătoare, de genul: „Groparul îmi adună oasele/ și tace/ în lume e frig/ cerul din mine s-a topit/ și te strig”. Se simte lipsa unui redactor de carte profesionist, care ar fi avut știința să scoată la suprafață și să evidențieze poezii de o mare sensibilitate, profunde și admirabile, ponderea lor cea mai mare aflându-se spre finalul volumului. Reprezentative sunt texte precum „Păpușile plâng”, „Eu și îngerul meu” (poem cu inflexiuni soresciene), „Pîrjol” (cu reiterări de mitologie românească), „Lumea lui Tudor” (una dintre poeziile impresionante), „Eu sunt” (un poem existentialist, absurd-ludic, în care se redă un autoportret utilizând exercițiul dedublării, al detașării, propriul eu este văzut din exterior), „Despre frumusețe” (o veritabilă *ars poetica*), „Mărgele pe ată” sau „Două jucării”. Dintre acestea, pentru deliciul lecturii redăm integral poemul „Eu sunt”: „Astăzi copii vom învăța despre flori/ Ele ne înfrumusețează viața/ Soarele intră pe geam și mă face să râd/ Tu Tincuța nu ai fost atentă toată ora/ Eu nu sunt Tincuța/ Eu sunt Omul Invizibil/ Și râd pentru că voi nu mă vedeți/ În mine crește un muzeu cu statui de ceară/ Sunt un custode înveit într-o lacrimă/ Astăzi vom învăța despre viață/ Eu nu știu ce e viața/ Eu sunt Cenușăreasa/ Și-mi aștept iubitul să-i fac clăite/ Nu știu ce culori au florile/ Florile au culoarea iubirii/ Eu sunt doar o mamă ducându-și copilul la împărțășanie/ Voi copii învățați despre flori și păsări/ Și părți de vorbire/ Inima mea bate într-o altă fereastră”.

Odată cu *Strigătul ca o punte* Tincuța Horonceanu Bernevic se distinge prin vocea gravă, timbrul obsesiv melancolic și tragismul liric diafan.

Violeta SAVU

Adrian BOTEZ

Aici-la-ntâlnirea tuturor câinilor...

Volumul de versuri cu titlul contradictoriu, *Aici-la-ntâlnirea tuturor câinilor*, lansat de Adrian Botez (prolific autor de texte scrise, zise, durute și lacrimate), este un eveniment cultural marcat de curaj și sinceritate. Editura „RAFET” din Râmnicu-Sărat a girat această apariție, iar Primăria municipiului Adjud, unde locuiește autorul, a avut bunăvoința de a ajuta demersul cultural.

Experiența avută de scriitor prin cartea *Spirit și Logos*, dedicată lui Eminescu, a modelat scrierile lui Adrian Botez. Curajul angajării sociale, dorul după o Românie spirituală, revolta împotriva celor care invadează și agresează sufletul românesc, tristețea poetului în vremea întâlnirii câinilor - sunt teme importante și un real câștig. Deși uneori acest mod de abordare afectează lirica propriu-zisă, există o revanșă a spiritului care tinde să ajungă la cer.

Poetul își structurează volumul pe mai multe niveluri: „Paranoia de serviciu”,

„Aici-la-ntâlnirea tuturor câinilor”, Requiem de primăvară”, „Boala poetului”, „Sonetele anonimului” și „Sfânta sihăstrie”. Această structură ne relevă tensiunea interioară a poetului, revolta împotriva căderii spirituale și culturale a semenilor, dorul după Dumnezeu și eliberarea de sub această tensiune, recunoașterea bolilor spirituale și cele reale cauzate de acestea, necesitatea vindecării spirituale și evadarea în natură și în sfințenia singurătății, evadarea în refuz și în vers picurat de stea. Adrian Botez este atras de teme complexe, care se exclud dar (se) și interferează, e atras de social, de natură, de sfințenia necesară, de cuvântul adevărat, de imprecizie, de zicerea curată care să zguduie spiritul românului. De la Caravaggio la sihastru, de la balamuc și negustorii de moarte la Vocea lui Dumnezeu, de la păcat la viziune și managementul morții, de la măretie la cădere. De la cântec de mahala la cântarea Frumuseții, de la așteptarea schimbării la durerea plecării, de profunzimea gândirii la pomi și oameni sub ploaie, de la Apocalipsis la peisaj cu cărți și vampiri, de la experiența spirituală a morții la șoapta îngerului, la natura...

Volumul trădează un ins neliniștit, un spirit în căutarea legii și a certitudinii și refuzul comodității spirituale; este tipătit celui aflat la locul unde se întâlnesc „câinii”, pentru atacul în haită și pentru cizvârta necesară... Când poetul se eliberează de această tensiune interioară, poezia curge majestuos, clasic, fulgerat modern: „atât de sfânt este pământul acesta – încât/ simt dedesubt cărbuni aprinși de Dumnezeu/ atâtea putere în țării – încât/ zborul vulturilor întoarce pe dos/ zodiile – precum brazda/ Plugarul!” (*Atât de sfânt este pământul acesta*). Alteori imaginea este penetrantă: „contururile obiectelor – după ploaie – au/ devenit/ atât de clare: niște/ concluzii – trase de / Dumnezeu” (*După ploaie*).

Vremurile de pe urmă sunt tratate cu adâncimea necesară: în noapte, târziu, oamenii pot privi la televizor, pot face dragoste corect sau sportiv, iar ceilalți se omoară, cordial, între ei, puținii mai murmură la capul celui în nevoia rugăciunii, iar lîsus e pe cruce la capătul vremurilor - e noapte și e târziu... De remarcat faptul că titlurile poemelor sunt scrise cu literă mare, versurile au toate litera mică, iar zicerea e curgere dinspre Dumnezeu spre oameni și mai departe, poemul e unul nesfârșit, scrierea vine dintr-o zonă eternă, marcată de Duh, e zona sfințită de teama de cuvântul rostit ori scris, e zona de impact dintre cer și pământ, însă numele lui Dumnezeu e scris cu literă mare, ca în textele sacre...

Semnele, metaforele, motivele vin din tradiția românească, iar cuvintele se adună cu energia și puterea lor; temele creștine stau în spatele poemelor, oferă soluția noii creații, eliberarea de păcat, mișcarea și dinamica scrierii acceptă canoanele spiritului care e în căutarea certitudinii, a conștiinței eliberate de tirania imediată a vremurilor. E un fel de patriotism implicit în poeme, un patriotism de bun augur pentru vremurile de negație în care trăim, un patriotism al celui care știe că *pământul acesta numit România* e unul sfânt, deși termenul pare a nu fi la modă. Poemele pun, totodată, în evidență și conceptul poetului-filozof, a sociologului care are doctrina sa de scrib la intersecția locurilor unde se întâlnesc câinii aceia...

Constantin STANCU

gaură-n cer

C. D. ZELETIN

Rostopasca

Vai celor care nu văd că o stare se poate defini prin opusul ei, că susul se definește prin jos, dreapta prin stânga, binele prin rău ș.a.m.d. Este mai bun, de pildă, cel ce e mai puțin rău. Singur Dumnezeu e Bunătatea. Stările absolute stau deasupra și depășesc *immediatezza* umană. Coabitarea celor doi poli dă de gând moralei și celor ce confundă absolutul cu exclusivismul, zdruncinând totodată fidelitatea puritanilor. Astfel privind lucrurile, gândul zboară la problema fatalității răului. Acesta apare în alt fel, funcție de unghiul din care privești. Proiectată limitativ la sfera umanului, această împreună-trăire în definiție îi descumpănește pe cei cu sufletul curat.

Am intuit totdeauna o formă a răului în buruiana numită rostopască, deși îi cunoșteam virtuțile tămăduitoare, pe care însă i le nesocoteam. De altfel, medicamentele sunt otrăvuri. Nu știam cum să mă descotorosesc de ea în puținătatea grădinii ce-mi înconjoară din trei părți casa. Mai exact, mă intriga extraordinara ei insistență vădită într-o înmulțire în progresie geometrică. Nu-i vedeam semințele și nu știam cum se răspândesc: când planta-mamă era dincoace de casă, micile odrasle apăreau în colonii dincolo de casă... Ivoire lor dintr-o sământă întru totul minusculă încât îmi părea abstractă mi-a ascuțit vederea: le depistam încă de mici, când arătau ca un vârf de ac. Nici n-aveam ce prinde cu buricul degetelor, încât ochii trebuiau să mi se prefacă într-un soi de microscop căruia să-i plimb obiectivul pe deasupra țărânei reinviată ca să le observ încolțirea plăpândă. Săvârșeam în fond o nedreptate, căutând să anulez fantastica lor putere germinativă în favoarea câtorva răsăduri blegi și lăncede, cărora le căutam în coame în speranța unei ipotetice flori care să-mi ia ochii o zi-două.

Performanța, ce-mi părea diabolică, a acestei înmulțiri enigmatice îmi stimula fantezia științifică și chiar mă încanta: să te înmulțești prin adiere! Vorba lui Argezi: *Fata, de cum te-o vedea, / Ca din vânt rămâne grea...* Când geniul vieții a speculat toate posibilitățile oferite de natură: pământ/ aer/ apă, cald/ trig, presiune scăzută/ presiune crescută, altitudine mare/ altitudine mică etc., de ce nu s-ar transmite informația genetică și prin zefiri?!

Plantă medicinală, rostopasca sau negelarita, numită așa fiindcă inhibă creșterea negilor, e foarte puțin pretentioasă. Crește în umbra gardurilor, a zidurilor vechi ori a stâncilor, preferând umezeala nisipurilor și, în general, a solurilor ruderales, ca să folosească acest termen al botaniștilor, împrumutat din latinescul rudus, ruderis, care, printre altele câteva sensuri, îl are, în chip fericit, și pe cel de moloz acumulat prin năruire. Așadar, terenuri sterpe. O inteligență supremă, poate zeul lumii verzi, a venit-o locurilor fără căutare. Se hrănește cu umezeala țărâței căzute a zidurilor, a solului cel prost, ocolit de pofta de viață a celorlalți buruieni, mai complicate în aparență, care mai cer și altceva, sol ocrotit prin uitare sau dispreț, scutit de teroarea sapei. Totuși, țesutul ei vălced, exprimat printr-un suc portocaliu și veninos, e o fabrică de medicamente, care și-au găsit încă înainte de Pliniu cel Bătrân, utilizare preferențială în aplicațiile externe: în pecingine, în albeață, în bube dulci etc., dar mai ales în negi, în alunițele în care se deșteaptă uneori răul...

Alunițele?

Iată o poveste recentă.

În urmă cu o lună trebuia să plec la mare, când tocmai observ apariția unui neg aspru pe bosa dreaptă a frunții. Primisem vizita unei somități chirurgicale, care, spre surprinderea mea, îmi recomandă cu toată seriozitatea:

Tamponați-l cu sevă de rostopască!

Repede în grădină după rostopască! Ia însă rostopasca de unde nu-i! Nu-mi dădusem seama că, tot pedepsind-o ani la rând, ajunsesem s-o stăpesc. Am ieșit pe stradă căutând-o pe lângă împănarea gardurilor și în micul parc de-alături – nimic!

Și mi-a venit în minte disperarea împăratului hebreu Saul, cel deja înfrânt înainte de bătălie. Alungase din țară pe toți cei care aveau puterea de a invoca morții și acum, îngrozit în fața ostirii fiilor, porunci – tocmai el! – să i se găsească în grabă o femeie care să cheme spiritul lui Samuel judecătorul, care să-i dea sfatul cel bun. Cu greutate i s-a găsit o astfel de femeie în așezarea En-Dor. Travestit, s-a dus la ea în plină noapte ca să afle ceea ce știa și nu credea, și anume faptul că împărăția i-o luase Dumnezeu și i-o dăduse lui David.

... Am plecat a doua zi la Tekirghiol, adică la mare. Aici, în grădina vilei ce mă adăpostea, am dat peste o tîjă de rostopască jumulită dar mândră cu florile ei marunte și galbene. Una singură, rămasă asemenea femeii deștepte și tari din En-Dor. Nu m-am atins de urgisita buruienă, deși îmi trebuia sucul ei pentru alunița intempestivă. Am lăsat-o de sământă.

Prima zi după cealaltă zi

Suntem cei de pe urmă dintr-un neam inutil :
De ce să nu ne-aducem aminte de moarte
dacă viața va fi la fel de goală și mâine?
Suntem cei de pe urmă,
inutilii,
orbi văzători
Într-o lume de văzători loviți de orbenie,
nesupușii poticniți în mocirla
unei zile fără de mâine,
băligarul din care țărâna
zămislește floarea pe care-o duce
în pumn.

A doua zi după celaltă zi

Suntem aici cu toții,
moștenitori ai tăcerii;
suntem aici cu toții,
aventurieri ai uitării,
supraviețuitori din gulagul memoriei;
suntem aici cu toții,
copii ai trădării eterne,
plăgi ale unui trecut
niciodată uitat,
carnea putredă a unui viitor mort
înainte de a se naște.
Noi, termitelile eternității,
noi, viermi neadormiți în trupul Celui de Sus,
noi mizerabili,
noi, țărâna în care nici lumina, nici umbra
nu lasă vreo urmă,
noi sarea unui pământ care n-a existat
niciodată.

O zi după cealaltă zi

Da, noi suntem aici :
cărțițe bune s-adulmece,
bune la toate
și la nimic,
bune să te faci să crezi că pe viața ta
ești stăpân,
bune să spună
că n-ai nimic de pierdut :
nici măcar eternitatea
propriei morți.

O zi după celaltă zi

Aici nu există nici spațiu,
nici timp.
Singurele clipe pe care le poți măsura
sunt bătăile inimii noastre,
în rest
un pustiu de-așteptare se-ntinde
între moarte și naștere.
Încă din pântecul mamei scormonim
și spațiul ni se deschide-nainte
pentru-a se-nchide în urmă mereu.
Noi visăm fără vise,
noi iubim fără dragoste,
noi urăm fără ură,
noi viețuim fără viață :
împrejurul nostru
doar țărâna e cea care naște.

Horia
BădescuJurnal
de subterană
(fragmente)

O zi înainte de cealaltă zi

Aici,
în chiar lăuntru întregului
câci înlăuntru nimicului
suntem,
aici,
în inima luminii
fiindcă-n inima tenebrelor
locuim,
aici,
sub pleoapa pământului
unde vântul chipul nu ni-l zărește
nicicând,
nici ploile, ochii,
aici unde împreună-riile umbrei
țin loc bătăilor noastre
de inimă.

Cântul sobolilor

Aici cei ce vorbesc
vorbesc doar tăcere
aici cei care tac
tac țărână
aci doar ziua de ieri va să spere
și doar pacea eternă-i stăpână,
aici numai sânge de piatră bătrână
botează copii semințelor duși la tăiere,
aici cei care tac
tac țărână,
aici cei care vorbesc
vorbesc doar tăcere.

Ultima zi după cealaltă zi

Fărădeveghea noi o veghem,
orologiul fără de ore
e-n noi.
Noi nu avem vise,
somnia noastră e veșnicia.
Fără speranță suntem,
pentru noi nu există nici mâine,
nici ieri.
Între nimic și nimic
viața noastră se scurge.
Noi nu avem amintiri :
memoria noastră e moartea.

**George
Chiriac**

și fericirea asta e un fel de a spune vreau și
nu vreau să fac găuri în măr ca un vierme
tiribombele se mișcă înainte și înapoi
stânga dreapta
ca niște trufe
de mărime umană

alien

suntem niște
păpuși kamikaze
care își balansează vocile
într-o căsuță

de Messenger ecranul urias
al monitorului ne sparge
pielea
sexele/ ceva bun ceva

încordat iese din noi
ca dintr-o cutie goală

de Tide

**imagini
din nord**

lângă
coloanele de
beton din gara de nord sunt

oameni cu geamantane
ca niște sicrie
pline cu inimi

mai mici sau mai

mari apoi imaginea
niște animale fără
zgardă
fară botniță se uită la ceas
mănâncă un sandviș

nările lor încălzesc aerul
matilda se ridică își ia bisturiul
elefântului și

dispare

**nebulia e un câine
cu gumă de mestecat
în blană**

tot ce am se rezumă la
un măr crud care lucește în cărucior dar unde
mlaștina nu
mai înghite peștele se
apropie o stafie albastră și viespea își
înfinge acul în sternul
ei cine vrea să ne mănânce
peștișorul răpitor
e chiar un peștișor
răpitor stau sub mănusa nevăzută creierul
meu se gândește la tine

ca la o scufiță roșie
mecanică

bărcile vin să ne salveze
mărul e cât o inimă balenei e cât
lucurile astea nesfârșite care ne fac rău

vom merge

din casă în casă
din oraș în oraș întindem
mâini migrăm spre sud
zdrăngădim cu ciupercile reci mănâcăm
cu ochii gemenilor bivitelini

unde suntem?
când luăm micul dejun?
cine a murit pentru noi?
scufița roșie e mama noastră?
lupul cel rău e tatăl nostru?

• Carmen Anuța - Spre vis I

lumi anglo-saxone

Elena CIOBANU

Meritocrații

Există o categorie de filme care au ca subiect principal viața
anostă și severă de altădată a elevilor și studenților din colegi-
ile americane sau englezești de altădată, mai precis, ale celor
din așa-zisele școli pregătitoare pentru educația superioară
din universitățile din Oxbridge (o amestecătură între Oxford și
Cambridge), în Anglia, sau cele aparținând râvnitei Ivy League
(în traducere, *Liga Iederei*, inspirată de planta cățăroare de
pe zidurile acestor venerabile instituții), în America. Toți ne
amintim, în acest sens, de celebrul și aproape banalizatul, de
acum, *Cerc al poezilor dispăruți*, unde conservatorismul
exagerat sau îmbăcsit al unor părinți sau profesori ai anilor
'50, din America, este incriminat ca înăbușitor sau chiar ucigaș
al spiritelor tinere pline de visuri și de talente.

Mi-am amintit de acest film când am citit, de curând, în *The
New York Review of Books*, un articol scris de Tony Judt, cu
titlul *Meritocrații*. Aici, profesorul universitar american (decedat
în august, anul acesta), istoric și intelectual proeminent, își
reamintește studenția englezească de la King's College,
Cambridge, din anii '60. Atmosfera descrisă, Kingsmenii rein-
viați ai trecutului sună familiar, aproape ca în filmul amintit mai
sus. E ca și cum unul dintre adolescenții aceia rebeli ai filmu-
lui stă și își reamintește perioada studiilor, reevaluând-o.

Dar, mai mult decât toate acestea, articolul mi-a adus în
minte o scenă a filmului care, deconstructivist vorbind, ar
putea fi văzută ca o ruptură de nivel a scenariului. E vorba de
dialogul dintre Keating, profesorul jucat cu talent de către
Robin Williams, și un alt profesor, prietenul lui, care îi atrage
atenția primului că, deși e cât se poate de nobil să le arăți stu-
denților cât de creativă este revolta și cultivarea eului, totuși,
cei mai mulți dintre ei o să realizeze la un moment dat că nu
sunt nici pe departe niște Mozart, Rembrandt ori Einstein și că
atunci aceștia o să te urască pentru asta. Scena se rezolvă
romantic prin recitarea unor versuri de către Keating care
exaltă viața animată de visuri înalte. Articolul lui Tony Judt
preia, parcă, problematica acestui dialog cam de unde a fost
lăsat în suspensie în film, dându-i un final mai complex și mai
aproape de realitate.

Meritocrații, așa cum îi categorisește autorul, erau acei
adolescenți care ajunseseră în universități de elită prin inter-
mediul unui sistem de stat ce promova tinerii valoroși, dar
defavorizați din alte puncte de vedere. El însuși era primul din
familie care ajungea să absolve gimnaziul și, apoi, o universi-
tate. Viața la King's College este văzută cu nostalgie, dar nu
cu naivitate. Schimbarea mentalității, a comportamentelor s-a
petrecut, zice Judt, în câțiva ani, aproape dintr-o dată.
Regulile a căror încălcare părea de neimaginat în primul an
erau, în ultimul an, deja desuete, luate în derădere.

Dar această revoluție nu s-a dovedit deloc una de bun
augur, mărturisește profesorul. Cu amărăciune, constată că
dispariția ulterioară a sistemului de promovare exclusiv pe
bază de merite, dispariție datorată în mare parte relativismului
și egalitarismului prost înțeles, a dus la o uniformizare în
sens negativ a performanțelor din învățământ, iar pierderea
acelei continuități și a aceluși simț al tradiției și al onoarei nu au
făcut decât să deturneze viitoarele generații de la umanismul
liberalismului, îndemnându-le să-și concentreze interesul
asupra unor domenii ce oferă în primul rând avantaje finan-
ciare.

Generația lui Judt, cea care a trăit tranziția de la victoriani-
smul tradiționalist la (post)modernismul dezinhizat al domi-
nației tuturor drepturilor și al minimizării îndatoririlor, a fost cea
care s-a bucurat de avantajele ambelor sisteme. Însă ce cre-
deți că regretă Tony Judt? Tocmai acele nopți de învățat
lucruri care nu îți mai folosesc la nimic după aceea, tocmai
acele figuri de profesori neinteresate de formarea precisă și
isterică la studenți a unor abilități, ci preocupate, din ternele și
obscurile lor scaune academice, de cultivarea spiritului prin
studiul sobru, perseverent și solicitant al textelor fundamentale
ale umanității.

Din păcate, favorizarea excesivă a laturii donisiace a
învățării și ignorarea trudei plicticoase fără de care nu se
poate ieși la lumină, face ca meritocrații să fie azi pe cale de
dispariție. Spațiul public devine astfel dominat de judecăți lip-
site de nuanțe, izvorâte dintr-un pospai superficial de
cunoaștere, prin care se ratează adevărul și înfloresc
buruienile, pe toate marginile, invidia și ura.

Cam de-o săptămână sunt internat la Spitalul de nebuni, dacă nu vă deranjează. Într-una din zile a apărut un domn polițist în civil, care l-a întrebat pe infirmieri:

– Asta-i ăla?
– Ihi! au răspuns ei.
– Domnule, mi-a zis, eu sunt comisarul Henry al treispelea...

Am înțeles că era numele său conspirativ...
– Încântat, i-am răspuns întinzându-i mâna. Haralampy Vreischte întâiul, muncitor necalificat la...
– Știu. Domnule, m-a întrerupt cu asprime. Auzi, mie-mi place lucrul scurt: recunoști că ai ucis o fată în blocul X7 din colonie?
– Yes.

Dumitru HURUBĂ

Internat la psihiatrie

* o epistolă către Coryntina *

Pentru domnul comisar din poliția britanică, răspunsul meu sună obraznic, așa că le atrage atenția celor doi infirmieri care îl însoțesc:

– De ăsta să aveți mare grijă!...
– Și au, deși nu mă așteptam la atâta docilitate din partea lor.

Drept urmare, în momentul de față nu mai am cuvinte din cauza maxilarului inferior deplasat spre stânga cu vreo trei centimetri, reprezentând cam 0,00023% din lungimea Ecuatorului – o nimica toată – fapt care mi-a și creat o stare sufletească extrem de pozitivă. Mă privesc într-un ciob de oglindă amuzându-mă copios de figura mea semnată și strămbându-mă urât spre unii de dincolo de ferestra, care mă arată cu degetul. Îi scuipe exact când prin dreptul ferestrei trece domnul director al Balamucului. Mă scuipe și domnia sa, dar ceva mai profesional, așa că îi apreciez înțelepciunea de bun conducător și organizator prin această coborâre la nivelul de comunicare al pacienților. I-am făcut complice cu ochiul, iar după câteva minute m-au băgat într-o cămașă de forță nou-nouță, cadou din partea conducerii Balamucului primite ca ajutoare de la americani – un gest pentru care trebuie să ai și tu toată considerația. Mulți colegi de saloni și chiar de palier neștiind exact despre ce este vorba m-au enervat în timp ce eu îi priveșc de sus, din patul suprapus de care m-au legat infirmierii...

Le mai spun vreo câteva încercându să-i conving asupra acestui adevăr și că, nu pe peste multă vreme, vor fi mândri ca au avut un pacient ca mine.

– Adică, ce vrei să ne părlești, bade? răde unul.

Răd și ceilalți bătându-mă prietenește pe umăr, pe spate, pe burtă în zona ficatului până ce mă la cu leșin. Încep să behăi ceva între rock, twist cu alunecări spre samba, în timp ce domnișii infirmieri mă lovesc în continuare pe unde apucă, în semn de apreciere. Urlu, iar toată floarea Balamucului mă aplaudă și scuipe spre mine prin geam să nu mă deoache. Nu le răspund cu aceeași monedă, fiindcă țin prea mult la prestigiul acestei instituții care mă adăpostește cu dragoste de părinte prin intermediul personalului asupra căruia evit să mai fac vreun fel de considerații. Acum mă băntuie ipotezele, simt că posed fier de polițist, așa cum constatase cândva o mătușă venită din Australia de Sud:

– Doamne, băiatul ăsta are nas mai fin decât Messi!

Aici trebuie să precizez că este vorba despre Messi, câinele nostru și unul dintre cei mai jăgăriti patruzești din istoria zbuciumată inter și postbelică a satului meu natal. Javra avea atât de dezvoltat simțul mirosului, încât a scăpat cu greu de recrutare între noile cadre ale Serviciului Intern Secret, pe scurt și codificat: SIS. Acel câine, începea să urle a pustiu și luna plină ori de câte ori unchiul-mi-o Carlos din satul vecin sărea gardul ca s-o scape de călduri pe vecină-sa Măriuța pe care o apuca febra ori de câte ori bărbatu-sou era plecat la oraș după cumpărături. Mă rog... Că dacă l-ar fi prins pe unchiu-mi-o la oblojirea neveste-si, habar n-am pe unde ar fi scos cămașa lui de in atât de cărpită că, pusă la uscat în curte, ciourile ocoleau satul... Dacă îl prindea. Daca nu...

Australianca de mătușă-mea făcea legătura dintre mine și Messi fără să fie conșină în întregime că, prin mușcătura lui câinele îmi transmisesse o mare parte din inteligența sa nativ-tradițională, precum și simțul olfactiv, preluând, în schimb de la mine un microb datorită căruia începuse să meargă numai în două labe, i se lungise o ureche, în final turbând. Mai târziu am aflat cu desulă tristețe, din surse neoficiale, dar sigure – de la o consăteancă ale cărei informații erau de multe ori mai sigure decât ale CNN-ului – că bietul câine murise creștinește ținând o lumânare între dinți. Dar, pentru că puțin mai înainte pomenisem de inteligență, și pentru ca posteritatea să nu mistifice, ca de obicei, marile eveniri istorice, menționez că însăși domnișoara asistentă Tany, careia nebunii îi spuneau *tenia* crezând că o dezmierdău, a spus într-una din zilele ei mai bune referindu-se la mine:

– Bolundul ăsta e totuși ceva mai inteligent decât Richard!

– Normal că imediat m-am gândit cu desăvârșită infatuare la următorii Ricarzi: Strauss, Inimă de Leu, Wagner și, Ricardo del Turco. Însă repede revenindu-mi din reverie, am întrebat-o:

– Doamnă, aveți pe cineva cu numele ăsta în familie sau...?

– Un cobai...

Adevărul este că, la oricare dintre Ricarzi ne-am gândi, niciunul dintre ei n-a adus omenirii atâtea folose ca un cobai anonim dintr-un laborator – așa că, să-i dăm cobaiului ce i se vine din biblie. Acesta este și motivul pentru care, ori de câte ori trec pe lângă Institutul de Ceretări Cobaitice (ICC), îmi scot pălăria cu mare respect, salut cu o plecăciune adâncă și, după ce mă reculeg timp de

trei minute, îmi continuu drumul, deși în câteva rânduri mi s-a spus:

– Biserica e cealaltă clădire...

Sincer să fiu, am toată considerația pentru aceste vietuitoare minuscule și inocente, sacrificate pe altarul științei pentru ca omenirea să meargă din ce în ce mai înainte. Adică spre junglă. Pe vremuri, am cunoscut un individ care, pentru a-l înțelege și a se apropia de cobai din punct de vedere sufleteș, a început să umble în patru labe, să chităie și, în final, să accepte viața într-un recipient de sticlă. Faptul i-a atras opoziția opiniei publice compusă din soție, socri, vecini și copii, chestiune care nu l-a descumpănit însă, el având un caracter foarte puternic. Drept care a și luat hotărârea cea mai înțeleaptă, după părerea mea: a furat ce-a putut de pe acasă și a plecat în munți să caute lespede pe care Moise scrijelise conștiincios cele zece porunci, respectiv prima Constituție a omenirii. În paranteză fie spus, la prima traducere a poruncilor în limba noastră maternă, românii, fără jenă sau remușcare, au anulat din start Porunca a 8-a – Să nu furi – sugrumând cifra. Și de aceea pe meleagurile noastre strămoșești, se fură de trăsnește, fără nici o frică de Dumnezeu... Pardon? Ei, am glumit... Închis paranteza. Se spune că acel cercetător vorbea cu copacii, le cerea informații și ținea conferințe de presă vorbind despre evoluția lui *homo sapiens* în condiții de climă montană în zona Europei de Sud-Est, Masivul Retezat... La mine influența lui Messi – ca să revin la idee – s-a manifestat doar prin dezvoltarea anormală a simțului mirosului și un fler cu totul ieșit din comun, fapt care mi-a cauzat destule... Astfel, am mirosit eu că între portărită și maistru se întâmpla ceva care producea lacrimi soției sale... L-am sesizat pe inginerul șef în calitate de membru de partid și de opinie publică, drept care mi s-a desfășurat contractul de muncă disciplinar pentru calomnie și reducere de personal. Explicația am găsit-o repede: câinele nefiind salariat al ogrăzii noastre cu contract de muncă pe durată nedeterminată, simțul privitor la păstrarea secretului de stat și de întreprindere, precum și la fidelitatea dintre soți, și viața în trei, normal că nu avusesse ce să-mi transmită când mă contactase cu colții pe glezna piciorului stâng...

De vreo două nopți, se consideră că am devenit un bolnav cu probleme, așa că unul dintre infirmieri doarme cu mine în salon. Nu e un impediment, ci doar un fraier. Noaptea trecută mi-am ros cu dintii sfoca cu care mă legasem de pat, m-am apropiat de infirmierul adormit și l-am mușcat de nas. N-aș putea să explic prea bine de ce tocmai de nas, însă, întotdeauna când văd pe cineva dormind am această pornire relativ canibalică. Urletul infirmierului a pus pe picioroare întreg Balamucul, iar asistenta Tany (Tenia) a spus cu mare emoție:

– Doamne, ce voce! Ce Caruso, Mario Lanza, Mariana Nicolesco și Irina Loghin la un loc...

Subscriu.

Apoi, liniștea s-a lăsat parcă mai deplină, ieșea luna de după Codrul Vlășiei și urla un câine la poarta Balamucului vrând să intre. Noroc mare cu portarul, un om vigilent, conștiincios și cu simțul datoriei și pantalonii în vine, că tocmai rezolvase o problemă amăzătoare nebulna care număra toată ziua vrăbiile din fața pavilionului numărul trei. Noroc, pentru că a întrebat animalul firesc și oficial:

– Mă, ai bilet de trimitere?

Și, fiindcă patrupeздul a răspuns printr-un simplu și neconcludent „ham”, portarul a repetat întrebarea se:

– Mă, ai ori nu?

De această dată, câinele a dat scurt din coadă în semn că nu.

– Atunci, s-a minunat portarul, ce moașta vrei?

Lipsa de cooperare dintre animal și om a rezultat din referatul prezentat de portar conducerii. Balamucului în ziua următoare, iar investigarea sa asupra actelor doveditoare privind starea psihică a animalului, fusese pe deplin justificată și apreciată de conducerea instituției în mod corespunzător. Domnul director în persoană scoțând în evidență vigilența portarului, într-o scurtă alocuțiune rostită în fața unui grup de salariați format din femeile de serviciu de la Pavilionul cincii.

Am aplaudat cu toată convingerea un astfel de salariat și l-am notat în suflet ca pe un exemplu de conștiință și conduită, caracteristică, de altfel, doar unui adevărat pui de dac, ceea ce Marea Britanie nu avea...

Cât despre capitolul „Câinele - cel mai bun prieten al omului”, rămâne să mai discutăm... Pentru că, în timpul câtorva concedii de odihnă petrecute în diferite stațiuni lângă sânul tău, Coryntina, am avut parte de experiențe care mi-au cam zguduit părerea despre tradiționala afecțiune dintre câine și om. Pentru susținerea afirmății, vă spun o istorioară:

„O Stațiune de odihnă este un fel de localitate așezată la munte sau la mare, iar când nu mai este loc, ea poate fi așezată și la șes în apropierea unui sat de unde se pot cumpăra ziare arărate în urmă cu o săptămână. De asemenea, se poate cumpăra lapte de bivoltă pe care țărani faini și rumeni îl vând amestecat cu apă cristalină de izvor pentru a-l putea introduce în sticle de-un litru. În perioada de acomodare, care ține în mod normal douăsprezece zile, în fiecare noapte sunt repertați împrejurul și în incinta stațiunii un număr de câini cuprins între șapte și înfinit, cu scopul creării unui climat rural adecvat. Câinii sunt puși în funcțiune fie pe bază de lună plină – atunci când e senin cerul –, fie din alte motive, cum ar fi lupta pentru respectarea legii fondului funciar, sau căldura la cătele. În general, ei sunt educați astfel, încât latră și urlă de seara până în zorii când se liniștesc brusc, semn că oamenii muncii sosii la odihnă au voie să doarmă. Între orele de masă se pot face excursii sau plimbări pentru cunoașterea mediului înconjurător și a frumusețelor patriei străbune. Cu această ocazie se poate vizita o stână dotată cu oi, măgari și berbeci, și unde ciobănașii rumeni și vioși cântă la casetofon doine și jocuri înregistrate pe caseta de Dumitru Fărcaș, Lută Iovită, Luca Novac și Sofia Vicoveanca. Cele mai multe mioare, nu și doar seama de tertip și pasc în voie iarba verde de-acasă ca niște oi proaste ce sunt, dar cu auzul dezmiardat de orchestra condusă de George Vancu interpretată la fluiet de ciobănașii menționați mai sus. Ascultă și excursiioniștii păstrând distanța regulamentară de stână, oi, și măgari din cauza unui câine care a imobilizat grupul până la apariția unui cioban scund, suplu și înalt – asocierea haotică se datorează spaimii de câine –, care îi zice animalului:

– Nie, mă, la oi!

– Câinele înțelege perfect și renunță, în urma unor mărituri amenințătoare, la arspirea omului de către animal. În tot acest timp oile continuă să pască iarba conform instrucțiunilor pentru aplicarea unei ordonanțe de urgență a Guvernului, adică pasnic. Iar când lucrurile sunt pe deplin liniștite, din grupul foștilor sechestrați se aude vocea mormăită a unui ardelean semiurbanizat:

– No, apoi asta îi putem zice și io, da' nu eram sigur de dialect, trăsnească-l în numele tatălui de câine...

Ceea ce pentru Marele Creator ar fi o joacă pe care, însă, deocamdată, nu o agreează din motive pe care nu le explică nimănu. Dar scuzați paranteza... Vorbeam despre paznicul Balamucului care conversa atât de clar și de autoritar cu câinele, încât nu putem să nu exclamăm:

– Doamne, ce putere extraordinară de convingere a avut ideologia noi noastre conduceri asupra oamenilor de a reuși să-i facă să dialogheze cu câinii! Pentru că așa ceva – vorbitul de unul singur, sau cu animale, se petrecea numai la noi atât în perioada socialismului cu față umană, cât și în primii o sută de ani după revoluția din decembrie '89. Că după aceea intră pe rol Star Trek-ul cu generația a treia, a patra ș.a.m.d.

Studiul de pictură cu lucrări prin care intră o lumină vagă: o bibliotecă mică, o măsuță, scaune joase, picturi și pensule. Tablourile lui Toulouse-Lautrec, fără să atârne, sunt în realitate puzzle-uri încadrate, care au pâlării, pene, cozi de vulpe, suprapuse. De jur împrejurul tablourilor și a mobilei de lângă ziduri continuă un spațiu suficient în care sunt înfățișate nuanțe.

Henri Toulouse-Lautrec, cu mustață și barbă tăiată pe obraji, cu picioare scurte și bolnăvicios, folosește un monoclu și un baston găurit din care își bea licoarea în timpul reprezentației; schioapătă de piciorul stâng, și îmbrăcat în cățifea neagră, cămașă și batistă roșu-aprins, ghete cu marginea de sus întoarsă, pălărie cu borul mare și pelerină închisă.

Un ecran mic portabil pentru a face nuanțe. Henri Toulouse-Lautrec manevrează o marionetă cu picioare scurte, care reprezintă un tânăr personaj nobil. Vocea lui Henri, a tatălui său și a naratorului din off.

A fost odată un conte care avea un fiu. Acel fiu niciodată nu se simțea într-adevăr bine. Trăia într-un castel foarte mare și, când sănătatea îi permitea, mergea să vâneze cu tatăl său.

- Tată, aici! Acolo, acolo, acolo, tată! Foarte bine, tată, foarte bine!

- Fiule, nimic nu este atât de necesar în viața ca vânătoarea. Studiind animalele te-ai salvat că nu ești vânat tu însuși.

- Ce vrei să-mi spui, tată?

- Acum nimic, Henri. Acum nimic. Însă amintește-ți asta. În cele din urmă, în lume există numai vânători și vânați.

O zi era bine, altă zi era bolnav. Când se recupera, când suferea o recădere. Până când căzu de tot și i se făcu tare rău.

Pauză

Puțin câte puțin, viața dăruită de tatăl său se situa mai departe de speranțele sale până când a înțeles că niciodată nu va fi un mare conte, nu va avea cai, nici câini, nici șoimi, nici servitori.

Atunci, acel copil se gândi că viața era pentru el ca un miracol pierdut, ca și când cineva dă pâine unuia care nu are dinți.

Așadar, nu mai lipsea decât să-și caute un drum nou, departe de castel, de câini și de servitori, un drum în care ar fi putut lupta pentru destinul său. Un drum care niciodată nu ar fi bine văzut de fari-sei.

Întineric total și brusc în cadru. Se elimină ecranul mic de umbră. Când se aprind luminile, Henri Toulouse-Lautrec, fără pelerina închisă, stă așezat din profil. Umbra sa se profilează pe fundal: pălărie, monoclu și țigară aprinsă. Însă nu se evidențiază diformitatea picioarelor sale. Henri vorbește despre umbra sa arătând-o cu bastonul.

Am văzut aici. Nu sunt cu nimic rău.

Umbrele, de multe ori, ne fac dreptate nouă, diformilor. Precum un cavaler care se vede prins într-o capcană de umbră pare un chiparos strâmb, un animal imposibil, un vrăjitor, un monstru infernal ... noi, care am fost privați de un corp echilibrat, ieșim învingători. Ne restabilim destul ușor.

Umbrele sunt un joc cu multe capcane. Regula lui poate anula hazardul, destinul umililor, pe care soarta ni l-a dăruit. Cu timpul și experiența poate deveni bine ambalată, o bomboană. Totul se reduce la problema de a ști să trăiești. N-am fost favorizat, însă, dacă domin spațiul, luminile, umbrele ... pot corecta toate nefericirile destinului.

Pasqual Mas i Uso

Strategie pentru un oraș de umbră

Pasqual Mas i Uso este unul dintre scriitorii spanioli despre care se vorbește din ce în ce mai mult în ultima vreme. Licențiat în filologie cu un studiu despre *Alejandro Arborea și teatrul baroc valencian*, Pasqual Mas i Uso a devenit directorul revistei internaționale de *Fiestacultura*, singura publicație europeană care tratează fenomenul teatrului de stradă. Prima piesă de teatru pentru care a primit în 2000 premiul *Ciutat de Vila-real de Teatre* se numește *Strategie pentru un oraș de umbră*. Este vorba despre un monolog dramatic pe tema destinului, a tributului care trebuie plătit în schimbul celebrității, a neînțelegerilor cauzate de faptul că suntem diferiți într-o lume incapabilă să accepte acest lucru.

Personajul este Henri Toulouse-Lautrec, pe care autorul îl prezintă în mai multe ipostaze sufletești. Dedublarea este procedeul preferat de autor pentru că acesta îi permite personajului său să devină reflexiv și să treacă dintr-o stare în alta pentru a sugera că viața este, uneori, un spectacol la care asistăm neputincioși, că suntem actorii unei piese al cărei regizor rămâne întotdeauna necunoscut, că destinul ne joacă întotdeauna feste și nicio ipostază pe care o trăim nu se repetă. Pasqual Mas i Uso sugerează că viața fiecăruia dintre noi stă sub semnul aspirațiilor sau al viselor. La ce visează personajul său? La lucruri pe care oamenii obișnuiți le fac fără să le dea prea multă importanță, pentru că ei au alte aspirații.

Henri Toulouse-Lautrec este infirm și ar dori să alege, să înoate, să se bucure de natură. Însă lui destinul i-a rezervat altceva: celebritatea. Obişnuim să privim uneori cu invidie, alteleori cu admirație realizările genului. Nu ne gândim întotdeauna la sacrificiile pe care acesta a fost nevoit să le îndure sau la mediul în care a trăit. Ne place cum a reușit să transfigureze realitatea, dar nu cunoaștem prețul pe care l-a plătit pentru a fi celebru, iar Pasqual Mas i Uso ne propune să meditam la asta.

Monologul creat se apropie de teatrul social sau de meditație pe care-l propunea cu multe decenii în urmă George Bernard Shaw, dar care la vremea respectivă nu a găsit un public receptiv imediat. A fost nevoie de educarea acestuia. Teatrul nu este doar divertisment. Acesta poate propune soluții la probleme noastre. Sunt convinsă că piesele de teatru ale lui Pasqual Mas i Uso vor găsi un ecou în lumea teatrală românească, Sibiu l-a cunoscut deja.

Prezentare și traducere de Gabriela GÎRMACEA

Muzică de sărbătoare. Henri își amintește de circuitul Bulevar Rochechouart la 12 ani.

La circuitul lui Fernando era o paiată care și-a pierdut puțin câte puțin dominația.

Henri se dedublează într-o paiată.

- A fi o bună paiată înseamnă multă disciplină, micuțele Henri. Mai lipsește să răzi de acela pe care îl reprezintă - îmi spunea - însă ziua când observi că nu se râde de pantomimă, de decădere, de studiată îndemănare de a merge nu mai mult de trei pași fără să cazi, fără să răzi de tine însuși, în acest moment te regăsești însă ca foarte ră-tă-cit.

Pauză. Redevine Toulouse-Lautrec.

Afacerea nu-i mergea deloc rău paiatei. Fără îndoială, un rău ascuns a buhăit-o ca o broască răioasă și, când juca, copiii mestecau cartonașele de la intrare, iar ea se făcea albă cu bale de melc.

A-și pierde controlul înseamnă pentru o paiată să-și piardă grația.

La fel i se poate întâmpla unui pictor, care are de dominat lumina. Și, cum totul este susceptibil de a fi pictat, dacă eu mă văd ca un obiect, care poate fi reprezentat într-un tablou, pot de asemenea să fiu vigilent cu luminile, să nu fie cele care să mă prezinte celor care mă privesc într-o manieră injustă.

Adică: eu, Henri Toulouse-Lautrec, mă uit la Henri Toulouse-Lautrec pentru că să nu apară în fața celorlalți ca un om nu așa de înalt ca majoritatea. Trec prin riscul de a deveni propriul jandarm, deja o știu, însă cine nu se preocupă de imaginea sa?

Sunt pictor pentru mine însumi.

Muzica încetează. Pauză. Bea.

Rezultat ciudat. Acea paiată îmi spunea „micuțul” și nu știu dacă aș putea ține cont de asta. De asemenea, lipsește cineva, care să ne întoarcă la realitate. E sigur că nu sunt foarte mare. Știu asta. (Sarcastic) Acum bine, eu mă mențin așa

nată reprezentată printr-o piele largă de vulpe pe un scaun cu care dialoghează. Singurătatea este principiul și centrul regretelor. În realitate, cine nu e singur se simte iubit, bogat și însoțit.

Pauză. Între timp se pregătește ficțiunea cu desfrânatele.

- Însă Henri, singurătatea este nu să stai singură și gata. Înseamnă să nu ai prieteni.

- Exact ceea ce spun, desfrânate proastă!

- Dar ei te iubesc, Henri! Te iubesc eu. - Tu iubești banii mei, desfrânate nenorocită!

„Așteaptă ca vinul cu scorțioasă să-și producă efectul de mare largă ca să te las să mă mângâi ... și deja te crezi că nu ești singur. Crezi că nu știu că dacă nu ar fi banii mei nicio femeie n-ar îndrăzni să pună mâna mai sus? Nu mă gesești un om ridicol? Nu-mi răspunde încă.

De ce crezi că merg din bordel în bordel? Pentru desfrânate ca tine?

Nu, sigur că nu. Nu vezi că mă ascund, nu? (Strigând) Da! Henri Toulouse-Lautrec se ascunde!”

Cu milă, desfrânate.

- Henri ..., săracul Henri.

Pauză.

Nicio mână n-a fost așa dezinteresată ca a mătușii mele. De ce aș pretinde altceva?

Este sigur, de asemenea am gândit că era o mână compătimitoare și ideea asta mă prăbușește.

Și dacă am o femeie pentru ce aș dori-o?

Sunt singur, și singur comunic cu pensulele. Nu sunt nebun ca Theo și Vincent. Eu sunt singur, deoarece m-am născut pentru a rămâne permanent singur, unic și ciudat.

Cine poate avea un prieten ca mine decât pentru a intra gratis la spectacole? (Desfrânate!) Nu-ți dai seama că eu sunt atracția. Eu sunt atracția!

Strigă, decretând:

Doamnelor și domnilor!

Marele Toulouse-Lautrec își va face numărul său de pictor amărât care se refugiază în umbrele de la frontieră!

Unic în lume!

În fiecare noapte... în fiecare noapte și în fiecare noapte. Nu știți ce pierdeți!

Afișul este la poartă. Pictorul care anunța prezența sa pictând un afiș cu numele localului.

Intrați, bastarzi, intrați!

Și priviți în fața scenariului. Nu mă priviți pe mine!

„Pictor amărât, pictor amărât”. (Batjocoritor) Ce ieșire poetică!

Nu descoperi strategia mea: în timp ce se desfășoară spectacolul toți se uită la chiloții balerinelor. Nimeni nu mă privește atunci. Spectacolul își îndeplinește funcția sa, sarcina sa oarbă, care ascunde scur realitatea putredă: eu în stare pură.

Muzică de dans. Henri se arată fericit

Sunt pe prima pagină și nimeni nu mă vede. Îmi place asta. Mă situez între privirea spectatorilor și pașii largi ai echipei de dans. E ca și cum n-aș fi.

Chiar târât prin această senzație intangibilă mă las sedus prin absență și nici nu mă văd. În sfârșit, uită-te la mine!

Henri deja nu mai este îngrijorat de Henri. Henri deja nu se mai îngrijorează ... (Parcurge cu privirea elementele și atitudinile de la întâlnire) nici de perna de la scaun, nici de a se menține întins, nici de umbra pe care o proiectează.

Nevoia de Irimescu...

Odată cu izbânda Revoluției din Decembrie pe care mulți români s-au grăbit să o conteste din varii, dar interesate motive, libertatea de expresie a fost neîndoiește un câștig incontestabil. Frenesia libertății a cuprins mass media, iar unii s-au grăbit, de asemenea, să o persiflize prin caricaturile unor așa zis jurnaliști obiectivi marcați însă rapid de foloasele intereselor de partid sau de grup clientelar. Felurii lideri de opinie se perindă neobosiți pe micul ecran sau prin paginile de scandal ale tabloidelor și bietul cititor de bună credință nu mai înțelege nimic. În asemenea context bulversant pentru cititorul de bună credință, presa culturală a încercat, în numele obiectivității, să separe, moral și profesional, valoarea de non valoare, binele de rău, frumosul de urât etc... În acest mediu, mai degrabă ostil decât favorizant pentru promovarea valorilor, unii s-au grăbit să se despartă, din varii motive, de personalitățile autentic emblematiche ale României în favoarea unor improvizații de ocazie, abili și insistenți în a ne convinge că am crezut o viață în idoli falși și că doar noi venim să purtăm mesajul de modernitate și autenticitate. Cel din grupul agreeat de Centrul Cultural Român, cel care se ocupă de promovarea culturii naționale în lume, mizează cu obstinație doar pe cei ai casei unde figurează exhibiționiști interesați de sex și alte asemenea.

Noroc că în zonele profunde ale culturii noastre mai există valori și respectul acelor creatori cu adevărat pereni și jurnaliști capabili să le promoveze cu mijloacele presei opera și numele prin labirintul înșelător al crizei de identitate. În consecință, salut cu respect pe toți

cei care au știut să fie alături de un mare artist cum a fost și este încă Ion Irimescu, unul dintre spiritele cele mai înalte, alături de congenerul Corneliu Baba, al artelor românești. Este momentul să salut devoțiunea și dragostea derivată din ea a jurnaliștii de cultură, Doina Cernica, unul dintre exponenții de marcă ai jurnalismului cultural românesc. Cartea recentă, *Muntele la apus*, rememorează cu

luciditate, dragoste și respect, ultimii ani din existența maestrului de la Fălțiceni.

Nelipsită de la aniversările anuale consacrate omului și artistului, discretă, dăruită, atentă la fond, dar și la nuanțe, Doina Cernica a fost un martor discret, dar implicat la tot acest spectacol al anilor din urmă ai artistului. A ascultat discursuri ditirambice, a citit cu scrupulozitate cărțile și albumele ce i-au fost în timp consacrate artistului, i-a ascultat tăcerile sale, l-a surprins bucuros, melancolic sau pierdut într-un monolog plin de învățăminte și în tot acest timp nu a încetat să-l prețuiască și să-l iubească. Cartea Doina Cernica, aseamănă autorul cu un arheolog inspirat care reconstituie cu tenacitate frumusețea milenară a vasului și ni-l restituie în oglinda cuvântului cu un sentiment al admirației.

Lectura acestei exemplare cărți are sensul unei monografii unde adevărul și nuanțele acestuia se împletesc rezultând o tapiserie unde se pot identifica elementele unei compoziții cu multe personaje interesante, altele colorate după vremuri, altele definitive. Pelerinajele la Fălțiceni deveniseră pentru unii dintre noi un fel de ceremoniale ale iubirii, ale respectului pentru un creator contenar, bonom și cordial, hâtru sau închis în propriile amintiri și

fantasme. Citind paginile autoarei am retrăit cu evlavie toate acele momente când ne căutam busola existenței alături de omul de-o vârstă cu veacul și cu anii de frumuseți plămădite pentru neuitarea valorilor simbolice ale românilor. Martorul tăcut, mereu atent la sensuri și la nuanțe, asemenea unui vechi cronicar de pe la înaltele curți ale Moldovei și-a făcut cu dăruire treaba, permanent încărcat cu convingerea că cei care creează în durată, creează pentru mult timp. Astfel, transcrierile sale, întotdeauna corecte și pertinente, adaugă un spor de cunoaștere a vieții artistului din ultimii ani, deloc ușori, despre cei care, deși prezenți la festivități, rămăneau deseori în afara întelegerii dramei de a fi un om ajuns la centenar, dar și a unui creator cu valoare cardinală.

Cred că această restituire, asociată subtililor remarci personale ale autoarei, se constituie în depoziția unui martor tăcut în fața inefabilelor tribunale ale spiritului. Lectura cărții colegei Doina Cernica ne-a oferit o întoarcere în timp când noi înșine, ceva mai tineri atunci, vedeam în Maestrul Ion Irimescu un veritabil paznic de far, cum l-am numit cândva, luminând prin întunericul frământat de fulgere ale furțiilor. *Muntele la apus*, iată o carte de excepție, încă un exercițiu de iubire și fidelitate determinat de un artist a cărui anvergură trebuia mereu și mereu comentată și elogiată. Chiar dacă acum Ion Irimescu, întors în pământul natal al Moldovei, a ajuns viitorul din urmă, prin astfel de mărturii de fidelitate și iubire își poate continua în liniște drumul magului călător printre stele...

Valentin CIUCĂ

„Bacău - Limousin, împreună prin artă”

Expoziția de pictură româno-franceză s-a deschis pe data de 2 septembrie, la Galeria de Artă Contemporană Bacău. Evenimentul a fost organizat de Consiliul Județean Bacău, Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”, Filiala Bacău a Uniunii Artiștilor Plastici din România și APCAL Limoges. Au expus pe simeze pictori francezi din Limousin: Annie Vergne, președinta APCAL, Jdann, Willy Lafargeas, Anne Marie Charbonnier, Marc Aram Harabedian, Willein Huruth, Henri Llari, Nicole SanSonnet, Jean Jacques Sar, Nathalie Tamagnaud; și din Bacău, cunoscuții artiști plastici Mihnea Baran, Ilie Boca, Ioan Burlacu, Marius Crăiță-Mândră, Geanina Ivu Vlad, ale cărei lucrări au fost inspirate de originalul Cimitir Săpânta. Simbolul crucii, folosit cu asupra de măsură, este redat plastic în sens existentialist.

Expoziția, foarte luminoasă, a impresionat publicul. Lucrările de pe simeze au satisfăcut toate gusturile: picturi diafane, cu elemente decorative și corespondențe între culori și caractere grafice (litere, cifre) - propuse de Viorica Zaharia; decorativul abstract, geometric

Început de septembrie prin galeriile de artă

al artistului Ion Văsăi; în sfera neomodernismului, în care sunt prezente elemente de figurativ abstract, se înscriu picturile lui Dionis Pușcută, așa cum ne-a obișnuit, cu apariții dintr-un bestiar funambulesc, deosebit de expresive, relevând un dramatism agresiv; Marius Crăiță-Mândră, în tonuri tari galben-roșu-oranj, portretizează asfixierea dorinței de tandrețe și armonie, iar personajele lui Willy Lafargeas sunt inspirate din benzile desenate, sunt comice și pitorești, fiecare spunând o poveste aparte. Privind picturile lui Mihnea Baran ne putem imagina o călătorie fantastică în interiorul unui corp definit de pictor, ca fiind astral. Filonul tradiționalist este reprezentat de maestrul Ilie Boca, dar și de Geanina Ivu Vlad, ale cărei lucrări au fost inspirate de originalul Cimitir Săpânta. Simbolul crucii, folosit cu asupra de măsură, este redat plastic în sens existentialist.

Prezent la vernisaj, domnul Dumitru Brăneanu, vicepreședintele Consiliului Județean Bacău a afirmat: „De ceva vreme, România și Franța s-au angajat să-și promoveze reciproc cultura și imaginea, organizând manifestări de anvergură, cu vizibilitate și impact

asupra publicului larg și care au contribuit esențial la stabilirea și menținerea unor legături durabile în domeniile vieții intelectuale și artistice. Există un limbaj comun prin artă între comunități și popoare diferite ce le apropie și le împlinesc spiritual.”

Un eveniment deosebit, cu aer cosmopolit, la vernisaj au fost prezenți și doi dintre artiștii francezi expozați Tyssier Denise (Jdann) și Willy

Lafargeas. Expoziția româno-franceză „Împreună prin artă” a demonstrat că limbajul universal al artei leagă prietenii, învingând barierele lingvistice.

Carmen Anutza, expoziție de grafică

Absolventă a Facultății de Arte Plastice – specializarea grafică, Universitatea de Vest,

• Carmen Anutza - După descriere

Timișoara, cu masterat în grafică - materie și concept, având la activ expoziții în țară și străinătate (Austria, Finlanda, Japonia, China). Carmen Anutza a deschis o expoziție de grafică la Galeriele Frunzetti Bacău, pe 3 septembrie 2010. Este ultima expoziție în țară, pentru că artista se va stabili în Germania, la Linz. La vernisaj, președintele U.A.P. Filiala Bacău, Dionis Pușcută a ținut să sublinieze, ca un semnal de alarmă, că artista se va stabili în rândul tinerilor bine pregătiți, profesioniști, care aleg să părăsească țara. Aprecind talentul artei, criticul de artă Iulian Bucur a remarcat *știința de a îmbina foarte bine simbolurile cu pictura.*

Carmen Anutza ne introduce într-o lume onirică, enigmatică, un laitmotiv este ochiul *magic* care aruncă priviri furșate. Suntem martori la o incursiune într-o lume extrasensibilă, prea puțin vizibilă. Încărcate de semne și simboluri, compozițiile sunt ermetice. Dar materialitatea lor fragedă, accentele calde roșu-verde neutralizează efectul abstract și ele comunică stări emoționale, candori sufletești.

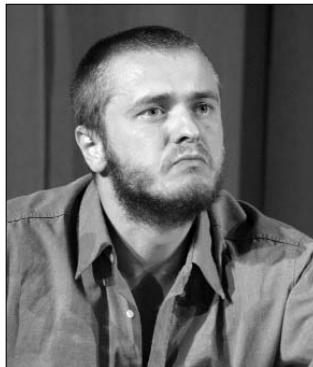
V. SAVU

Noua stagiune teatrală începe, de mai bine de un deceniu, la Mangalia, unde se desfășoară „Gala Tănărului Actor”, un ambițios proiect cultural al UNITER. O provocare necesară, binevenită, tenace (iată că are continuitate), pentru că și propune să descopere noi talente, an de an, pe care le lansează într-o competiție, premiind pe cei mai buni concurenți. Pentru gala cu numărul 13, la preselecție s-au prezentat foarte mulți tineri, ceea ce probează interesul real stărnit în rândul lor de această manifestare. Juriul a avut, așadar, de unde să aleagă, astfel că ediția actuală a fost chiar una norocoasă, sfidând cifra fatidică. Față de anii trecuți, mie mi s-au părut mai motivați, mai serioși și mai interesați concurenții care au urcat pe scenă la Mangalia, în zilele de 1-4 septembrie. Chiar dacă erau mai „cruzișori”, proaspăt absolvenți, cu câteva excepții. Nu am mai văzut, de pildă, colaje de versuri alandala, simple însăși, încropeli rapide, fără nici o idee, inadecvări flagrante, dimpotrivă, am remarcat o preocupare pentru repertoriu, pentru texte de substanță dramatică. Un lucru bun este și acela că tinerii și-au îndreptat atenția, cu precădere, spre dramaturgia românească, astfel că am ascultat fragmente de Tudor Mușatescu, Aurel Baranga, D.R. Popescu, Teodor Mazilu, Matei Vîsniec, Val Butnaru, Lia Bugnar. Și din repertoriul universal, clasic și contemporan, au ales nume sonore, Shakespeare, Ibsen, Nietzsche, Gogol, G. B. Shaw, Oscar Wilde, Jean Cocteau, Nicos Kazantzakis, Michael Frayn, Eric Bogosian și alții. Fiind, cum am mai spus, mulți absolvenți ai facultății chiar de anul acesta, ei s-au prezentat și cu producțiile de pe la examene, ceea ce nu mi se pare neapărat amendabil, pentru că nici nu prea au avut timp să pregătească altceva, și, oricum, e măcar de presupus că au mai lucrat la interpretare, au mai sîfuit-o, ca pentru concurs.

Cât se poate de potrivite, generos ofertante, au fost anul acesta și textele de la proba obligatorie, la secțiunea individual, și anume „*Moftul în fata opiniei publice*” și „*Un tenor scăpătat*” de I.L. Caragiale. Aici, din păcate, deși bucățile amintite au miez și haz cât cuprinde, cei mai mulți concurenți au

Mangalia

HOP 13 sau curagiu și înainte!

• Laura Bilic și Ioan Mihai Cortea

foto: Maria Ștefănescu

încărcat inutil, pleonastic, textele, în goană după efecte de suprafață. Le-au „atacat” într-un mod personal, cu inteligentă scenică și aplomb, Laura Bilic, Raluca Mara, Ingrid Robu, Ioan Mihai Cortea, Tudor Aaron Istodor, care, nu întâmplător, au fost și laureații Galei Juriul, alcătuit din Felix Alexa (regizor), Sorin Crișan (critic), Florin Fieroiu (coregraf), Marius Manole (actor), Virginia Mirea (actriță) și-a făcut bine treaba, desemnându-i câștigătorii ai HOP-ului pe cei mai buni participanți. Cea mai bună actriță a fost declarată Laura Bilic, o ieșeană (Universitatea de Arte „George Enescu”, promoția 2007), având un umor special, care a încântat spectatorii cu un monolog din Michael Frayn, intitulat „Pete de cerneală, rostit expresiv, cu economie de mijloace, foarte „british”. Premiul „Maria Filotti” (acordat de printul Serban Cantacuzino) i-a revenit Ralucai Mara, foarte mobilă, de o remarcabilă plasticitate, interpretată inspirată a unui

colaj din texte de Friedrich Nietzsche, sub denumirea de „Pasărea-Care-Nu-E sau Run it out!”. O cugetare a filosofului german: „ce folos că omul se trage din maimuță, dacă maimuța nu s-a retras definitiv din el” suna „foarte la obiect”, pentru că în sală se strecurase și soiul acela imbecil de spectatori, cu reacții grobiene, care au tulburat, de mai multe ori, manifestarea. În alte rânduri se râdea aiurea, tîmp (când era vorba despre tragedia lui Oedip, de inestul cu locasta, de exemplu), în fine, nu-i deloc simplu să te lupți cu un public ocazional, cu unul lipsit de educație, stricat de televiziuni, de emisiunile de divertisment stupide, de telenovele, de reality-show-uri cretine, vulgare. La care își dau obolul, din păcate, și destui actori profesioniști care coboară nepermis de mult ștacheta și orice self-respect, capotînd în fața lucrativului, a „renumerăției”, a vedetismului tabloidizat. Pentru a-și face profesia cu adevărat, cu devotament, cu suflet și

credință, tinerilor actori le trebuie parcă mai mult „curagiu” (după cum zicea Maria Filotti) ca altădată, vremurile nefiind deloc prielnice culturii și artelor. „Finanța” e atotstăpînătoare, cultul banilor face ravagii (la fel ca și lipsa lor). Dar să ne întoarcem la norocoșii laureați ai Galei. Premiul „Ștefan Iordache” pentru cel mai bun actor a intrat în posesia lui Ioan-Mihai Cortea, un tânăr sigur pe el, cu o dicție frumoasă, o prezență convingătoare, și cu farmec masculin (a prezentat un fragment din „Alexis Zorba”). Tudor Aaron Istodor, cu monologul „Paharul”, după E. Bogosian, un actor mai experimentat, deja cunoscut din câteva spectacole importante, din București, Sibiu, la care a colaborat cu regizori celebri, și-a adjudecat Premiul „Sică Alexandrescu”. Ingrid Robu a luat un binemeritat premiu de popularitate, ea figurînd, la modul atasant, un clown poznaș din „Fotografiile cu clovni invizibili” de Val Butnaru.

Secțiunea grup a fost și ea reprezentată destul de bine, de cinci spectacole, publicului plăcându-i „Eden” (reprezentare de limbaj corporal după Geneza din Biblie, în regia lui Ionuț Caras și Mara Opriș), iar juriului, pe bună dreptate, „Dincolo de umbre”, un spectacol de pantomimă, mînuire păpuși și blackout, cu Ecaterina Ciofu, Ioana Iordache și Dumitru Georgescu (absolvenți de la Iași), autori și ai scenariului. Bravo lor, au făcut o treabă frumoasă! Mie mi-au reținut atenția și fetele din „Women in motion” (de Donald Margulies), Diana Cavallioti și Andreea Vasile, cu un joc modern, „minimalist”, ironic. Le-am reținut și pe Adina Lazăr, Ana Maria Bălescu, Diana Buluga, de la secțiunea individual. După cum s-a discutat și la colocolul final, unde s-au atins multe teme fierbinți, la zi, privind condiția actorului la început de carieră, și nu numai, important pentru cei care au ales această meserie, actoria, este să nu uite că ea nu cunoaște starea de confort. Așadar, nu mai e de zis decât „curagiu și înainte!”, precum Maria Filotti, atât de cald, de sensibil evocată într-o mini-conferință de Valentina Zaharia (ea deține premiul cu numele actriței, din ediția precedentă a Galei), care a reamintit acest îndemn colegilor ei. Pentru că au mare nevoie de așa ceva.

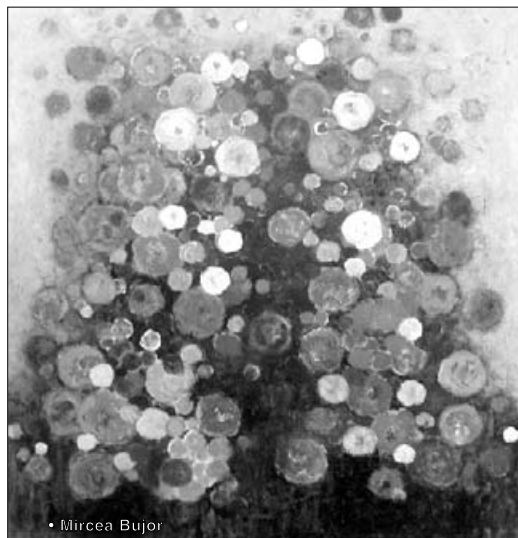
Toamna a început la Bacău cu câteva expoziții care mai păstrau culoarea și căldura verii. Una dintre ele, care s-a bucurat de mult succes, a fost „Marine și flori”, de la Galeriile „ALFA” ale Muzeului de Artă. Autorul este Mircea Bujor, medic de profesie, cum au fost și sunt mulți artiști de valoare, care au avut și au ceva de spus în spațiul culturii. Mircea Bujor a visat, dintodeauna, să fie scriitor, și ce a ajuns el să fie acum este foarte aproape de ceea ce se poate numi un artist total. Scrie poezie (un nou volum, destul de recent, poartă titlul „Daimonul din debara”), își ține un jurnal, pictează neobosit și febril, caută mereu ceva nou, pentru el arta fiind o formă de cunoaștere a lumii și a sinelui. Are o impresionantă cultură a acestor domenii, literatura, artele vizuale, la care se adaugă muzica, în fine, manifestă o vie și permanentă „culturozitate”. Călătorește mult prin lume, vizitează muzee, descoperă și redescoperă autori, de toate genurile, semnaland cunoștințelor câte o carte pe care tocmai a savurat-o. Astfel că statul la taclale cu el este o reală desfășurare intelectuală. Știe o mulțime de lucruri, și-i face mare plăcere să le comunice. Deși e la o vîrstă bine

Hai-hui prin expoziții

O mare de flori

coaptă, Mircea Bujor păstrează intacte avături și entuziasme juvenile, candori, proștețimi, revolte, a rămas, în sinea lui, un rocker care ar striga, oricînd, cu fervoare, „freedom!”, asta fiind sloganul lui de-o viață. E romantic și sentimental, ferit de orice uscăciune a inimii (ii place, printre altele, muzica italiană, mai veche, ce zici de Nada cu al ei „Il cuore e uno zingaro”, de Caterina Caselli cu „Nessuno mi può giudicare”? m-a întrebat odată, după un vernisaj, la un pahar de nostalgie), dar e și un mare lucid, un ascuțit spirit critic, un tip neconformist, contradictoriu, și incomod, în fond. Pentru că are dese salturi de umori, ironie dizolvantă, mergînd spre sarcasm, negație totală. Dar, din fericire, „morozitățile” sale (cînd îl vizitează Morbo, un personaj de-al lui, un alter-ego), nu-i țin mult, și-l regăsești împrăștiat, deschis, dornic de sporovăială, de ale-grete, de prietenie și „antantă”. Pofta lui de viață e contagioasă în

acele momente. Să vezi cât de tânăr s-a păstrat, pe dinăuntru, și cum e în stare să pornească la drum, ca să ajungă la concertul lui Ozzie Osborne, e lucru de invidie. Personalitate complicată, fire de est, bon-vivre cu gusturi fine, detestînd incultura și mîrlănia, Mircea Bujor este și un tip generos, cum se arată în noua lui expoziție, „Flori și marine”, unde face daruri de splendidă culoare și căldură emoțională. Florile lui sunt o încântare absolută, vizualizînd, pe pânze, o poetică a diafanului. Sunt pictate în tușe tandre, catifelate, muzicale, cu uluitoare frăgezimi de culoare, așternută în mișcări rapide, fulgurante, imperioase. „Arhivar al clipelor”, artistul mîngăie frumusețea cu ochii, mintea și sufletul, o prinde în imagini, salvînd-o de la irosire. Ca o mare, florile inundă largi suprafețe, sunt delicate și fremătătoare, iar bogăția cromatică este un regal al simturilor, un banchet. În contrapondere vin peisajele marine,

• Mircea Bujor

în tonuri reci, într-o paletă variată de verde, verde-albastru, turcoaz, negru, de transparente, voalări, gradații cromatice, ritm. Par mai mult niște studii, niște game, dar ele transcriu stări sufletesti, trăiri, tensiuni. De altfel, toată pictura lui Mircea Bujor nu este altceva

decît un jurnal existențial, o mărturisire, o scriere de sine. Mărturia unei inimi inteligente, care simte și înțelege. Și ne face părtași ai propriilor revelații și a unei tonifiante *joie de vivre*.

Pagină realizată de Carmen MIHALACHE

Am întâlnit, de-a lungul timpului, câțiva artiști fără operă. Unii erau ca fructele apetisante la exterior, dar seci în interior. Alții, dimpotrivă, prezentau pronunțate zbârcituri pe dinafară și o impecabilă netezime pe dinăuntru. Cu toții însă afirmă un scepticism nemântuit și o fatidică intransigență. De unde imposibilitatea de a articula, de a ieși la suprafață. Fiecare în felul lui era un Iona care, spărgând burta unui pește, intra în burta altui pește mai mare. În prezența lor am avut întotdeauna senzația că sunt într-o mlaștină, unde cu cât împing mai mult, cu atât mă scufund mai adânc. E curios, dar uneori am senzația că există și opere fără artiști. Motiv pentru care încerc să scotocesc după unul pe măsură. Încerc să mă (re)găsesc scotocindu-mă...Așa se face că, găsind autorul, pierd, iremediabil, opera. Și, precis, voi întâlni, măcar încă un artist fără operă.

X

Nu-i nici o noutate: suntem ființe duale, supuși mereu hegemoniei unor forțe antagonice. Când visăm, ne asaltează trezia și viceversa; când ne obrăznicim, cumințenia ne face semn că va sosi și invers. Și, tot așa, când una dintre forțe pare că va câștiga, opusul ei stă întotdeauna la pândă și, mai devreme sau mai târziu, va izbucni cu tărie. În creația muzicală însă, compozitorii sunt nu numai duali (replindu-se după zămislirea fiecărui opus și revenind la propria singurătate), ci și monali (avântându-se neconștient și fugind,

mondo musica

Liviu DANCEANU

Sâmburi de migdal (1)

ca de dracu', de propria făptură). Pe de o parte sunt cei care găsesc o ieșire spre responsabilitate; pe de altă parte se află cei ce nu se pot elibera de inconștiență. Doar compozitorul-dual, cufundându-se inițial în lumea inconștientului (starea de vis ori de grație), are capacitatea de a se întoarce spre exterior, subordonându-se expresivității conștientului (starea de trezie, de dis-grație). Compozitorul-monar rămâne cantonat în interior. Preferă visul, ignorând cu încăpățănare realitatea. Unul își povestește mereu, cu febrilitate, visul. Celălalt își visează, inconturnabil, povestea.

X

În general compozitorii se simt nefericiți în absența unei teme de creație. Dar fericirea nu vine odată cu tema. Nici din „joaca” cu ea. Ci doar atunci când tema devine tramă. Adică, plan. Ori proiect de

viață. Și motiv de ne-murire. În muzică nu există teme mari și teme mici. Au existat însă mari compozitori și compozitori minori. Primii, chiar și când compun o muzică ce se adresează, bunăoară, copiilor, fac o operă memorabilă. Cei din urmă, pot să se inspire, de pildă, din legile secțiunii de aur, și tot o muzică proastă vor zămisi. Sunetul unui trianțlu oarecare capătă greutate în funcție de cine îl gândește. Pentru cineva el nu înseamnă nimic. Pentru altcineva, din contră, poate pune sub semnul întrebării o întreagă lume. Ca să nu mai spunem că nu trebuie să fie un bun dansator ca să scrii o reușită muzică de dans.

X

Se spune că fiecare epocă își crează muzica de care are nevoie. Poate că e mult spus, dar simt că astăzi muzica își crează o epocă pe măsura potențialului ei.

Vorba lui Borges: „Într-o lume în care plăcerile vin de la magazinul de jucării, durerile nu pot fi de la fierărie”.

X

Toate culturile muzicale sunt, firește, bogate, într-un fel chiar impresionante. Dar muzica Europei e o realitate mai bogată și mai fecundă decât muzica americană, asiatică sau cea africană: fiecare cromozom al ei a fost fertilizat și sporit de mii și mii de compozitori de-a lungul unui mileniu, timp în care natura s-a mixtat cu cultura, peisajul sonor frust, elementar transformându-se într-unul înșuflețit, locuit de spiritele tuturor creatorilor de muzici savante ce au cotizat, fiecare după posibilități, la tezaurul sonor al bătrânului continent.

X

Poate că studiul muzicii ar trebui început cu muzica recentă, care e în proximitatea temporală a copiilor, și să se finalizeze cu creațiile Barocului și Renașterii, cele mai îndepărtate, ca vârstă, de ei. Însăși tatonările muzicii savante sunt, întrun fel, mai aproape de preocupările învățăcelilor într-ale artei sunetelor: improvizatia și aleatorismul, colajul și referențialitatea, ludicul și oniricul. Ce păcat că școala m-a obligat să-i înțeleg pe Bach și Beethoven la vârsta când ar fi trebuit să mă familiarizez cu muzica unui Cage ori Stravinsky!

Cronica traducerilor

Gândirea lui Lao Zi

„Dacă ar trebui să rezumăm semnificația Cărții despre Virtute, putem spune doar atât: oricine va urma preceptele pe care ea le cuprinde, se va afla pe Cale.”

Su Yan

cunoaștem traducerea efectuată de cei trei sinologi, menționată mai sus, apoi a lui Dinu Luca și a lui Șerban Toader, încât ne întrebăm cum a reușit SU YAN să rezolve multiplele dificultăți de interpretare a textului? Fiind, însă, o vorbitoare nativă a limbii chineze, chiar dacă a fost educată, trăiește și muncește în România, SU YAN este, fără îndoială, mai familiarizată cu valențele textului chinezesc decât sinologii români. Ceea ce este relevant, de la bun început, e faptul că, fiecare capitol este astfel structurat (organizat), încât se poate parcurge cu mai multă ușurință decât în alte versiuni românești, iar notele, etimologiile și trimerile la **Marele Dicționar Explicativ al limbii chineze** completează versetele fiecărui capitol. Despre Lao Zi se cunosc, în genere, puține lucruri, datorate, în bună parte, lui Sima Qian cu ale sale **Insemnări istorice (Shi Ji)**. Tradiția consemnează o întâlnire între Lao Zi și Confucius, deși cei doi au trăit în epoci diferite. Astfel, Lao Zi îi recomandă lui Confucius: „Leapădă-ți mândria, renunță la toate aceste dorințe, la acest aer orgolios și la acest zel lipsit de măsură: toate acestea nu-ți sunt de nici un folos...” (v. Mircea Eliade **Istoria credințelor și a ideilor religioase**, I, p. 28, 1986, unde se pot citi și comentariile lui Eliade asupra lui Lao Zi și a daoismului). Întrebându-l, în fine, pe Lao Zi de normele conduitei umane, Confucius primește următorul răspuns: „Omului de care vorbești, de mult l-au putrezit

oasele și au rămas (din el) numai vorbele...” (v. Gheorghe Vlăduțescu **Introducere în istoria filozofiei Orientului antic**, 1980, p. 84). Confruntând opiniile unor exegeți asupra timpului când a trăit Lao Zi și a pătrunderii sale în Europa, constatăm, cu părere de rău, că acestea diferă. Ceea ce însă e sigur, e faptul că, de la Lao Zi (**Bătrânul Maestru**) s-a păstrat un text fundamental, ce a străbătut secolele, uimindu-l prin rafinamentul și profunzimea gândirii, prin capcanele sale, pe toți cercetătorii. Activând ca bibliotecar la curtea suveranilor Zhou într-o epocă plină de vicisitudini, potrivnică omului, ce făcea existența umană de nesuportat, Lao Zi se retrage din acea lume ostilă („nu mai există Dao în această lume”), căutându-și refugiu într-o solitudine deplină. Însă, înainte de a traversa trecătoarea Hangu, Lao Zi scrie cele 81 de poeme (capitole) ce alcătuiesc **Dao De Jing** la rugămintea paznicului Yinxi („Învățătorul va pleca și se va ascunde. Va trebui să-mi lase o carte...”, p. 9), ca o chintesență a gândirii sale. Inițial, cele 81 de capitole au circulat fără o ordine anumită și devenit un text de referință, târziu, în timpul dinastiei Han de Apus (206 – 23 î.Hr.), iar actuala denumire de **Dao De Jing** începe să fie folosită abia în timpul dinastiilor **Sui** (581 – 618) – când este tradusă în sanscrită –, și **Tang** (618 – 907), când pătrunde în Japonia. După ce textul a circulat în două părți **Dao Jing** și **De Jing**, aranjarea în cele 81 de capitole este efectuată de Heshong

Gong, un prim și important comentator al textului. Așadar, lectura celor 81 de capitole ce alcătuiesc **Dao De Jing** relevă un gânditor original, bun cunosător al oamenilor, care recomandă ca și Epicur viața ascunsă și anonimă. Idealul uman al lui Lao Zi este omul înțelept, care tinde spre împlinire, fără a vorbi mult („Cel ce vorbește mult, iute se istovește; mai bine păstrează măsura”, 5.3); „Cel ce știe nu e vorbăreț; cel ce e vorbăreț nu știe”, 56.1). Îndeamnă la măsura în cunoștințe (cum spune și dictonul latin *Non multa, sed multum*), învățătura e nesfârșită („Leapădă învățătura și păstrează-ți inima netulburată... O cât de deșartă și fără de capăt este învățătura lumii”, 20.1), încât gândul nu duce la Ecclesiast 12.12 („Și peste toate acestea, fiul meu, să fii cu luare aminte: scrisul de cărți este fără sfârșit, iar învățătura multă este oboseală pentru trup”), mândria, averea, onorurile sunt dușmanii oamenilor, ai tihnei și ai liniștii (9.3, 4 „Nimeni nu poate păzi vreme îndelungată o casă plină de aur și jade”, „Când ești bogat și mândru de bogăția ta, îți atragi singur năpasta!”), limitarea dorințelor (19.5 „Iubirea de sine să fie mai mică și dorințele mai puțin”, „Când dorințele pier, inima oamenilor nu se mai tulbură și atunci pacea și ordinea se vor statornici de la sine în lume”, 37.4). Guvernarea blândă atrage după sine mulțumirea generală (58.1, „Când țara e cărmuită cu îngăduință, oamenii sunt simpli și cinstiți. Când e condusă cu asprime, oamenii sunt vicleni și

nemulțumiți”), iar Confucius în **Analecte** (2.1) spune: „Acel ce cărmuiește prin puterea Virtuții sale este aidaoma Stelei Polare: stă în locul său, și celelalte stele i se închină”. În ceea ce-l privește pe Xun Zi, acesta face, de asemenea, o remarcă valabilă și astăzi: „O țară care de-abia își mai duce zilele își îmbogățește demnitarii”. La fel ca Pitagora, Epicur, Seneca, care recomandau evitarea mâniei, moderatia, simplitatea, cumpătarea la mâncare și îmbrăcăminte, Lao Zi spune: „Am trei comori pe care le păstrez cu strânsie: prima e iubirea de oameni, a doua e simplitatea și cumpătarea, și a treia este lipsa de îndrăzneală de a fi primul în lume” (67.2). În fine, în densul Cuvânt introductiv, SU YAN oferă o triplă distincție a **Omului Sfânt** (Shang Ren, 7.3 „Nu-i așa că tocmai pentru că nu trăiește pentru sine el se împlinesc pe sine?” „Prin urmare, Omul Sfânt împărtășește de la el necumpătarea, bogăția nemăsurată și trufia”, 29.4), care apare mai des decât **Virtutea (De)**, încheind cu această maximă a lui Lao Zi: „Omul sfânt nu adună nimic pentru sine; cu cât face mai mult pentru alții, cu atât dobândește mai mult și cu cât dă mai mult, cu-atât are mai mult” (81.4).

Semnalăm, în final, inconsecvențele de datare în Cuvântul introductiv (p. 18), unde dinastia Tang este situată înaintea dinastiei Sui, iar în Cronologie (p. 154), ordinea lor este inversată, cum, de fapt, este corect. Ce s-ar mai putea adăuga? Doar că, deja se poate vorbi de o școală românească de sinologie.

Ionel SAVITESCU

* LAO ZI DAO DE JING. **Cartea despre Dao și virtute.** Cuvânt înainte, traducere din chineza veche și note: SU YAN, Ed. Herald, București, 2009

Cîndva revista publica traduceri ale poemelor bacoviene în limbi străine, văd însă că de ani buni n-o mai face. Nu mai există atare încercări?, am fost întrebat. Am răspuns că nu cunosc portofoliul redacției, dar eu am în arhiva mea câteva. Sînt din anii '80 ai secolului trecut (și mai vechi), realizate de traducători eminenti. Au rămas nepublicate din cauza obstrucțiilor redactorului-șef de atunci, care ca să mă persecute le bloca intrarea în revistă celor ce-mi fuseseră sau promiteau să-mi fie colaboratori. Între aceștia din urmă ar fi trebuit să se numere și anglistul Andrei Bantaș (1930-1997), fiul lui Mihail Bantaș, cu care fusese prieten în tinerete. El mi-a oferit câteva date asupra carierei (una remarcabilă) tatălui său, o conferință a acestuia în care se referea la prezența poetului în „Versuri și proză” (1911-1914) și o traducere în franceză a „Luceafărului”. Pe aceasta am reușit s-o includ în primul număr al seriei de broșuri intitulate „Biblioteca Ateneu”. Faptul l-a determinat pe Andrei Bantaș să răspundă entuziast cererii de a-mi da și traduceri de-ale sale din Bacovia. Mi-a trimis un lot reprezentativ, plus altele semnate de Alfred Margu Sperber, Dan Duțescu (1918-1992) și Mihail Matei. Le-am dat spre publicare într-o viitoare broșură și apoi în revistă, dar rezultatul a fost cel amintit. De altminteri, ce-am spus pînă aci e confirmat de scrisorile trimise de profesorul Andrei Bantaș, care sînt interesante și prin unele informații și aprecieri. Iată:

I

București, 25 ianuarie 1983

Stimate domnule Călin,

Îmi îngădui să vă deranjez la sugestia amabilului coleg Mihail Drăgan din Iași, nu numai pentru a ura succese și mai mari revistei dumneavoastră atât de apreciate [care revenise de jumătate de an la periodicitatea lunară – n.m.], ci și pentru a vă oferi traduceri în franceză din Eminescu făcute de tatăl meu, în speranța că veți putea găsi un loc în paginile revistei pentru „Luceafărul” sau pentru alte poezii.

Pe lângă notița bio-bibliografică pe care v-o trimit alăturat, vă mai spun (ca expunere de motive pentru redacție și rugîndu-vă să credeți în obiectivitatea afirmațiilor, susținute de părerile mai multor specialiști în franceză) că, fără a fi perfectă, traducerea „Luceafărului” (ca și a altor poezii, de fapt) este cea mai exactă. Părerile mai generale este că traducerea lui D.I. Suchianu este foarte frumoasă, dar mult mai liberă. Alte traduceri sînt slabe sau nu respectă prozodia originalului. De exemplu, acum mai bine de 15 ani Uniunea Scriitorilor a publicat o traducere a unei doamne Drăghicescu-Vericeanu, în versuri nerimate; introducînd în notă la subsol cele trei strofe omise de Maiorescu, în traducerea tatei care, după cum vedeți, se respectă cu rigurozitate ritmul, schema rimelor și regulile prozodiei franceze clasice (după cum știți foarte riguroase).

Mulțumindu-vă anticipat pentru amabilitate, vă rog să mă socotiți obligatul dumneavoastră și să apelați la mine ori de cîte ori aveți nevoie de traduceri, prezentări, informații din poezia sau proza anglo-americană. Vă stau oricînd la dispoziție și m-ar bucura foarte mult o colaborare cu revista dumneavoastră.

Al dumneavoastră devotat,

Andrei Bantaș

Conf. La I.I.S. Pitești; adresa: Str. Mihail Vodă nr.55, 70631 Buc., Tel. 13.58.75 – luni, marți, miercuri dimineața sau seara.

arte & meserii

Constantin CĂLIN

Pornind
de la o vorbă

P.S. Un amănunt care ne leagă de Bacău, pe lângă o serie de prietenii și colaboratori cu profesorii de la Institutul de Învățămînt superior: Bacovia și-a publicat poezia „Plumb” și altele mai întîi în revista „Versuri”, ulterior „Versuri și proză”, scoasă la Iași de I.M.Rașcu, A. Hefter-Hidalgo și tatăl meu în anii studenției (1911-1912). I.M. Rașcu povestește câteva lucruri interesante despre prezența lui Bacovia la Iași, la cercul acestei reviste simboliste, în volumul de amintiri apărut la Editura „Minerva” în... (Un om, se pare, extrem de grăbit, autorul n-a mai completat locul lăsat liber în text: e vorba de *Amintiri și medalioane/ G. Bacovia* (și) *G. Ibrăileanu*, 1967)

Apropo de Bacovia, întrucît dintre traduceri mele în engleză, „Plumb”, „Decor”, „Balet” și încă vreo două sînt destul de izbutite, vi le țin la dispoziție, dacă vă interesează.

P.S. Il lertați vă rog întîrzierea, am dorit să mai adaug niște materiale și au trebuit dactilografiate.

II

București, 10 mai 1983

Stimate Domnule Călin,

Familia noastră vă rămîne profund îndatorată pentru amabilitatea și grija pe care ați manifestat-o în legătură cu publicarea traducerii tatălui meu din „Luceafărul” și pentru cuvintele frumoase pe care le-ați scris în prezentare. Este o mare bucurie pentru noi și pentru mulți cunoscuți care au văzut revista.

În general ne-a plăcut și acest număr – am apreciat mai ales articolul despre Eugen Ionesco, dar și multe altele. Menționeți o tradiție foarte frumoasă, de care mă simt legat atît prin tatăl meu cit și prin dragostea pentru Bacovia.

În legătură cu aceasta, am primit solicitarea dumneavoastră cu deosebită bucurie. Zilele acestea mai revăd o dată poeziile traduse de mine, le redactilografiez pe curat și vi le trimit împreună cu alte traduceri în engleză (Dan Duțescu, Alfred Margu Sperber) sperînd că vor aduce o imagine frumoasă a poetului în limba engleză. (În paranteză fie spus, traduceri făcute de englezi și americani nu au nici o legătură cu originalul.)

Exprimîndu-mi încă o dată recunoștința, rămîn al dumneavoastră devotat,

Andrei Bantaș

III

București, 18 mai 1983

Stimate domnule Călin,

Vă trimit alăturat tot ce am găsit *valabil* din traduceri în engleză din opera lui Bacovia. Unele au apărut în decursul anilor în volume sau reviste, altele sînt inedite. Cele xeroxate (lertați-mă, n-am mai avut timp să le dactilografiez) aparțin unui talentat fost student de-al meu, Mihail Matei, responsabilul versiunii engleze a „Revistei române”, mort nu de mult, la numai 42 de ani. A.M.

Sperber (1898-1967) a fost poetul cunoscut de limba germană, traducător în germană și engleză. D. Duțescu (n.1918) [mort în 1992] este remarcabilul traducător al lui Chaucer și Shakespeare, și al poezilor române în engleză. Subsemnatul (n.1930) am tradus în română mai ales proză iar în engleză proză și versuri (Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Eminescu*, 1978), apoi *Romanian Popular Ballads* – ambele cu Leon Levitchi), acum am terminat un volum Argezi și pregătesc o antologie de poezie, *Cum doarme diamantul în cărbune* [Like Diamonds in Coal Asleep, apărută în 1985]. (Dacă vreți vă fac o selecție de capodopere.)

Dacă vă mai trebuie alte detalii, vă rog să mă anunțați telefonic 90/13.58.75 luni, marți, miercuri dimineața.

Cred că veți putea face o selecție utilă pentru minunatul supliment-carte [Biblioteca „Ateneu”, care și-a încetat prematur apariția, dar, cum am spus, eu am încercat să le introduc și în coloanele revistei propriu-zise].

Mulțumindu-vă pentru atenție, aștept orice noi solicitări. V-ar interesa niște ale unei colege care a debutat în „Argeș”?
Al dvs. recunoscător,
Andrei Bantaș

Nu știu exact cîte au fost traduceri trimise de Andrei Bantaș, căci constat că-mi lipsesc cele ale lui Mihail Matei. Eu păstrez doar opt, dintre care cinci ale sale, una a lui Dan Duțescu, una a lui A.M. Sperber, iar a opta a lui Sperber și Bantaș. Bibliografiile Bacovia mă fac să cred că toate sînt inedite. Oricum, fiind exemplare, merită să fie cunoscute: pot fi utile didactic și pot da un impuls tinerilor traducători.

OH, TWILIGHTS

(Oh, amurguri)

Twilights of a purple stain!...

Winter's coming
Piccolos will soon be weeping,

Over the deserted park
Pangs, regrets now rain
Croaking – dreary, dark...

It's eternity,
Anger, nerves, despair...
Out of funeral fanfare
Now grows autumn's

wailing, agony...

Icy winds lash at the bark,
Corpse-like branches wail in pain:
Peals of stark mad laughter bark.

Lack of news from you is numbing:
Will she come? She is not coming?...

Twilights of a purple stain!...

(translated by Andrei Bantaș)

SPRING NOTES

(Note de primăvară)

Tender green, tender green –
Candid bud of pink and white,
Dream of blue and azure light,
Once more heard
and once more seen!

Once more puncture with your flame,
Fiery Sun, o fiery Sun,
All the pains that through me run
In these times' quaint game.

On an osier flute,
O Spring,
A young girl beside the well
Hums with you
In the clear dell –

Tender green, tender green –
Candid bud of pink and white,
Once more heard
and once more seen,
Dream of blue and azure light.
(translated by Dan Duțescu)

EPTAPH

(Epitaf)

'Tis here I lie –
A lonely man
Whose smile was wan
For aye would cry.

I, with my aspect,
For death was bound;
To all around
I was a suspect.

(translated by Andrei Bantaș)

ALL THINGS

(Și toate...)

All things retrace their steps
And splendid Spring is near,
With gentle sun,
with deep blue sights
Entrancing, spellbound, clear.

Without it, though, what memory
With sad thoughts makes me smart?
On branches

buds have burst – in vain,
It is still autumn in my heart!
(translated by Andrei Bantaș)

LACUSTRINE

(Lacustră)

I've heard it raining every night,
And I've heard matter's

plaintive plight.
I'm lonesome: my thoughts fly
To primitive, lacustrine dwellings.

I sleep on wet planks, as it were,
Sometimes a wave hits my old sore;
I start up from my sleep: I left
The bridge still linked to yonder
shore.

A void of history's expanding...
I'm living through
the self-same whiles.
The heavy, steady rains, I feel
Erode the strong foundation-piles.

I've heard this rainfall every night,
I've waited, started up in fright.
I'm lonesome: my thoughts fly
To primitive, lacustrine dwellings.
(translated by Alfred Margu-Sperber
and Andrei Bantaș)

Leo BUTNARU

Din Dicționarul de Leologisme

Din câte s-au tot spus și au fost date drept filosofie sau doar nevinovate filosofeme; la câte s-au tot făcut aluzii foarte discrete sau de-a dreptul tabuiste; din câte au fost trecute sub tăcere, mutual, în intenția întrecătorilor de a nu se... stingheri unii pe alții (vaguitatea stingherește, jenează, nu?) – din toate acestea nu vi se pare a reieși că cel mai „dens” spațiu în metafizică ar fi totuși... vidul!

Avui o misiunea grea: să-l conving că pop-cultura nu înseamnă cultura popilor.

Spus în treacăt, auzit în treacăt, înțeles în treacăt, uitat în treacăt... – *Mână, birjar, și du-mă în treacăt!*...

Antologie: „Poezia sovietică post-mortem”.

Măi omiețe, îți facem un bine: te mâncăm/operăm doar atât, ca să poți rămâne om. Orice scop măret, dar neîmplinit, e un fel de scop-~~re~~...

Se creează impresia că unii tineri ce se declară generație nouă, revoluționară etc. nu caută atât recunoașterea, cât... recunoștința.

De fapt, parțial... semantic, cuvântul „murdar” pare a fi mai curat decât însuși cuvântul „curățenie”. Primul conține, inclus, substantivul „dar”. Însă ce substantiv, inclus, conține cuvântul „curățenie”?

Conștientizează gravitatea a ceea ce se numește *fără drept de apel*. Adică, nu mai poți spune nici un scurtisim și disperat: „Alo!” Fără dreptul de apel ești ca și cum fără o jumătate de dr-*apel*

Între *haină* și *strai* să alegi *strai*, care pare a fi haina cu tot cu... om: conține: *trai* Și poate că *veșminte*, ce adie cumva, implicit, a... *vesnicie*. Serviciul pompe funebre (de adâncime).

O particularitate: zeul Ianus-bifronsul putea fi doar cu o pereche de stele în cele două frunți. Nicum și cu vreun meteor în ceafă, dat fiind că nu avea așa ceva – ceafă.

Inițial, *Ars Poetica* a fost o Euridice care abia-abia de-și ridică poala peplului, ca să i se vadă nițel, pe jumătate, gleznișoarele meizoarelor șofrănii. Mai apoi, *Ars Poetica* s-a ars rău de tot, ajungând o lele care – hop! – își aruncă în cap poalele scârbavnice scatologii. Uiteo, huideo!

În anumite cazuri, numele nerostite sunt ca și irosite.

Înțeleptul e cel care nu confundă darul vorbirii cu harul vorbirii.

Dacă o lași baltă, așteaptă broaștele.

Din structura narativă a romanului nostru interbelic dispar siguranța, coerența și destinul împlinit al personajului. Mai ales romanul psihologic respinge fascinația fabulatorie gratuită, astfel încât interesul epic și vechile scheme narative rămân doar pretextul pentru creionarea devenirii interioare a personajului. În aceste condiții, Victoria Huiban supune analizei din cartea „Femininitate și erotism în literatură” (Bacău, Ed. „Alma Mater”, 2010) câteva romane ce par a fi dispartate din punct de vedere tematic, dar al căror strat de adâncime oferă deschideri profitabile interpretării. Ceea ce autoarea consideră a fi izbânda prozei românești interbelice sunt mutațiile pe care le cunoaște portretistica feminină, atât la nivelul tehnicii construcției, cât și în privința semnificațiilor căpătate. Reiese clar conturat un personaj feminin care atrage atenția nu atât prin inteligență, devotație, sinceritate ori pudoare, cât mai curând prin frumusețe, senzualitate și cochetărie. Eternul feminin...

În funcție de rolul acordat femeii în societate, de felul în care ideologia vremii, mentalitățile au modelat viziunea artistică, s-a constituit și reflexul creator al ideii de femininitate. Este motivul pentru care, într-o primă parte a cărții, Victoria Huiban studiază modul în care s-a cristalizat, în textul literar, imaginea femeii, într-o diversitate de ipostaze, de la arhetipurile Antichității și Evului Mediu (fecioara, curtezana, bacanta, donna angelicata), trecând prin Clasicism (femeia pasională care își jertfește iubirea în numele onoarei), prin Renaștere și Romanticism (fecioara suavă predestinată nebuliei și morții), prin Iluminism (aventuriera de tip picaro), și ajungând până la personajele-tip din literatura contemporană (îngeri, demoni, femei fatale, snoabe, nimfete, femei-păpușă, femei exotice).

Valorificând aceste rădăcini mitice ale eternului feminin, Victoria Huiban încearcă și reușește să determine atributele axiale ale ideii de femininitate, care s-a conturat în imaginarul masculin din dorința satisfacerii nevoii de mister și din propensiunea de a proiecta în imaginea celui alt gen propriile fantasme și angoase. Astfel, se constată că, de-a lungul timpului, s-au conferit ideii de femininitate trăsături polarizante, aflate când sub aura idealizării, când sub aceea a mistificării misogine, femininitatea definindu-se prin atribute precum frumusețe angelică, grație, delicatete, sensibilitate, fragilitate, dar și prin putere de seducție, mister, vrajă, demonism.

Cea mai tentantă de cultivat este imaginea, dorită și blestemată în același timp, a curtezanului, ca și a opusului ei, fecioara misterioasă. Aceeași pendulare și de cealaltă parte: femeia rămâne indecisă între intenția afirmării adevărului despre sine și dorința de a fi pe placul bărbatului căutător de ideal. Autoarea ia pulsul diferitelor

perna cu ace

Vasile SPIRIDON

Pudoare și cochetărie

epoci culturale și sesizează contrastele inerente emiterii oricăror judecăți de valoare influențate de stereotipurile de gen și de mentalitățile păguboase, în general. Veacuri de-a rândul, cea mai contrastantă a fost imaginea femeii întruchipate după un mod de percepție trădând, din perspectivă psihanalitică, complexul pygmalionic. Nutrite din vise, idealuri, obsesii sau angoase, aceste imagini ale femeii vor fi găsite de Victoria Huiban mereu fluctuante, ca, de altfel, întreg destinul umanității aflate sub același semn al relativității.

Pentru a înțelege mecanismul configurării ideii de femininitate și eros în literatură, Victoria Huiban se vede nevoită să perceapă imaginea femeii în realitatea vieții, de-a lungul timpului, convinsă fiind că, oricât de semnificativă ar fi lumea ficțiunii, raportată la adevărul vieții, izvorul plasmuirii acesteia rămâne tot realitatea. În acest scop, se recurge la metoda comparativă, la paralelă și la analogie dintr-o dublă perspectivă, vizând atât operele literare (abordate diacronic sau prin lectura simultană), cât și corespondența dintre condiția femeii în planul real, într-o anumită epocă, și felul în care a fost reprezentată în artă (literatură), cu alte cuvinte, modul în care realitatea poate influența viziunea artistică. Metodă devenită cu atât mai utilă în descrierea tipurilor feminine semnificative din literatura interbelică.

Potrivit acestor interdependențe, o parte a cercetării este dedicată discutării ideologiei feminismului, cristalizată treptat, căpătând noi conotații, orientări și valențe, cu implicite atitudini polemice în secolul al XX-lea. Adoptând noul model cultural, impus de ele însele, femeile au subminat ipostaza de făpturi galateice modelate de mentalități și clișee de gen, ajungând la fărîmarea unei imagini, demnitate și conștiințe despre sine care să dărâme vechi concepte și prejudecăți. Dincolo de inerente manifestări extremiste, ideologia feminismului – se insistă în

lucrare – repune în discuție ideea de femininitate și, de fapt, toate conceptele legate de condiția și rolul femeii în societate și în viața culturală.

Pe un alt palier interpretativ, demersul de față se fundamentează pe analiza imaginii femininității conturate din diverse perspective narative printr-o incursiune întreprinsă în interiorul genului românesc. A venit în sprijin, pe lângă valorificarea conceptului cultural de femininitate, și acela de portret literar. Totul de raportat polemic la trăsăturile care definesc, în concepția autorului/personajului masculin, sufletul feminin: instinctualitate și pudoare: mister și sentimentalism. Sub semnul acestor diferențieri de gen, autoarea a considerat oportună alegerea spre discuție – la o primă privire, atât de incongruentă – a operei romancierilor interbelici Felix Aderca, Gib I. Mihăescu și Hortensia Papadat-Bengescu.

Cercetarea „Femininitate și erotism în literatură” se alătură celorlalte studii, parțiale, dedicate acestei teme în literatura noastră, Victoria Huiban resimțind lipsa în critica noastră a unui studiu exhaustiv, care să abordeze personajul feminin – figură importantă a prozei noastre, de la începuturile ei până în prezent. Atenția este îndreptată asupra câtorva tehnici de construcție a personajului, prezente în operele în care eroinele sunt conturate din diferite perspective care au dus la descoperirea unor tehnici originale de cizelare a portretului.

În plan teoretic, demersul analitic este fundamentat pe valorificarea unor texte care afișează portretul sferei tehnicilor descriptive (asocieri, distincții), îi atribuie roluri specifice, îi conferă tipologii (fizice, psihologice, morale sau mixte) – totul de subordonat față de conceptul de personaj. S-a avut în vedere și extinderea sferei conceptuale, prin proiectarea acesteia într-un câmp mai larg de referințe: portretul ca imagine a eului afectiv (implicarea dimensiunii psicho-

logice: trăiri, sentimente, emoții), portretul ca reflex în oglinda conștiinței celui alt (de aflat în proza lui Gib I. Mihăescu), portretul ca imagine despre sine și complexul bovaric (în cazul Hortensiei Papadat-Bengescu).

Corpusul de texte literare a fost ales conform unor criterii de reprezentativitate, de pertinentă, de semnificative și coerentă în interiorul unui sistem și al unui model. Dacă în opera lui Felix Aderca autoarea descoperă un anumit „panfeminism” dominat de estetica senzualității ispititoare, ce presupune inedite și, aparent, paradoxale asocieri, care merg pe dificilul drum de la concret la abstract, în analiza dedicată Hortensiei Papadat-Bengescu, ea a fost preocupată nu atât de opera ca atare a scriitoarei, cât de receptarea imaginii sale proiectate în conștiința contemporanilor și a posterității. În acest spirit, se procedează și la o inedită ipostaziere a femininității ca autoportretizare prin fragmente memorialistice, frânturi de autobiografie, mărturisiri și pagini de corespondență. Aprecind – pe urmele altor critici – ca dominant al imaginarului artistic al lui Gib I. Mihăescu nucleul obsesional, Victoria Huiban distinge tendința de idealizare, dar și de erotizare a percepției femininității, implicând preminența unor trăsături consacrate: frumusețe, putere de seducție, mister.

Toate aceste ipostazieri ale femininității și erosului din istoria vieții și din lumea artei, configurate sub semnul unei duble proiectii răsfrânte la granița dintre realitate și ficțiune, sau mai curând într-o îndelungată zonă de incidență cu deschidere către imaginar, reprezintă invarianții universali care au ghidat demersul analitic. O concluzie majoră a cărții „Femininitate și erotism în literatură” este aceea că personajele feminine din literatura interbelică au în primul rând o realitate conferită de subiectivitatea exacerbată a naratorului/personajului masculin. Îndrăgostiții (mai mult sau mai puțin sinceri) din prozele supuse analizei nu și proiectează sentimentele doar asupra unor femei senzuale, ci mai ales asupra a ceea ce pot acestea să semnifice în aspirația lor spre tiparele eterne ale iubirii, spre o refacere a unității primordiale a cuplului edenic. În analiza Victoriei Huiban se detașează câteva destine ficționale feminine, care devin experiențe melancolice și le solicită personajelor masculine opțiunea între împlinire și renunțare, între a simți ființa întreagă sau amputată sufletește.

J. SARAMAGO:

„Întreaga mea operă trece printr-un nu”

Ideea din titlu e a unei conștiințe scriitoricești întemeiate deja, însă chiar destinul său uluitor l-a ținut departe de convenție. Născut prin 1922, urmaș al unor țărani portughezi analfabeți și foarte săraci, nereușind să-și termine pe atunci nici studiile secundare, José Saramago e, în mare parte, propria lui creație, citind și studiind, având o carieră scriitoricească uluitoare, fiindcă, după ce a scris mai multe volume de poeme, nuvele, romane, teatru, cronici literare și politice, jurnal de călătorie, vreo cinci mii de pagini de traduceri (literatură, istorie, estetică, filozofie), a devenit *doctor honoris causa* al mai multor universități și a primit Premiul Nobel pentru literatură în 1998. Dintre romanele cu tematică istorică, exemplar este după critica literară *Anul morții lui Ricardo Reis* (1984), iar *Toate numele* (lași: Polirom, 2002; traducere și postfață de Mioara Caragea), roman publicat în 1997, face parte dintr-o „trilogie involuntară”, cum însuși Saramago afirmă. Prin 1966, era membru al Partidului Comunist Portughez, demonstrându-se astfel, pe de o parte, disponibilitatea lui pentru generozitate și utopie, dar și faptul știut că nimeni nu e perfect, pe de alta. Controversele iscate în jurul romanului său istoric *Evanghelia după Ișus Cristos* (1991) l-au făcut să se mute definitiv pe insula Lazarote din Arhipelagul Canare, unde a și murit pe 18 iunie 2010.

Toate numele este al doilea roman din această „trilogie involuntară”, o ficțiune „ucronică”, alegorică, o parabolă a condiției umane în raporturile ei cu istoria, o „biografie a memoriei”, cum o numește traducătoarea în postfață. Domnul José, protagonistul romanului, trăiește într-un cronotop sub semnul indeterminării, este umil funcționar la Arhiva Generală a Stării Civile unde lucrează de vreo douăzeci și cinci de ani și ducând o viață de rutină, dominat, ca în *Procesul* sau *Castelul* lui Kafka, de o ierarhie venerată și temută. Locuiește singur într-o dependență lipită de clădirea Arhivei Generale, între locuința sa și arhivă fiind o ușă încuiată pentru care are cheie, dar pe care nu simte nevoia s-o folosească, până într-o zi... Hobby-ul domnului José este să adune fragmente din ziare, fotografii despre vreo sută de celebrități, care sunt, în fond, o creație media. Istoria acestor *faimoși* este, de fapt, umflată

și, deci, mincinoasă, fiindcă îi lipsește rigoarea științifică, astfel că eroul va simți nevoia să pătrundă în arhivă, după program, folosindu-se de ușa până atunci încuiată, ca să identifice în arhiva celor vii fișele care conțin date indubitabile: numele bunicilor, părinților, nașilor, starea civilă (căsătorit, divorțat, văduv), altfel spus „toate numele”. De fișele extrase ilegal din arhivă se va lipi, întâmplător, fișa unei tinere „femei necunoscute”, unul din milioanele de anonimi din arhivă. Copleșit de autoritate, de disciplina serviciului, eroul este de fapt apăsător de *memorie*, de povara trecutului. Fișa femeii necunoscute este momentul prielnic care-l scoate pe protagonist din rutină, dând un sens prezentului său și reprezentând intriga romanului. Domnul José comite o serie de ilegalități pentru a afla cine este femeia necunoscută, între altele construindu-și o imputare din partea Arhivei, pentru a întreprinde cercetarea sau pătrunzând prin efracție, noaptea, în liceul pe care femeia îl absolvise. Într-o zi, însă, Arhiva primește documentul care conține informația despre decesul femeii necunoscute, iar domnul José va continua disperat cercetarea invers, din spre moarte înspre viață, pentru a afla dacă femeia a existat într-adevăr. În Cimitirul General, femeia este îngropată în zona sinucigașilor, unde eroul va ajunge călăuzit de o hartă, va dormi noaptea lângă mormântul femeii, sub un măslin, iar dimineața va afla că un păstor, un fel de diavol, se joacă schimbând numele de pe cruci (puse înainte de plăcuța cu numele), pentru că morții, zice păstorul, nu prea vor să fie găsiți. Șeful suprem al domnului José, conservatorul Arhivei Generale, urmărește toate mișcărilor eroului, pătrunzând în locuința acestuia și citindu-i jurnalul. Conservatorul va avea ideea de a uni „regatul morților”, arhiva celor morți, cu cel al viilor, pentru a evita uitarea. Și asta în măsura în care explorarea arhivei morților era periculoasă, fiindcă cercetătorul avea nevoie de „firul Ariadnei”, o sfoară la propriu, să nu se rătăcească în labirintul întunecat din spatele arhivei.

Naratorul romanului acestuia este *extradiegetic*, dar implicat, relatând la persoana I, semănând cu acei naratori ai *primei vârste* a romanului, care îți fac cu ochiul pe deasupra capului personajelor. Domnul José, singurul personaj numit

din roman, duce o viață de rutină și este un om „fără însușiri”, până când cercetarea vieții „femeii necunoscute” conferă un sens vieții sale. Naratorul înțelege că protagonistul știe faptul „Că timpul psihologic nu corespunde timpului matematic” (p. 156), așa că va pătrunde mereu în monologul acestuia. Replicile dialogurilor sunt întotdeauna juxtapuse, diferențindu-se prin majusculă, astfel narațiunea curge continuu în fraze lungi, labirintice, conduse cu „răbdare epică”, însă de o limpezime și o eleganță impecabile. Descrierile, extraordinare prin surprinderea amănuntului semnificativ, ar putea stârni invidia prozatorilor mărunți.

Un fragment din descrierea Cimitirului General mi-a adus în memorie una din întâmplările mele triste și mi-a sugerat un răspuns la o posibilă întrebare. Eram cu ceva timp în urmă lângă sicriul unei rude foarte apropiate. Nu faptul că nu puteam lăcrima mă preocupă atunci, ci lipsa acelui sentiment al *despărțirii definitive*. Iată fragmentul lui Saramago: „Privit de sus, Cimitirul General pare un arbore culcat, enorm, cu un trunchi scurt și gros, format din nucleul mormintelor originare, de unde țâșnesc patru ramuri vânjoase, unite la obârșie, dar care, apoi, în bifurcații succesive, se răspândesc cât vezi cu ochii, formând [...] o coroană bogată în care viața și moartea se confundă” (p. 188). Multimea mormintelor obligase municipalitatea să dărâme definitiv zidul din spatele cimitirului, astfel că, simbolic, ramurile acestui copac, brațele acestei caracatițe care era cimitirul, înmulțite în progresie geometrică, împânzeau orașul. La acestea se adaugă și faptul că cele două instituții venerabile, clădirea Arhivei Generale și aceea din spatele porților Cimitirului General, seamănă „ca două picături de apă”. Ideea șefului domnului José de a uni arhiva morților cu aceea a viilor e un mod de a înțelege că cei care au fost ne determină viața, că expulzarea lor într-un „regat al morților” este echivalentă cu anularea sensului vieții, prin uitare. Consemnând faptele și numele, *toate numele*, nu facem altceva decât să susținem că numai ce este scris rămâne, capătă sens. Viața „femeii necunoscute”, a unui anonim, devine la fel de importantă ca aceea a *faimoșilor*. „Dacă morții, afirmă conservatorul în finalul romanului, nu se vor afla în mijlocul celor vii, vor sfârși, mai devreme sau mai târziu prin a fi uitați.” Amintind sau scriind despre Homer, de exemplu, despre rude sau prieteni, nu-i lăsăm pe aceștia să moară. Cred că tocmai asta se întâmplă acum.

Dan PETRUȘCĂ

Constantin Donea

Rătăcim

Sleite – nopțile, de foc – zilele, pe mări de nisip par corăbii, cămilele.

Rătăcim prin pustie, plătind greu pihana; ne mai poartă de grijă doar fata morgana.

Poștașul de noapte

Toamnă târzie, cu păsări fără triluri în gusă, plouă și castanele cad de parcă cineva ar bate la ușă.

Eu nu aștept pe nimeni nici măcar astă seară, când, înainte să aprind

trag pleoapele să nu se vadă de-afară.

Ar putea să fie poștașul de noapte, care-a primit iar poruncă: - Pleacă degrabă și du-i-le, da-i-le, auzi, veștile plesnesc prin oraș, ca păstăile!

La umbra poveștii

Prins în cârligul semnului de întrebare, caut momentul potrivit să mă smulg din undița pescarului, care nu mă lasă în apele mele chiar de-ar fi să-i împlinesc nu doar trei dorințe.

Un gând

Pe neașteptate, un gând din somn m-a întors, ca din moarte...

Facea atâta gălăgie, încât, de teamă să nu trezească vecinii, l-am legănat, cum pe un copil, până la ziuă.

Pe două roți

Te pornești spre înalțuri, spre adfundul genunii, pe roata soarelui, pe roata lunii.

Ești cel care, în arenă, se avântă și strigă, cu viața pe două roți, precum o cvadrigă.

Solstițiu de iarnă

Crapă vopseaua icoanelor aidoma cojii de ou, cum sfinții se zbat, să iasă afară, spre a se naște din nou.

Pasărea

... și pasărea își clatină aripa, cum se înecă-n veșnicie, clipa.

Era vreme

lubito, era vreme de stors struguri în linuri și trupul tău, legănat, născocit din goluri și plinuri, mă fierbea în satanice chinuri.

Canon

De pe unde rătăcești, tu, cea risipitoare, nu te întoarce, nu te întoarce ca de sabie – gestul tău penitent n-aș putea să-l suport – ci, mai degrabă, înclină-te seducător ca o corabie, când, de peste mări, revine acasă, în port.

Limpede

Cum adevărul tulbură, spune-l, te rog, cât mai limpede.

Și eu l-am văzut

Umbla pieziș prin pustiuri de lume, cu sufletul gol, de parcă s-ar fi născut, fără nume, nu din dragoste, ci dintr-un viol.

Numismatica și medalistica românească prin colecționarii băcăuani

Activitățile din domeniul numismaticii românești au fost și sunt numeroase, atât prin cercetările specifice, cât și prin emisiunile permanente de noi piese. Dar numismatica de la noi are încă mari carențe, în sensul reactivării și funcționării normale, pe de o parte a filialelor locale ale Societății Numismatice Române (S.N.R.), sau, pe de altă parte, a rețelei de colecționari particulari, care, cu toate greutățile întâmpinate, au salvat în ultimii 60 de ani, și, salvează și în prezent, activitățile atât de vaste și de complexe caracteristice acestei științe speciale a istoriei. Comunicarea publică a ființării și existenței unei asemenea mișcări numismatice continuă să fie slab mediatizată și după anul 1990, an care a dus la desființarea cenzurii și a restricțiilor ideologice sau de altă natură.

Pe baza autentificării, la sediile filialelor Băncii Naționale a României, a pieselor numismatice deținute, dar și a unor modele fotografice ale pieselor în cauză (care se depuneau la dosarul personal), se obțineau autorizații de numismat și posibilitatea, agreată de unii colecționari în devenire, de intrare în rândurile membrilor S.N.R. Până la începutul deceniului al X-lea al secolului trecut, în județul Bacău, dețineau autorizații peste 130 de colecționari, grupați în jurul filialei Bacău a Societății mai sus-menționate. A fost meritul incontestabil al unor președinți/secretari ai S.N.R., precum *Corneliu Albei* (până la începutul anilor '80) sau *Relu Zanfir Stoian* (până în anul 2007) – cei care au reușit să

coaguleze pasiunile semenilor lor în scopuri cu adevărat nobile.

Astfel, unii membri ai S.N.R. – filiala Bacău au luat parte la diferite manifestări expoziționale de anvergură locală, regională sau națională. Este cazul regretatului *Relu Zanfir Stoian* și a inestimabilei sale colecții medalistice dedicate poetului național *Mihai Eminescu*, dar și a unui alt fiu al meleagurilor băcăuane – colonelul (r.) *Ioan Dogaru*, cel care și-a îndreptat preocupările medalistice atât spre același poet național, cât și spre alte personalități ale istoriei naționale. Sunt de menționate și participările la diferite expoziții ale lui *Mitică Cojocaru*, cu colecția sa de insigne din diferite domenii; ale lui *Paul Daraban* și a colecției sale de medalistică consacrată perioadei regalității românești moderne și contemporane; ale comandorului (r.) *Ioan Gh. Botez* – cu o impresionantă colecție de medalistică din domeniile aviației și astronauticii sau ale lui *Alexandru Achimescu*, pasionat, la rândul său, de reprezentarea în metal a înălțimilor albastre.

Alții, aplicând *sui generis* principiul că unei colecții strănse cu mîgală, răbdare și trudă în ani sau chiar în decenii

din existența lor, i-ar sta mai bine într-o vitrină dintr-un muzeu, unde, după restaurare, să poată fi conservată și admirată (chiar prin itinerare) și de alți privitori, cărora să le încante ochiul, inima și sufletul – au donat piese cu o valoare deosebită instituțiilor muzeale locale sau naționale. Colecții numismatice și de medalistică, precum cele aflate, inițial, în custodia preotului *Vasile Heissu* (din Răcăciuni), ale mai sus-citatului colonel (r.) *Ioan Dogaru*, ale profesorilor *Paul Tarălungă* (din Prăjești), *Ioan Murariu* și *Eugen Șendrea* (din Bacău), ale minerului *Costache Teletin* (din satul Bărboasa, comuna Oncești), ale învățătorului *Alexandru Aparu* (din Găiceana), dar și cele provenite de la instituții bancare precum filiala Bacău a B.N.R. – au intrat, de-a lungul timpului, în patrimoniul muzeului băcăuan.

De asemenea, nu fără importanță este și faptul că, unii colecționari băcăuani, au susținut comunicări la Simpoziioanele Naționale de Numismatică sau au publicat lucrări, articole și studii consacrate domeniului numismatic și medalisticii românești și universale. Am evidenția aici doar câteva dintre lucrările colonelului (r.) *Ioan Dogaru* (*Ștefan*

cel Mare în medalistica românească, 1987; *Eminescu în documente de metal*, 1991 – publicată în colaborare cu *Maria Dogaru*; *Mihai Eminescu în medalistica universală*, 1996; *Poezii centenare gravate în medalii și plachete Eminescu (1866-1880)*, 2007 și *Eminescu. Bibliografie numismatică*, 2008), sau unele dintre articolele și studiile lui *Relu Zanfir Stoian* (*Contribuția Secției Numismatice Bacău la propagarea imaginii personalităților cultural-istorice, prin intermediul documentelor metalice*, în *Carpica* 2, 1997; *Ștefan cel Mare și Sfânt, domnul Moldovei*, *Mihai Eminescu, domnul literelor române*, în volumul *Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 – evocări băcăuane*, 2004 și *Eminescu la noi acasă*, *Buletin informativ – Botoșani* 2, 2003).

În prezent afilierea pasionaților de numismatică la diferite societăți, asociații, cluburi, grupări sau fundații locale ține mai mult de domeniul hazardului. Aceasta deoarece activitățile și manifestările organizate sub egida S.N.R. – filiala Bacău sunt aproape inexistente.

Funcționează încă o grupare a colecționarilor băcăuani, care organizează periodic un *Târg al colecționarilor/colecțiilor* și a întruniri săp-

tămănale la sediul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” din municipiul reședință de județ. Pe lângă mai vechii colecționari de numismatică, precum *Paul Daraban*, *Mihai Dăscălescu*, *Eugen Vestali* am întâlnit și mai noi pasionați ai domeniului.

Am evidenția, printre alții, pe *Pericle Sava*, cu o importantă și diversă colecție de numismatică (piese începând din antichitate și până în epoca contemporană), apoi pe *Doru Gh. Nechifor*, cu o colecție de numismatică modernă și contemporană și, nu în ultimul rând, pe *Liviu Vasiliu*, cu piese numismatice antice, dar și din perioada modernă sau din cea a regalității românești și până în zilele noastre. Indiferent dacă lucrează în domeniul medical, economic, vamal sau bancar – colecționarii păstrează piesele pe care le dețin prin metode de conservare care sunt, uneori, la standarde calitative ridicate (clasoare, sertare sau cutii cu folii, plicuri și colante autoadezive). Cu toate acestea, este posibil ca unele din aceste minunății încrustate în metal să nu fie etalate niciodată pe simezele vreunei expoziții.

Mai mult, cum în ultima vreme, colaborarea dintre instituțiile muzeale și colecționarii doritori să doneze sau să-vândă pentru sume modice propriile colecții, se rezumă la lipsa fondurilor de achiziții a instituțiilor statului – se pierde, astfel, menirea nobilă a unei colecții și a Colecționarului care a străns-o cu trudă și cu foarte multă pasiune.

Dimitrie-Ovidiu BOLDUR

S.C. HIDROCONSTRUCȚIA S.A., cunoscută de-a lungul timpului sub numele D.G.H., I.C.H. sau T.C.H., prin Sucursala "Moldova" Bacău, la propria-i aniversare, mulțumește tuturor partenerilor, colaboratorilor investitorilor și clienților tradiționali sau ocazionali care i-au acordat încredere.

Suntem aici pentru dumneavoastră!

N. 8 septembrie 1935, în satul Lăicăi, comuna Cetățeni, județul Muscel (azi, Argeș). **Scriitor.** Fiul lui Gheorghe Isbășescu, funcționar, și al Victoriei (n. Mirătescu), casnică. Primii ani ai copilăriei îi petrece în satul natal, unde urmează și cursurile Școlii Primare (1941-1945). Întâile două clase de gimnaziu le parcurge la Târgoviște (1945-1947), iar ultima la Boteni, județul Argeș (1947-1948). După absolvire se reîntoarce la Târgoviște, unde în perioada 1948-1953 este elev al Liceului „Ienăchiță Văcărescu” din localitate. În toamna anului 1953 devine student al Facultății de Filologie, secția Slavistică, a Universității București, dar, deși are rezultate bune, întrerupe cursurile în anul IV, urmând să le reia, peste aproape un deceniu, la Facultatea de Filologie, secția Limba și literatura română, a Universității „Al.I. Cuza”. Obține diploma de licență în 1970, cu teza **Poezia lui Ion Barbu: cele trei simboluri esențiale**, avându-l ca îndrumător pe Al. Husar. În studenție începe să scrie, debutând în 1957, cu poemul **Copilăria mea**, în revista **Tânărul scriitor**, dar nu publică apoi decât sporadic, adevăratul debut considerându-l grupajul de poeme **Ulise al orașului**, apărut în numărul din iunie 1979 al revistei **Ateneu**. Din 1962 își stabilește domiciliul în Onești, făcând naveta la Vișoara, comuna Târgu Trotuș, unde este, până în 1965, profesor suplinitor de limba și literatura română la Școala Generală din localitate. Suplinește apoi, alți cinci ani, aceeași catedră la Școala Generală Oituz (1965-1970), instituție în cadrul căreia va mai activa încă trei cicluri, dar ca titular, după ce și-a luat licența. În 1973 se transferă la Liceul Industrial de Chimie Onești, predând limba română până în toamna anului 1975, când devine titular al catedrei de cenaclu a Casei Pionierilor din municipiu. Între timp se afirmă ca unul din animatorii vieții culturale oneștene, activând în cenaclul „Junimea nouă” și numărându-se, în 1969, printre membrii fondatori ai Societății Culturale „G. Călinescu” și printre cei ai Consiliului de conducere. Până în 1988 e președinte al secției Limba și literatura română a acesteia, implicându-se, alături de poetul Constantin Th. Ciobanu și de alți oameni de cultură, în organizarea Zilelor Culturii Călinesciene și, ca redactor, în apariția revistei **Jurnalul literar**, în care publică frecvent. La catedra de creație înregistrează performanțe uluitoare, în scurt timp numărul premiilor obținute de membrii Cenaclului literar „Zburătorul”, pe care l-a înființat, trecând de câteva sute. Cele mai valoroase creații ale acestei veritabile

școli de poezie au fost reunite în antologiile **Zburătorul - 1**, prefată de prozatorul George Băliță (Bacău, 1976), și **Zburătorul 2-3**, prefată de poetul Ovidiu Genaru (Bacău, 1983), ambele excelent primite de critica literară. Furat de migăloasa muncă de modelare a zecilor de talente ce s-au perindat pe la catedra și cenaclul său de-a lungul anilor și-a amânat propriul debut în volum, care s-a produs abia în 1984, când Editura Albatros i-a publicat manuscrisul **Viața în tablouri**, premiat în 1982 la propriul Concurs de debut în poezie. Cartea a avut un impact rapid, fiind recenzată favorabil în principalele reviste românești de cultură atât de critici din toate generațiile (Laurențiu Ulici, Radu Călin Cristea, Nicolae Oprea, Radu G. Teșos, Constantin Pricop), cât și de poeți (Nicolae Turtureanu, Constanta Buza, Octavian Voicu, Tatiana Mihut). Deși depășise vârsta lui Argezei de la debut, e încadrat la unison în rândul generației optzeciste, care nu numai că-l asimilează, dar și-l revendică, acordându-i prin criticii săi un loc de frunte în „Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă”, cum avea să o definească regretatul Radu G. Teșos. Acest „memorial de călătorie spirituală și, în egală măsură, o condică de prezentă în cotidian”, după opinia lui Laurențiu Ulici, a deschis calea unui amplu ciclu liric, care avea să se rotunjească în primul deceniu postdecembrist, când autorul își descătusează, într-adevăr, toate energiile. Primul pas al „micii epopei apretate” l-a constituit volumul **Garsoniera 49**, apărut la Editura Junimea din Iași (1985), carte definitorie pentru Ulise al orașului și întreaga mitologie pusă pe rol de inventivul și orgoliosul poet. Ea va fi întregită de **Coborârea din tablouri** și **Ansamblul de manevre**, ambele apărute, în 1993, la Editura Plumb din Bacău, precum și de **Melodrama realului**, ce a văzut lumina tiparului la Editura Timpul (Iași, 1995). Rupându-se, la sfârșitul anilor '80, de gruparea călinesciană, își ia destinul în propriile mâini și, în ianuarie 1990, fondează Liga Culturală „Zburătorul”, al cărei președinte este și azi, iar în martie 1990, în calitate de redactor-

Personalități băcăuane

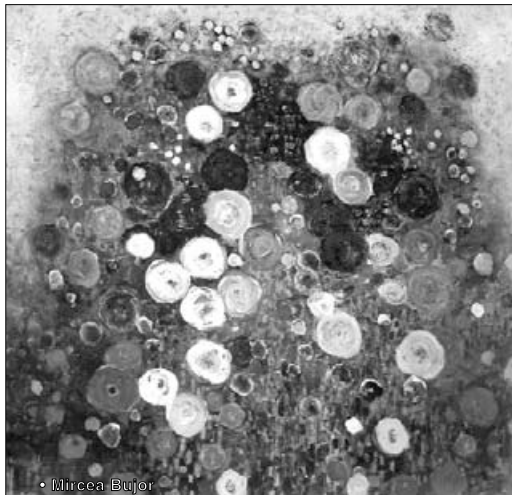
Gheorghe Izbășescu - 75

șef, reînvie revista **Zburătorul**, care va deveni una din cele mai interesante publicații literare editate la noi după evenimentele din decembrie și va fi distinsă, în 1993, cu Diploma de onoare a Colocviilor Naționale de Poezie de la Piatra Neamț pentru „Promovarea constantă a valorilor poeziei tinere”. Deschisă scriitorilor din toate generațiile, ea a recuperat scriitorii din diaspora și a deschis calea noilor talente, inaugurând rubrici și debateri cu ecou în toată presa culturală. Din păcate, greutățile financiare și difuzarea tot mai greoaie au făcut ca, în primăvara anului 1998, noua serie să-și înceteze activitatea, dar ea va rămâne cu certitudine încă multă vreme în atenția criticilor și istoricilor literari, care vor găsi în paginile ei o multitudine de subiecte pentru viitoarele sinteze ale literaturii contemporane. În paralel cu această stresantă activitate editorială, mentorul Cenaclului „Zburătorul” a fost, din ianuarie 1990 și până la sfârșitul anului 1998, directorul Clubului Elevilor din Onești, calitate în care a diversificat activitatea acestuia, deschizând noi cercuri de creație și editând, în 1996, încă o antologie a membrilor acestuia: **Conacul lui Alecu Aslan**, apărută în Biblioteca revistei **Zburătorul**. Nelipsit din juriile mai tuturor concursurilor literare din țară, a acordat premii literare, a prefațat și alcătuit antologia **Comedii post-textuale** (Poiana Pinului – Buzău, iulie 1999), ce a inclus laureații Concursului

Național „Tinare condeie”, publicând el însuși în majoritatea publicațiilor literare: **Ateneu**, **Amfiteatru**, **Arca**, **Argeș**, **Astra**, **Apostrof**, **Aurora**, **Antares**, **Calende**, **Cronica**, **Convorbiri literare**, **Contemporanul**, **Cultura**, **Discobolul**, **Echinox**, **Euphorion**, **Familia**, **Observator cultural**, **13 Plus**, **Poesis**, **Poezia**, **România literară**, **Ramuri**, **Steaua**, **Tomis**, **Tribuna**, **Unu**, **Vatra**, **Vitralliu** etc. S-a implicat chiar și în presa locală, în 1991 fiind redactor-șef al ziarului oneșten **Curierul**. Zecile de cronici entuziaste dedicate volumelor sale au condus la includerea unor poeme în mai multe antologii, între care **Streifflicht** (Editura Dionysos, Germania, 1994), **Se apropia sfârșitul secolului** (Biblioteca „Anteze”, Piatra Neamț, 1992), **Poezia română actuală** (Editura Pontica, Constanta, 1998), **Poezia pădurii** (Editura Orion, București, 1999), **Maratonul European de Poezie** (ASPRO, 2007), **Autografe pentru „Bucovina literară”** (2000-2009), Editura Mușatinii, Suceava, 2009. La acestea se adaugă antologia de publicistică **Literatura română post-belică între impostură și adevăr**, apărută în 2000 la Editura Paralela 45, precum și în antologiile personale: **Ulise al orașului** (Mica epopee apretată), Editura Plumb, Bacău, 1994, revăzută și adăugită într-o nouă ediție încredințată Editurii Marineasa, Timișoara, 1998; **Măna cu efect întârziat**, Editura Helicon, Timișoara, 1997; **Muza din tomberon**,

aceeași Editură Marineasa, 1998; **Melodrama realului**, Editura Vinea, București, 2003; **Ansamblul de manevre** (Mica epopee apretată – I), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003; **Podul de peste Trotuș** (Mica epopee apretată II), Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004; **Rame captiv din Ithaca** și **Un pumnal sub cămașă**, idem (2009), distins cu Premiul Special „Augustin Frățilă”, în cadrul Colocviului Național „Generația '80 la maturitate” (Pitești, iunie 2010). În 1998, Editura Axa din Botoșani îl include, totodată, cu volumul **Cântece de mântuire**, confirmând definitiv apartenența sa la o generație a căreia nu-i corespunde biologic. Revizuit și adăugit, volumul a apărut apoi și la Editura Vinea (București, 2005), noua ediție primind atât Premiul revistei **Argeș**, cât și Premiul Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor. O nouă carte de poezie, **Mona-Ra**, a văzut lumina tiparului la Editura Augusta (Timișoara, 2000), în vreme ce poemele din **Jocurile minții** au primit girul Editurii Vinea (2007), iar cele din **Scările de marmură** (2004), **O călărire în zori** (2005), **Melodrama realului** (2006, ediția a III-a, revizuită și adăugită), **Ulise al orașului** (2008) și **Experimente mentale** (**Poemele de la Athena**) – 2009, pe cel al Editurii Limes. Marea surpriză a prolificului autor este însă cartea de proză **Dubla înfățișare**, primul volum al romanului-fluviu **Salonul de Vară**, editat de aceeași casă de editură clujeană (2003), prezentat în cadrul Salonului de Carte bucureștean și distins cu Premiul Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor. Gândit inițial într-un singur tom, el va însuma în final șapte cărți distincte, din care au apărut deja volumul al treilea – **Un altfel de amant al coroanei** (Editura Limes, 2005) și diverse fragmente în **Cronica**, **Astra**, **Zburătorul**, **Vatra**, **Viața românească**, **Familia**, **13 Plus**. Membru al Uniunii Scriitorilor din martie 1990, a activat în Asociația Scriitorilor din București până în februarie 2002, când s-a transferat, în calitate de membru fondator, la Filiala Pitești a Uniunii Scriitorilor și apoi, pentru câteva luni, în aceeași calitate, la Filiala Bacău. Din 1994 e, de asemenea, membru fondator al Asociației Scriitorilor Profesioniști, iar din 1996 și membru al Consiliului de Conducere al ASPRO. Personalitate proteică, a fost inclus în mai multe dicționare prestigioase, între care Dicționarul Scriitorilor Români, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, și Five Thousand Personalities Of The World. Încă mulți ani, tinere poet!

Cornel GALBEN

• Mircea Buțor

Cred de cuviință că nu ar fi potrivit să mă realizez nici celor ce consideră cărțile „de pe lângă ziare” o chestiune fără importanță, dar nici să bat efervescent din palme la apariția vreunei noi serii. Mai degrabă plictisit de tot acest spectacol (interesat doar de partea financiară), am hotărât că nu voi mai cumpăra decât strictul necesar. Să fi ales bine de data aceasta?

De Maurice Baring auzisem prin vremea studenției – perioadă în care nu găsești timp decât pentru proiectele cu adevărat importante, care îți schimbă viața și care îți dau o motivație ulterioară... Exemplele, modelele... De câte ori nu am strămbat hâd, în vremea cursurilor, la asemenea cuvinte. Dar, recunosc, numele de o oarecare sonoritate mi-a rămas întipărit în memorie. Maurice Baring se vrea un succes la mijlocul lui 2010, prin proiectul *Cartea de Buzunar* al celor de la *Jurnalul Național*. Destul de surprinzătoare însă decizia de a-l publica, mai ales că, din câte cunosc, romanul *Leagănul pisicii* mai fusese publicat prin anii șaptezeci și ceva la Editura *Eminescu*, fără să se fi bucurat la acea vreme de vreun succes asurzitor. La drept vorbind, Maurice Baring rămâne un nume de al doilea eșalon, chiar dacă aparține celei mai puternice literaturi (O! cât barbarism...) Și totuși: cel în discuție e un autor extrem de prolific, subtil, într-o societate ce și-a apreciat întotdeauna *jesterii*. Baring afișează în textele sale minuțiozitatea unui om obișnuit cu misiunile diplomatice, acestea putând fi percepute drept o continuare livrescă a unei vieți închinată diplomatiei. Probabil mai bine apreciate în Franța, romanele au atras comentarii favorabile, printre care cel al lui Francois Mauriac: „Ceea ce admir cel mai mult la opera lui Baring e senzația că te poartă chiar în inima elegantei și a frumuseții”. Pe de altă parte, din prezentarea cărții, aflăm că Chesterton declara într-o scrisoare adresată lui Baring că „felul meu de a scrie nu poate, în niciun caz, să fie la fel de subtil și de delicat precum al tău”. Așadar, Maurice Baring poate fi, una peste alta, o alegere corectă.

Publicat în două volume, romanul echivalează cu o interesantă alegorie a destinului. Deși plusând (destul de mult) în manieră melodramatică, autorul întemnețează în paginile cărții viața lui Blanche, personaj ce își găsește credibilitatea într-o societate cu prea multe reguli și principii, ce contravine unei vieți firești. Pornind de la schema romantică a fetei ce e nevoită să se mărite doar la îndemnul și cu acordul părinților, Blanche Clifford devine ea însăși, către finalul romanului, o apariție monstruoasă pentru restul personajelor. Alegerea inițială nu contravine legilor nescrise. Fata își jertfește iubirea în fața părinților, hotărând să renunțe la logodna cu un tânăr ofițer lipsit de perspective materiale. Va consimți ulterior unui mariaj

literaturbahn

Marius MANTA

Leagănul pisicii la un nou pariu

convențional cu prințul italian Guido Roccapalumba, figură de prim rang la Roma, posesor al unor domenii ce îi asigurau traiul veșnic în sânul celei mai înalte clase. Treptat, de la simpla apariție sub semnul tinereții, Blanche începe să cucerească lumea mondenă a capitalei italiene, reușind să mențină mariajul în cadrele unei respectabilități ireproșabile. Mai mult, e condamnată să fie atentă la toate „mișcărilor de culise” ale soacrei sale, Giulia – ea însăși o figură reprezentativă a înaltei nobilimi. Eforturile tinerei femei sunt cu atât mai demne de a fi prețuite cu cât mulți din nobilii ce iau parte la seratele de la palat sunt atrași de frumusețea și prezența de spirit ale acesteia; Blanche devine o eroină atipică, evitând voit toate „spiritele” tinerilor. Viața îi pare crudă deoarece chiar și atunci când are în preajmă bărbați ce nu îi displac, ea joacă același rol al gazdei inofensive. Adrian Tyne este unul dintre aceștia: „Marțea următoare, într-adevăr, se întâmplă, iar Blanche descoperi că Adrian Tyne era tot necăsătorit. Așadar, dacă fusese în mod real logodit, însemna că rupsesse logodna. După cum află, avea reputația unui sfărâmător de inimi. Era socotit un tip seducător, extrem de capricios în același timp... [...] Era un om cu gusturi rafinate în toate domeniile, iar instinctul lui care, totdeauna și oriunde, îl conducea către ceea ce era remarcabil și superior, de astă dată îl condusesse de-a dreptul către Blanche. O admirase din prima clipă când o văzuse la recepția soților Roden. Socotise atunci că era doar un *coup de fete* – sau așa încercase el să-și imagineze –, o fantezie cu totul trecătoare, un tribut acordat unei nopți de vară. Dar acum Adrian înțelegea că e un *coup de foudre*. Un caz tipic de iubire la prima vedere. Blanche întruchipa tot ceea ce visase el să întâlnească într-o zi”. Relațiile dintre cei doi avansează periculos de mult, dar legile vieții găsesc pentru încă o dată calea de a-i îndepărta. Într-un final, părăsind Roma după nefericitul mariaj alături de Guido, Blanche Clifford va avea grijă de unchiul ei, Charles Clifford și de fata acestuia, Rose Mary. Toată partea a doua a romanului este construită pe raporturile dintre Blanche și Rose Mary. Deși inițial o simplă adolescentă, cu nazurile vârstei, cu ipocrizia celui ce nu cunoaște amarul cotidianului, Rose Mary, pe jumătate spaniolă, se va transforma într-o frumusețe de invidiat. Pe Blanche o găsim alături

de Bernard Lacy, bărbatul pentru care se despărțise de Guido. După cum deja am afirmat, începem cum asistăm la o adevărată competiție între Rose Mary și Blanche – fiecare își are avantajele proprii: prima tinerețea, frumusețea pură, ușor rebelă, cea de a doua având de partea sa o înțuită deosebită, frumusețea femeii conștiente de superioritatea sa. După umila părere, din acest punct Maurice Baring scapă firul poveștii: raporturile dintre personaje sunt prea artificiale, viața pare a nu se mai satura de a oferi lecții atât celor deja învinși cât și falșilor învingători. Cartea e mai degrabă interesată de un scenariu de telenovelă decât în a-și

rezolva convenabil și credibil conflictele. Chiar personajul principal se află destul de des în ipostaze ne-credibile: „Acolo, lângă ea, se afla omul pe care dorise să-l ia de bărbat, omul cu care fusese logodită; iar în fața ei ședea Bernard Lacy, bărbatul pe care-l iubea, pe care-l iubea încă și-l va iubi întotdeauna”. Rose Mary va fi cea care, aparent fără să-și dea seama, va zdrobi încrederea lui Blanche. Din ce în ce mai evident, Bernard va fi în mod fatal atras de tot ceea ce ar fi putut se mai satura de a oferi lecții atât celor deja învinși cât și falșilor învingători. Cartea e mai degrabă interesată de un scenariu de telenovelă decât în a-și

ogoreale, cuiburile de păsări, vitele, animalele de tot felul, și tot ce se lega de viața de fermă. La un moment dat, puse pe picioare o crescătorie de păsări care, după părerea lui Bernard, era mult mai bine administrată decât a lui. Treptat, Bernard își dădu seama că Rose Mary avea multă pricepere în treburile gospodăriei de țară, și mai întâi începu prin a discuta cu ea asemenea chestiuni, pentru ca să sfârșească prin a-i cere sfatul și a-i urma. Lui Blanche nu-i cerea niciodată părerea asupra vreunei chestiuni de ordin practic. «Pe Blanche – gândea el – n-o interesează asemenea lucruri.» În realitate, pentru Blanche comportarea aceasta era o sursă de amărăciune. Doar peste câteva pagini: „Obsedat de imaginea lui Rose Mary, Bernard nu se mai putea gândi, într-adevăr, la nimic în afară de ea, deși n-ar fi recunoscut, nici în sinea lui, realitatea acestui fapt”; „În definitiv – își zicea Blanche –, nu e nimic de făcut. Mă aflu fără voia mea într-o situație din care nu pot ieși. De altfel, nu găsesc decât ares prea mare importantă; dacă doresc să fie prietenii mei, foarte bine, să fie. Nu văd de ce e neapărată nevoie să iasă ceva tragic de-aici”. Doar Rose Mary - poate personajul cel mai veridic, mai viu - își permite să iasă, fie și pentru o clipă, în afara lumii romanului, comunicând liniștit cu cititorul, făcându-i cu ochiul, înșelându-și până și creatorul: „Nu văd de ce e neapărată nevoie să iasă ceva tragic de-aici”.

Deznodământul poveștii din *Leagănul pisicii* s-ar putea traduce prin morală că iubirea e prea puternică pentru a putea fi învinsă de muritori, oricât de merituosi ar fi ei. În mod cert, *Leagănul pisicii* e un roman de atmosferă, ușurel, de vacanță. Cei iubitori de liniște - și nu tocmai pretențioși - vor fi fericiți! Ceilalți, îi vor comenta în ton frustrat toate poticnelile.

Marius Crișă-Mândră

Cum vorbim, cum scriem

Bărbații și... consoanele

Nu, nu este o greșeală de tipar. Citiți, vă rog, *consoanele* și nu *consoartele*, cele care ar putea să dispară, din lipsă de... referent. (Să fim expliciti totuși: în limbajul tinerilor, vocalele au căzut în dizgrație, de vreme ce greul înțelesului dintr-un mesaj îl duc consoanele. Mai multe, mai puternice, acestea sunt cariatidele unui semnificat în interior (CTRL pare cel mai popular exemplu) și în exterior (CTRL, de pe tastatura calculatorului, e pentru control, nu?). „În noul limbaj, ca devine k, se renunță la majoritatea vocalelor” și se ajunge la pseudofornulări ca aceasta: „Si mndr-n t. ci” (*Antena 1*, reluat de TVmania”, 06.06.2005; poate ați decriptat versul „Și mândră-n toate cele”, din „Lucaefărul”). (Auto)ironici, cei de la „Dilema veche” reproduc o urare primită de Sfintele Paști, pe telefon: „kristos a nviat”. „Fie k grafia sms sa n inlesneasc comunicarea!” adaugă, la așa ceva, M.C. (15.04.2010).

Nu este o noutate: în fonetică, vocalele au fost asimilate cu genul feminin, iar consoanele, cu bărbații. Unele fără altele nu au prea mare valoare, decât în enunțuri șugubete: *Oaia aia e a ei*. Da, dar *berbecul* are deja cinci consoane!...

Și-acum, surpriza: „Bărbații, pe cale de dispariție” („Adevărul”, 12.05.2010). Poate de aceea „Bărbații au devenit mai harnici” („Jurnalul național”, nr. 5451), iar întrebările primesc răspunsuri în doi

peri: „Cum ar fi bărbații fără femei? În primul rând, fericiți! Apoi puțini, puțini, din ce în ce mai puțini” (Mark Twain). În 2010, la Marginea, com. Oltuz, am găsit totuși, în grupa educatoarei Mariana Butucaru, 14 băieți și doar 2 fete... Ce să mai crezi?

Redevenind gravi, ne punem întrebarea dacă măcar noi, cei de română, apărăm *integritatea* limbii materne. Termenul îl folosesc în sensul primar, de componentă totală (vocale și consoane, de fapt litere) a unui cuvânt. M-am îngrozit când un coleg/ o colegă de breaslă mi-a trimis un mesaj pe internet cam așa: „Trebuie să vb cu...”. O liceană a descris penibilul unei scene: în ziua inspecției speciale, președintele comisiei – universitar respectabil – i-a adresat profesoarei ei de română lipsa semnelor diacritice în lucrarea pentru acordarea gradului didactic I, ceea ce a făcut să nu primească nota maximă. O altă tânără profesoară, de limbă străină, se arată nepuținoasă în fața modei prescurtărilor: „Ca dirigință, comunic cu elevii pe internet, dar n-am încotro și vorbesc și eu ca ei...”

La cursul final al anului al III-lea (mai, 2010), nu m-am putut stăpâni și le-am transmis viitorilor dascăli de română compasiunea mea pentru războiul care-i așteaptă cu stricătorii de limbă. Dar oare am fost luat în serios?

Ioan DĂNILĂ

TOMIS

august / două mii zece

Un număr consacrat antiodernismului marca Deleuze. Sunt îndeaproape revăzute incitante teze ale lui Deleuze și Guattari, ce pleacă de la premisa că oedipianismul este o eroare. Psihanaliza nu e nici pe departe calea atât de căutată pentru a vindeca, dimpotrivă: reprimă în mod brutal, își supune civilizația prin impunerea complexului eodipian ca sursă a civilizației. Semnatul micului eseu, Daniel Clinici, încearcă să păstreze echilibrul între un posibil eșec al teoriilor prezentate și principiile cele mai intime ale psihanalizei. Din fericire, știe că prin această cutie a Pandorei trebuie să umbli cu mult discernământ. Dintr-un anume unghi, sub forma unei prime concluzii, apare anti-oedipianismul drept o realizare epocală, dar monstruoasă. „Epocală, pentru că reușește să speculeze, să atace și să creeze acolo unde trebuie, să deconstruiască ceea ce era de deconstruit: problema lui Deleuze/Guattari este, în fond, puterea, cea care oprimă, care își aservește, care își fabrică supușii, în sens general, iar în sens particular, fascismul, starea omului de a fi controlat, de a se lăsa controlat, de a-și dori să fie controlat. Monstruoasă, pentru că lovește în certitudinile pe care ni le-am fabricat de-a lungul istoriei și fără de care, deloc eodipian, se pare că nu putem exista, pe care, din nou, ni le dorim ca forme de control”.

Pentru câteva momente mi-am zis că nu mai are niciun rost să semnalez editorialul lui Bogdan Papacostea. Rândurile destul de acide ar trebui mai întâi citite de o clasă politică interesată în chip real de binele țării, iar mai apoi – de o clasă politică bine „alfabetizată”. Dar cum la „vreme de nevoie” nu ne vin decât exemple din cele rele, am considerat of-ul lui Bogdan Papacostea drept o „afacere de familie”. ARTelierele revistei se ocupă pe rând de Mikhail Fokine, părintele baletului rus (Luana Luban), dar și de Meat Loaf – „primul și ultimul trubadur al rock-„n”roll-ului, o combinație între American Ninja, băiatul care aduce apa și guslarul care respiră greu eterna cămășuță cu volanase” (Dan Mihut). Destul de argumentat, Alina Costea stabilește că Mircea Cărtărescu încă „mai are zvâc” cu „Frumoasele străine”, o carte clădită pe măștiile unui burlesc inedit, potențat de romăncute cu cozi împletite și fuste crețe. Ei, dragă colega, de-ai ști câtă dreptate are Mircișor... Debutul „Tomis” e destul de reușit, chiar dacă nu scriitor. Peste câteva pagini, tonul se schimbă, Adrian Majuru trage la răspundere [peste (cât) timp] câteva nume ale inteligenței proletcultiste. Vă las plăcerea acestei reîntâlniri!

Un alt număr dens, într-adevăr! Când mi-am zis că am semnalat ce era de semnalat, îmi dau seama că era să uit tocmai cele

mai bune materiale: unu – o cronică a lui Marius Conkan (de-acu vă urmăresc!) cu referire la „Angelus”, ultimul roman semnat Ruxandra Cesereanu; doi – o scriere amplă despre câțiva bedefili infocați (Dodo Niță); sub semnul amintirilor, trei – „Seri de teatru antic” (Luana Luban). Atât!

România literară

17 septembrie 2010

În primul rând, cred că redacția a mizat pentru numărul curent pe „o lectură a romanului unei educații”, Alexandru Niculescu despre „Amor intelectualis”, de Ion Vianu. Mai mult, redacția plusează cu avans-premiera editorială a jurnalelor lui George Orwell. Din păcate, nu mă încântă nicio variantă dar am găsit alte puncte de interes. Puține sunt revistele de cultură care au luat aminte că anul acesta e legat de cifra două sute și de numele lui Chopin! M-a bucurat faptul că „România literară” a găsit de cuviință să ne facă cunoscut, chiar dacă în tuse mari, programul complex al Festivalului Chopin de la Varșovia. Dar nu mă las nici pe departe copleșit de entuziasmul Eleni Zoltoviceanu: „... nu poți să nu reflectezi [...] când auzi că s-au publicat cu acest prilej peste 120 de cărți de toate nivelele, că au avut loc aproximativ 3000 de manifestări dedicate compozitorului în lumea întreagă, dintre care 1200 în Polonia (și, trebuie spus, circa 50 în România și Republica Moldova, patronate de Institutul Polonez din București)”. Da, chiar așa, manifestări numeroase prin țara noastră, la care adevăratul public meloman ajunge prea greu, de multe ori neaflând în timp util de eveniment. Totul e în cerc închis, e loc doar pentru Sir și Mrs., și cam atât... Mai rar, poate câțiva amărâți, pentru presă... sau copii aduși cu școala, „vremii” de tristă amintire, cărora doamnelor profesoare le „explică” cu nonșalanță cât de mult se aseamănă muzica lui Chopin cu versul bacovian, ba plusând și alte ineptii. Rămâne Chopin... și viața cu mofturile ei, plimbându-se agale, dând ocol cărților din preajma unui Nicolae Manolescu ce ne măturisese în editorial: „afon fiind, am tras toată viața cu urechea, fascinat de ceea ce nu auzeam cum trebuie și încercând să înțeleg. Astăzi știu multă muzică, dar urechea mă trădează ca și ieri. De aceea, probabil, pretind că muzica nu doar se ascultă, dar se și înțelege. Sau că în muzică joacă un rol și capul, nu doar urechea”.

TRIBUNA

16-31 august 2010

Nu cred să fi preluat vreedată atât de mult dintr-un editorial, dar comit voit această impolitețe acum, din motive de text argu-

mentate: „Există unele specii de pești killie – ocrotite pretentiv de admirabili hobbisti – care explorează întreaga viață apă strânsă în urma lăsată de laba unui elefant: icrele depuse în precedentul anotimp ploios eclozează abia acum-n balta pachidermă, printre ierburii și larve de insecte, și un ecosistem în miniatură ia naștere pentru perpetuarea multicolorilor killie; care vor crește și vor vâna, vor depune icre și vor muri în uscăciunea savanei până când, la un nou potop, din ouăle minuscule vor ecloza moștenitorii... Nu găsesc o metaforă mai exactă pentru mediile (protectoare, matern-artificiale, miraculos întreținute) unde artiștii și scriitorii contemporani sunt prețuiți cum se cuvine: în România noastră, mustind că buretele de mitocănie și agresivitate elementară, asemenea spații se-mpuținează, de la o zi la alta, invadate, cangrenate când nu desființate de o faună sferodotocă, toape și maneliști, călăi și lingăi. Aproape că nu găsești instituție sau festival, revistă sau program cultural care să nu fie azi deja-mbăloșate (dacă nu abuziv desființate) de festivismul și pupincurismul de care, iată, la 20 de ani de la Revoluție, ne-am îndepărtat abia cu o milionime de milimetru. Rămâne încă – firavă și meschină – libertatea de expresie, libertatea de a denunța toate astea. Atâta doar că, pistonată frecvent, duce la disperare, depresie și sinucidere – iar sinuciderea unor cunoscuți și tineri scriitori sunt, în epoca asta, cât se poate de reale” (Ștefan Manasia).

OGLINDA literară

Revista de cultură, civilizație și atitudine

nr.105, septembrie 2010

Același neobosit Gabriel Fonica e interesat de ucronia romanului lui Eric Faye, din câte ne dăm seama ușor apropiat de Andrei Makine. E vorba de un dublu Paris, unul întors către principiile consolidate în cadrul Blocului Estic, celălalt - Parisul Occidentului; din păcate, ideea care se desprinde este tocmai aceea a negării Parisului real – trăim având în minte un cu totul alt Paris, încercând de acel ceva al fiecăruia dintre noi. Cu seriozitatea-i binecunoscută, Theodor Codreanu găsește motivele pentru care rondelul epigramatic încă mai e „la căutare”. Dan Brudășcu aduce noi lămuriri cu privire la elemente din biografia lui Octavian Goga, poet considerat drept principala figură lirică-culturală a primei jumătăți a secolului trecut. Mircea Radu Iacovan ridică (pe bună dreptate) câteva întrebări cu privire la incerta moarte a lui Cezar Ivănescu, netrecând nici peste aparenta lipsă de profesionalism a câtorva din medicii băcăuani. Nu mi-a plăcut aproape deloc

„Nichita Stănescu, complex de simboluri” (Corina Liliana Blidea) – nici o teză nouă, nici o nuanțare care să incite. Eventual, ar putea fi reținut doar pasajul: „Poezia lui Stănescu se aseamănă foarte mult cu cea a contemporanului nostru Matei Vișniec. De asemenea, el poate fi denumit un bacovian blagian sau invers prin interpretarea dată de vază asupra creației sale, prin folosirea culorilor, instrumentelor sau stelelor ca sursă de lumină, ochiul fiind o frontieră nedefinită foarte bine de autorul din Ploiești”. Hmm, cam de aici, colegii de la *Oglinda* încep să adune materiale care mai de care mai... așa zice hilare, neobișnuite, prefer, în final, ciudate. Doar câteva exemple: „Poveștile vieții și adevărurile literaturii” (Șerban Tomșa), „Kpra coo 3 iezii (?)”, „Yu Lan Hua” (Oana Dugan), „România lui Dan Diaconescu” (Andrei Pleșu) – da, da, nu vă mirați, și Pleșu e pe lista neagră, fragment din romanul „Trei vise și... un șai” (Amelia Mociușchi), „Faima templierilor, receptarea ordinului în literatura europeană” (Cristian Tiberiu Popescu), toate culminând prin „Cutremurul din noiembrie 1940 și loja masonică evreiască din Panciu” (Bogdan Constantin Dogaru). Mă opresc aici, eventual cu rugămintea unei selecții mai fericite a materialelor pentru numerele viitoare!

CRONICA

revista de cultură

nr.8, august 2010

Un mare plus, revista este ilustrată cu lucrările pictorului Adrian Podoleanu. Valeriu Stancu pleacă de la întrebarea (doar aparent) retorică „A greși e omenesc?”, ajunge către o concluzie amară, formulată îndărătul unei infim de mici speranțe în redresarea societății în care trăim: „Așadar, ca să revin la afirmația de la începutul acestor notații, și un popor poate greși. Iar un popor care greșește este sortit dispariției, așa cum în urmă cu 18 ani, pe malurile Meusei, la *Bienala de Internațională de Poezie* de la Liege, afirma cu durere în suflet scriitorul Ismail Kadare, într-un interesant dialog pe care l-am purtat prin sălile Palatului Congreselor, în vremea când eu, naiv, tot mai speram că poporul român i se pregătește la *trecutu-i mare, mare viitor*”.

Interviul Chantal Jaquet – Bogdan Mihai Mandache surprinde rolul actual al filosofiei, interesată poate mai mult decât altădată de raportul dintre corralitate și spiritualitate la Spinoza. Mai departe, avem un experiment fericit, *text și mizanscenă*, ce ne poartă printr-o echilibrată preambulă în lumea Medeei (Ioana Petcu). Bifez și *lasul poetic de azi* – „Șerban Axinte, înspre o Lume (care) i-a ieșit așa cum a vrut” (Emanuela Ilie). Mijlocul revistei, *salonul literar*, îi este dedicat lui Valeriu

Stancu. Decupez „robie”: „Trec sănii, iubito, prin inima mea, / Te poartă cu ele-n adâncul departe. / E noapte târzie și iarna e grea / O mare de vise acum ne desparte!... / Trec sănii, iubito, prin inima mea... // E noapte târzie și ranele dor... / Doar visele-mi caii le iau sub copite / Zăpada se turbură-n trecerea lor / Și sângera luna în zări troienite. / E noapte târzie și ranele dor...” Între critică literară și estetică – „Opera de artă (literară) ca structură. Considerații românești și străine privind definirea conceptului” (Leonida Maniu). Nota zece pentru breviarul filosofic francez (pagină realizată de Bogdan Mihai Mandache), de căutat „Philosophie du rock. Une ontologie des artefacts et des enregistrements” (Roger Pouivet).

OBSERVATOR CULTURAL

9-15 septembrie 2010

Asta da surpriză plăcută, un întreg număr dedicat lui Mircea Cărtărescu!

Deși am început articolul lui Cezar Gheorghe cu un... strâmbat din nas, neconvenindu-mi mai deloc apropierea „Orbitorului” de... Marcel Proust, am început să fiu de acord cu autorul chiar din momentul în care acesta echivala trilogia cu o hiperprivire ce pornește de la particulele infinitesimale ale realității noastre microscopice ce urcă până la scara Cosmosului [...] și a dimensiunilor alternative”. Și mai aplicat este Daniel Cristea-Enache: „O pagină nu arată mare lucru; dar întregul acestor notații apatice și «autocritice» spune destul de mult – și încă într-un mod explicit mai puțin practicat, până în anii '90, de livrescul și intertextualul Cărtărescu. Dacă nu ținem seama de compartimentările de gen, putem face o legătură cu evoluția stilistică a autorului, după 1989, la paralele inegale ale prozei înalte și, respectiv, ale prozei plus publicisticii soft. *Orbitor* păstrează până la volumul al treilea onirismul *sans rivages* și barochismul hiperestetizant din poezia «veche» și din *Visul*. În schimb, cărțile ușurele, de succes la publicul larg, vor merge exact pe această direcție «fără faoane» a discursului și pe scuturarea artistului genialoid de însemnele artei sale”. Adina Dinițoiu vede în „Frumoasele străine” mai degrabă o „amărăciune de fond a scriitorului”, latură surprinsă intrucâtva și de Raluca Ciochină. Obligativ, de citit interviul realizat de Doina Ivoanid, poate cel mai bun acordat vreedată de Mircea Cărtărescu – despre arte poetice, despre marea artă a romanului, despre însăși arta de a trăi în și în-afara literaturii.

LecTop

Creția lui Tolstoi, susține Berdiaev, este apolinică, iar cea a lui Dostoievski este dionisiacă. Dostoievski îl caută pe Dumnezeu „la fel cum îl caută primitivul, omul natural”, el fiind „mai aproape de Dumnezeu cel viu decât Tolstoi” (N. Berdiaev, *Filosofia lui Dostoievski, Institutul European*, Iași, 1992, pag. 15). „Paralela” Tolstoi-Dostoievski realizată de Berdiaev (op. cit., pag. 14) este una dintre cele mai profunde: „Dostoievski vietuiește în spirit și de aceea recunoaște tot. Tolstoi vietuiește în trup și suflet și de aceea nu poate să știe ce se petrece în străfunduri (...) Arta lui Tolstoi poate fi mai împlinită decât a lui Dostoievski, romanele sale sunt cele mai frumoase din lume (...) Dostoievski este un gânditor mai profund decât Tolstoi, știe mai multe, cunoaște antipozii vieții. Tolstoi nu știe însă a întoarce capul, privește înainte în linie dreaptă. Dostoievski interpretează viața din punctul de vedere al spiritului uman. Înainte de orice, Tolstoi vede stratul mobil, natural al vieții, procesele vegetale și animalice. Dostoievski își bazează previziunile pe cunoștințele sale despre spiritul uman. Tolstoi se răzvrătește oarecum liniar împotriva ființei umane, vegetal-animalice pe care o vede exclusiv așa”. Viziunea lui Berdiaev este obiectivă. Tolstoi este mai terestru, Dostoievski este mai metafizic. Dostoievski spunea: „Dacă cineva mi-ar dovedi că Hristos este în afara adevărului și că de fapt adevărul este în afara lui Hristos, mai bine aș rămâne cu Hristos decât cu adevărul”. Pornind de la această cugetare, pe care o censem-

cogito

Ion FERCU

Dostoievski și Tolstoi (2)

„Am fost scriitor și scriitorii sunt cu toții orgoliosi, invidioși, în orice caz eu sunt un asemenea scriitor. Dar nu mi-a trecut niciodată prin cap să mă măsoar cu el – niciodată (...) Arta îmi provoacă invidie, la fel inteligența, dar cele ale inimii doar bucurie. Așa că l-am și socotit un prieten de-al meu, și nici nu mă gândeam să nu-

întâlnesc, și dacă până acum asta nu s-a întâmplat, mai e, totuși, timp. Și dintr-odată la masă - prânzeam singur, întârziaseam - citesc: a murit. Și mi-am pierdut un anume reazăm. M-am zăpăcit, iar apoi mi-am dat seama cât mi-a fost de drag, și am plâns și mai plâng și acum”.

Lev Tolstoi

nează/comentează în „Jurnalul fericii” (Editura *Polirom*, Iași, pag. 174), Steinhardt scrie: „...ce mai încoace și încolo, nu izbutesc a găsi nimic în afara sau deasupra crezului pe care și-l formulase Dostoievski...” Tolstoi dobândește la vârsta senectutii marea credință, chiar pătimașă, în cele sfinte. Dostoievski îmbrățișează Adevărul prin „crede și nu cerceta”. Tolstoi, deși mărturisitorul aceluiași Adevăr, alege calea convingerii semiraționale. Mai mult, credința lui Tolstoi este așezată, și astăzi, de către unii teologi ortodocși ruși, sub semnul unei interogații speciale. În esență, se argumentează că Tolstoi a condamnat fără înconjur Biserica, rămânând însă un admirator al Creștinismului. Creștinismul ar fi devenit pentru el doar o învățătură, iar Hristos un simplu învățător. Tolstoi tăgăduia pe Dumnezeu-omul, numindu-l „un Evreu răstignit”, „un Evreu mort”. Prin aceasta, el ar fi rupt Evanghelia de începutul

ei, unde se vesteste nașterea supra-firească a Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria, dar și de sfârșitul ei, unde se pomeneste de Învierie din morți a Fiului lui Dumnezeu și de Înălțarea Sa la ceruri. Voci teologale mai virulente adaugă și ideea potrivit căreia Tolstoi a restructurat, după gusturile sale, și „mijlocul” Evangheliei, obligându-l astfel pe Iisusul său să spună numai ceea ce-i poruncește el, învățătorul de la lasnaia Poliana... Viața și opera lui Dostoievski reprezintă un emoționant dialog cu Dumnezeu. Încercând să înțeleagă subteranele ființei umane, el a coborât și în infernul uman, întâlnindu-l acolo și pe Hristos...

Rezumând câteva considerații rezultate din lecturile unor importanți biografi/cercetători ai lui Dostoievski și Tolstoi – N.N. Strahov (*Amintiri despre F.M. Dostoievski*), Nikolai Berdiaev (*Filosofia lui Dostoievski*), D. Merejkovski (*Viața și creția lui L. Tolstoi și*

Dostoievski), Lev Șestov (*Revelațiile morții*), Ion Ianoși (*Tragedia subteranei și Dostoievski și Tolstoi. Poveste de doi necunoscuți*), Albert Kovacs (*Poetica lui Dostoievski*) – găsim alte apropieri, dar și „prăpăstii” între cei doi... Tolstoi îi imputa lui Dostoievski o anumită logoree, existența unor zone artificiale în creație, deformarea unor scene, Dostoievski, după cum am văzut, a spus inițial despre romanul *Anna Karenina* că „e destul de plictisitor”, pentru că mai târziu să declare contrariul, că e o operă perfectă, înscruindu-se în tradiția valorică pe care o consacraseră Pușkin și Gogol. Tolstoi și Dostoievski erau temperamente diferite. Primul era omul echilibrului, celălalt era năvalnic. Ambii au fost cartofori împătimiti, cu un accent de pasiune diabolică la Dostoievski. Aveau o chemare comună: apărarea prestigiului național, conservarea unei culturi aflată în fața invaziei și

modernității occidentale. Erau însă afiliați unor curente de gândire puțin unitare. Înțelegeau diferit obligațiile civice de a lăuda alcătuirea în practică a regimului țarist, nu se simțeau egal supuși unei autorități, nu aveau aceeași atitudine față de ortodoxie, cu miturile ei. Tolstoi își luase singur libertatea de a boicota ordinea prescrisă, clădind un alt centru de putere, devenind un fel de al doilea țar, cu un protocol specific, primind în audiență, acceptând un pelerinaj. Dostoievski, mare slobod până la experiența condamnării la moarte/ocnă, a fost apoi mai puțin slobod în gesturi, pentru că se știa supravegheat; evita conflictele din agora, dar sfida imperial, era eretic în profunzimile discursului romanesc, cultiva revolta absolută, insesizabilă uneori pentru preaterestrelle spirite polițienesti. Atât Tolstoi, cât și Dostoievski, s-au „bucurat” de atenția lui Lenin... În articole precum „*În ce constă credința mea?*”, „*Critica teologiei dogmatice*” și altele, Tolstoi fundamenta ceea ce avea să se numească „*tolstovism*”, concepție „reacționară în cel mai exact și adânc înțeles al acestui cuvânt”, dacă e să-l cităm pe Lenin. Același Lenin recunoaște meritele de mare artist ale lui Tolstoi, respingându-i însă filosofia non-violentă, cu evidente ecouri din filosofia indiană, a lui Tolstoi, și a condamnat transformarea casei lui Tolstoi din Moscova într-un muzeu. Atitudinea lui Lenin față de Dostoievski a generat ceea ce mulți au denumit *homo sovieticus versus homo christianus*. Neputând să nu-i publice, comuniștii glorificau în prefețele „*Idiotului*” nu pe smeritul prinț Mișkin (considerat, la propriu, chiar idiot), ci pe personajele-satelit, roase de vicii, „care se luptau într-adevăr cu viața”. Pentru Lenin, Dostoievski era „arhidetestabil”... Meditând asupra cărții lui William Faulkner, *Light in august* (*The Modern Library Random House, Inc., New York*, 1932, 1959), William Faiimmer (vezi *Lumină de august*, Editura *Univers*, București, traducere și cuvinte înainte de Radu Lupan, pag. 3) aruncă, poate cea mai fericită punte între Dostoievski și Tolstoi, unindu-i, printr-un ingenios sincretism, într-o singură entitate, *Tostoievski*: „Stăteam și mă uitam la filele acelea colorate și un coplesitor sentiment de zădărnice mă paraliza, mă făcea să mă gândesc la inutila goană din acea după-amiază după tot ce putea să-mi vorbească despre această fantastică negație a afirmării. Îmi aduceam aminte de o altă goană pe străzile unui alt oraș, mult mai întins decât Oxfordul, dintr-o altă lume, unde îl căutam pe *tostoievski*, unde mergeam halucinat după imaginarele drumuri ale omului ieșit din subteranele torturilor și chinurilor existenței...”

Fiestacultura

Numărul 42 al revistei *Fiestacultura* apărută în primăvara lui 2010 și specializată în subiecte în legătură cu teatrul de stradă și de sărbătoare propune teme interesante și evenimente deosebite cititorilor săi.

Carlos Alonso Tascon scrie despre sărbătoarea **La Mercè**, care are loc anual la Barcelona. Sfânta Eulalia a fost patroana spirituală a orașului până în secolul al XVII-lea, când locul i-a fost luat de Nuestra Señora de la Merced. Din 1424 se organizează pe stradă procesiuni cu păpuși mari, cel mai important rol avându-l regele David, iar din 1601 au apărut păpușile gigantice ale parohiei. Începând cu anii 80, sărbătorile au dobândit un caracter popular prin implicarea mai multor artiști din localitate.

Prezentarea gigantilor pe stradă începe de la Rambla până la Piața Sant Jaume cu diavolii din întreaga Barcelona, care, conform scenariului, interpretează un dans protocolar. În timpul prezentării păpușilor, locuitorii ies pe stradă pentru a se distra și pentru a dansa.

În ziua în care începe sărbătoarea **La Mercè**, activitatea începe la 8 dimineața cu un grup format din muzicanți, care cântă o melodie tradițională, *Toc de Matinades*. Din clădirea primăriei sunt

scos și așezate semicircular păpușile, toți dansează și apoi se pleacă pe străzile din Barcelona. Seara se pot vedea grupuri folclorice, de dansatori, formații de muzică și participanți de toate vârstele. Spectacolul oferit de aceste păpuși atrage turiștii de peste 600 de ani.

Un alt eveniment teatral despre care revista își informează cititorii este montarea de către Teatrul Guirigai a unei dramatizări după un text antic celebru: *Satiricon* de Petronius. Actorii rămân fideli textului dramatic, însă creează un spectacol de stradă original prin costume și prin machiaj. Strada este un spațiu ludic al lumii greco-latine, iar spectacolul devine atractiv pentru publicul, care poate vedea o lume ingenios gândită de Marco Manico.

Pasqual Vicent își cheamă cititorii să descifreze misterul păpușilor din regiunea Valencia. În a treia miercuri din Postul Paștelui se atamnă păpușile, în mărime naturală, la balcon, cărora li se dă foc. Ce reprezintă aceste păpuși? Sunt acuzați, judecători și condamnați la moarte aduși în piața publică în timpul sărbării. La început, acesta a fost un mod de a protesta al oamenilor față de nedreptățile celor aflați la putere. În Cocentaina, păpușile au un metru înălțime și în jurul lor sunt

plasate inscripții satirice, care se referă la diferite speculații. Posesorul păpușii nu se cunoaște, însă acesta își plasează creția la intrarea în sat sau pe marginea drumului. Autoritățile retrag păpușile pe la mijlocul zilei, dacă nu le convine mesajul pe care îl transmit.

Apărută în condiții grafice de excepție la Valencia sub direcția lui Pasqual Mas i Uso, revista *Fiestacultura* transmite mesajul că viața în sine este un spectacol. Rămâne ca noi să descoperim asta și să ne bucurăm de tot ce ne înconjoară.

Gabriela GÎRMACEA

starea de grație

Victor MITOCARU

De-ale paremiologiei

Toate par de-a-ndoaselea pentru cine nu pricepe marea reformă a statului. Totul i se pare un nesfârșit haos. Însăși paremiologia, disciplină neutră, insensibilă față de actualitatea militantă, s-a înviorat brusc, s-a trezit la viață și tare i-ar plăcea să înglobeze în largile ei spații un proverb ca *ticăloși*, cuvânt luat ca substantiv, folosit din când în când în limbajul postdecembrișt, deunăzi dezbătut și la unele posturi de televiziune. Noi credem însă că nu paremiologia ar trebui convocată în acest caz, cât mai mult s-ar cere contribuția psiholingvistică ori a sociolingvistică, o disciplină pe cale de a revoluționa comunicarea în România, tot ca urmare a turbulențelor și ineluctabilei reforme în domeniul învățământului. Bunăoară, păpușile cu defecte, distribuite copiilor, îi vor face să constate că nu sunt perfecți, că omul e departe de a atinge perfecțiunea, dar că are menirea de a tinde spre ea într-un fel, ca să spunem așa asimptotic. Dar oamenii nu pot fi perfecți într-un stat imperfect. Prin urmare, raporturile sociale, producția, repartiția vor fi revoluționate prin reforma statului. Să-i lăsăm la o parte pe cei care clevesc cum că nici nu mai avem stat, că indivizii – anumiți membri ai societății – sunt lăsați de izbeliște la cherele corupților, mafioților, interlopilor, bandiților, în timp ce instituțiile statului, menite să-i apere, din instituții abilitate au devenit debile și inefficiente. Nu îi vom urma pe clevești. N-au decât să strige cât vor vrea. Nu vor fi auziți pentru că statul, inteligent fiind, și-a luat măsuri de apărare față de asemenea turbu-

lenți și, la o adică, ar putea fi chiar denunțați că periclitează cu discursul lor infect, mă rog, ticălos, siguranța națională. Prin urmare, copiii primind păpușile imperfecte, vor deduce într-un târziu că și părinții lor sunt cam lăncezi în reformarea statului și le vor atrage atenția că împăratul real (nu cel din poveste) e gol. Și iată cum – scurtăm și noi demersul pedagogic – păpușile cu defecte vor ajuta prin simpla lor prezență la marea reformă a statului, care e ca și făcută, dar trebuia doar constatată de adevărații patrioți și nu de guralivii opoziției. Mă rog, am mai înălțat un asemenea demers, făcut cu artă de scriitorul Enrico Emanuelli în cartea *O minunată călătorie*. Acolo, un demers diplomatic, inițiat de un trimis cu însărcinări în domeniu, e dus la îndeplinire în realizarea unei tranzacții dificile prin simplul fapt de a nu întreprinde nimic, ci doar de a „colabora” prin simple acte de curtoazie: un cadou, o aluzie binevoitoare, o vizită la un șantier lăsată cu laude, oferirea unui buchet de flori etc.

Dar să revenim la paremiologie. De mii de ori în situații grele, când a fost pusă în cumpănă existența țării, iar câte un individ își vedea de treburile sale, neatent la situația dramatică generală, mii de guri au repetat cuoscutul enunț verificat de trecerea implacabilă a timpului: *Tara arde și baba se piaptână*. Enunțul are două propoziții cu sens adversativ: pe de o parte, drama, pe de alta, liniștea nesimțită sau, poate, neștiutoare a individului neatent la interesul general, public. Acum să fim drepti și să judecăm ca atare;

ce ar fi putut face baba pentru a schimba cursul evenimentelor, când cei care diriguiau treburile înalte nici măcar nu sunt amintiți? Întrebarea e valabilă în toate timpurile și, cu oarecare îngăduință, chiar și în zilele noastre. Dar la vremuri noi, adaptări noi. Deunăzi, la o emisiune televizată, sociologul Alfred Bulai ne surprinde, enunțând spontan: *Casa arde și noi vopsim gardul*. Am avut o mare satisfacție. Prima parte a enunțului tradițional fusese lăsată aproape neschimbată deoarece reflectă o stare socială permanentă: la noi situația e arzătoare în mod peren, doar atitudinile cunosc oarecare prefacere, implicând individul sau grupul, colectivitatea. Fiește că enunțul domnului Alfred Bulai e mai tehnic decât acela transportat în timp de tradiție. Totodată, e și mai aplicat. Prin urmare, casa arzând, noi (unii dintre noi) ne facem de lucru vopsind gardul. Dar la ce va slujii vopsirea unui gard împreună cu clădirea distrusă, adică un loc pustiu? Nu va fi de folos nimănui în cazul în care scapă de flăcări. Se pune întrebarea îngrijorată: de ce mai facem noi o muncă inutilă împrejurii unei construcții care a costat (mult, puțin) și care acum e distrusă? Răspunsul ar fi acesta: fie din prostie, fie din interes, fie din ambele motive. Noi credem că interesul determină o asemenea treabă ineficace. O societate comercială avântată (de către cineva) trebuie să câștige banii în detrimentul comunității, al interesului public. Și astfel de cazuri fiind din ce în ce mai multe, determină pe termen lung indiferența babei, ba chiar neîncrederea în

asa-zisele bune intenții ale celor care diriguiesc treburile țării. Vopsim și vopsim gardurile cu vopsea de proastă calitate, nu întreprindem nici un control mai ca lumea, facem recepții de mântuială în așa fel ca, deindată ce vom avea ocazia, să încredințăm din nou acelorași clienți lucrările numai bune de umplut cu bani conturile unora. Și în vremea asta ne plângem că tratarea cancerului bugetului (pensionarii) merge prost. Păi, bravi conducători, puneți la treabă pe cei ce dau un diagnostic corect și veți avea proba veridică a scurgerilor nejustificate a unor sume uriașe din buget. Eu cred că ați vrut să ajungeți la conducerea țării ca să o administrați, nu să îi scoateți vinovați pe pensionari. Sau conducerea țării o fi doar un pretext, Doamne iartă-mă!

Până una alta, ca semn îmbrucător, țara nu mai arde – realitate nouă -, ci fierbe în propriul ei suc. Iar baba nu se mai piaptână pentru că în vremuri de criză nu-ți arde de pieptănă. Mai degrabă stă la cozi: la pomeni, la moaște, la plățirea impozitelor. Stă, stă și gândește: Lasă că nu mai e mult, scapă și ei de mine și eu de ei. În toată criza, o înaltă filosofie și-a făcut loc: a scăpa unii de alții ca soluție de progres. Eu scap de tine, tu scapi de mine, dar, atenție!, să nu slăbim coeziunea socială.

Într-o asemenea situație, chiar și scriitorii ar trebui să manifeste mai multă înțelegere față de intemperii care se abat asupra țării. Ar trebui să invoce, prin procedeele oculte, reînvierea spiritelor marilor creatori din alte timpuri. Reveniți chiar și pentru o clipă la lumina zilei, ar crea fără să mai ceară drepturi de autor. Se pare că s-ar fi reușit într-un caz, de pildă, cu unul Macedonski, unul „teatral și arrogant”, care se trezi declarând: „Plecăți: privighetoarea-i moartă și liliacul e uscat.” O fi de vină o suspectă programare prin calculator? Parcă suna altfel versul...

Sărbătoare la Marea Pagodă din Vincennes

(urmare din pag. 24)

Un lama a vorbit apoi despre **Cele patru adevăruri nobile**, care sunt învățăturile centrale ale budismului, evocându-l pe Buddha, care după șapte săptămâni de tăcere, a ajuns la **Trezire, Iluminare**, aflând ce este suferința umană, omniprezentă dincolo de origine, credință, vârstă. Budismul crede că originea ultimă a suferinței este spiritul uman, în fapt, ignoranța, viziunea eronată vizavi de noi înșine. Soluția propusă este Înțelepciunea și Altruismul. Înțelepciunea fiind deprinderea de a vedea lucrurile așa cum sunt ele, Altruismul ce vine după soluționarea propriilor probleme, fiind înțelegere și compasiune. În ciuda diferențelor de înțelegere și sensibilitate, ne unește scopul ultim, eliminarea suferinței. Sfatul aceluia lama, ce a prezentat esența budismului, a fost **compasiunea și surăsul**.

În tot acest timp, la bucătărie, s-au pregătit bucatele tibetane, pentru care lumea a așteptat cu răbdare la un rând care semăna cu coada unui mare dragon vegetarian. Ne-am găsit locuri, unii în sufrageria improvizată, alții pe iarba din curtea pagodei. În piața cu produse tibetane, deschisă în aceeași incintă, turiștii au făcut cumpărături și donații pentru tibetanii din țara ocupată de chinezi, apoi a urmat un superb program artistic, susținut de copii și tinere femei, de tineri solisti vocali și instrumentali, ziua de sărbătoare încheindu-se ca și pe la noi, la români, cu o horă în care ne-am prins cu toții, așa cum zicea acel lama, indiferent de origine, credință, vârstă. În metrou aveam să reintălnesc poezia, care călătorea și ea cu mine. Poezia laică de data aceasta, versurile lui Guillaume Apollinaire, afișate în vagonul în care mă aflam și datate 1918, închinare iubirii aducătoare de dezamăgiri și suferință:

„Te recunoști/ Această adorabilă persoană/ tu ești.
Sub pălăria mare/ canotier/ Ochi/ Nas/ Gura/
lată ovalul chipului tău/ Albul decolteului tău.
Iată, în fine, imperfecta/ imagine a bustului tău adorat/
Văzut ca dincolo de-un nor.

Un pic mai jos este/ inima ta cu ale ei băți.”

codul bunelor manele

Bogdan ULMU

Relațiile cu vecinii

Părinții și vecinii nu-ți alegi. Îți sunt dați de la Dumnezeu. Deci, trebuie măcar suportați, dacă nu respectați... De aceea, am fost indignat când un dramaturg a scris o comedie în care eroul principal vroia să-și extermine un coleg de palier, deoarece se ștergea, zilnic, pe preșul lui. „Poți omorî așa de ușor un om?” – a fost întrebare criminalul latent. „Un om, nu; **dar un vecin, da!**” – a răspuns însul, cu ochii bulbucați de furie, cu pușca în mîini și mișcările tremurînde de incipientă demenții...

Nu-i de glumă, deci! Eu am vecini pe care nu-i cunosc, deși stau în același bloc de 23 de ani. S-au mai schimbat, au mai murit, au subînchiriat, mă rog... Nici nu-s genul de casnică înrăită-n cutume țâșești, să mă duc cu diferite pretexte prin casele oamenilor, cerînd o lingură de ulei și spionînd „cum au în casă”. Mi-ajunge spațiul meu (cvasi)vital.

Nu fac parte nici dintre voluntarii care convoacă lumea la sedințe de scară, fiindcă administratorul fură; nici nu fac anchete de tipul „cine pune scorpionii în cutiile postale?”. Când se montează termopane alături, ori se pune centrală, îmi iau un bilet în excursie la Piramide, departe, să nu aud zgomotul și să fiu tentat să-njur locatarul. Deci, cu vecinii să ne purtăm cu mînuși, fiindcă la soție mai urlă, că poți și divorța rapid; dar la vecini nu urlă, că ascuțiți apoi manele la maxim, noaptea, o viață...

Dacă însă, vecina de deasupra e surdă, nu vă enervați: nu e vina ei. Și faptul că la 6 dimineața dă drumul la radio, s-asculte slujba, e o dovadă de bună-creștinătate. Cu ocazia asta, vă mai sfîșiiți oleacă...

Dacă iarăși, doamna, fiind surdă, vorbește singură, insuportabil de tare, tema monologului fiind „viata mea e o telenovelă necunoscută”, nu trageți cu

urechea: puneți muzică, neapărat liniștitoare. Când tușește în reprize de cîte treisprezece minute, alegeți pasaje furtunoase, Wagner, spre exemplu. Când țîrnie mobile pe parchet, cîntați la xilofon.

La fel, cînd simțiți, vara, pe la ora prînzului, venind de sus, plăcutul miros de făină arsă cu ceapă, nu vă grăbiți să puneți dejunul la microunde. E mai sănătos să fugiți la o covrigărie: e și edenic să halești, în parc, în aer curat, un șirag de covrigi, și mai ieftin – cu banii de pe 100 de covrigi, nu-ți iei mai mult de 5 grame de caviar! Și încurajezi, discret, una dintre puținele industrii care nu dau faliment, în România...

Ca să nu aveți probleme cu onomasticele și zilele de naștere, care se lasă cu petreceri de-alea tapene, cereți zilele cu pricina de la megieși, notați-le pe calendar și, dacă, să zicem, sîmbătă 16 e zaiăfet la vecinul de alături, luați un bilet la Operă. Si cum chiolhanul nu se termină pînă la 4 dimineața, mergeți apoi într-un club de noapte. La Operă – vă culturalizați; la club – socializați. Relația cu cei din bloc – cu un infim efort financiar, rămîne amicală...

Vedeți, dragele mele (cum se zice-n revistele pentru femei, chiar cînd le citeșc bărbății!) viața la bloc poate fi un coșmar – cum credea dramaturgul acela mizantrop – sau o feerie – cum cred rabinii, cei cu creierul spălat, degenerescenții și...

Franța

Sărbătoare la Marea Pagodă din Vincennes

Pe 4 iulie tibetani din întreaga lume au venit la Marea Pagodă din Paris, pentru a sărbători aniversarea nașterii lui Dalai Lama, Sa Săintetă Dalai Lama. În Franța, comunitatea tibetană se află la a treia generație de după ocuparea Tibetului de către China în 1958, când au ajuns aici primii refugiați.

În această zi, tibetani și francezi simpatizanți ai Tibetului vor sărbători a 75-a aniversare a leader-ului lor spiritual, aflat în exil, Dalai Lama. Sediul comunității tibetane la Paris și locașul lor de cult, Marea Pagodă, în care tronează un uriaș Buddha cu zămbet enigmatic, dintr-un metal auriu strălucitor, se află într-o zonă a pădurii Vincennes, pe o suprafață de vreo hectar, îngrădită. În incintă se înalță și o construcție cu două etaje, pentru bibliotecă, expoziții și birouri cu spații de cazare pentru călugării tibetani, sosiți la Paris cu ocazia unor importante evenimente, precum acesta.

Cu vreo lună în urmă au apărut primele anunțuri cu chipul zămbitor al sărbătoritului, prinse pe trunchiurile copacilor din pădure, ca niște borne (sau steaguri de rugăciune, o comparație mai potrivită pentru cultura religioasă tibetană) ducând spre pagodă. În zilele obișnuite, când accesul publicului este interzis, de dincolo de gardul metalic, înalt de peste doi metri - prin care preapătulul ce se zărește este insuficient pentru a ghici ce nu se vede, dacă niciodată nu ai fost în interior - răzbat zgomotele specifice unei vieți domestice, zgomot de ferăstrău, lovitură de ciocan, câte un lătrat de câine, care seamănă cu zilele obișnuite ale vieții din satele noastre românești.

Locul acesta, pe care Parisul l-a oferit Tibetului din exil, are la dreapta, după păcuri de copaci, șoseaua din estul metropolei și la stânga, un pod din beton și din lemn ce trece peste unul din lacurile artificiale ale pădurii Vincennes, zonă care oferă adăpost și ocrotire multor varietăți de păsări de apă, prezentate doct, după cerințele oricărei rezervații naturale, pe panouri. Exemplarele vii le înălțăni la promenadă prin pădure, pe unele le poți și atinge, obișnuite fiind cu oamenii.

Venind dinspre metrourile Porte Dorée, situat la marginea pădurii, spre Marea Pagodă, în direcția pe care ți-o arată o săgeată indicatoare, aflată chiar la ieșirea din metrou, înaintea porții, pe o distanță de vreo mie de metri pătrați, este o zonă defrișată, o poiană făcută de mâna omului unde, puțin înaintea de intrare și în dreapta, îți atrage atenția un grup statuar Zen. Un grup de bărbați, turnat într-un metal cenușiu, în port japonez, unii în mers, alții sezând în poziția lotus și cu un prim plan doar cu un singur personaj, ce este așezat în aceeași poziție și care pare a fi mentorul spiritual al grupului. Privirile lor sunt îndreptate înspre acea întinsă

poiană cu deschidere către apa lacului. Ei sunt **Pelerinii norilor și ai apei**, tot astfel numindu-se și organizația de prietenie franco-japoneză pentru schimburi culturale, înființată la Paris în 1972. Pelerinii Zen sunt cei care caută fără încetare adevărul, traversând spectacolul naturii pe care îl parcurg precum norii cerului, precum apa râurilor. Expresia plastică a spiritului Zen, în această operă de inspirație religioasă, aparține artistului Tarao Yazaki, care a finalizat-o în 1971.

În incinta așezării tibetane din Bois de Vincennes, de la Paris, departe de zgomotele orașului, într-un peisaj ce îl amintește pe cel de acasă, de pe platoul tibetan, se încearcă atragerea vizitatorilor pentru o mai bună cunoaștere a culturii poporului. Tibetul din exilul de la Paris și-a câștigat cu timpul, pentru el și pentru cei care au rămas departe, mulți prieteni și susținători. Simplitatea lor place, la fel organizarea, lipsită de fast, care cucerește prin respectarea cutumelor ca și prin oferta acestei zile căreia nu-i lipsește nimic ca să fie o reușită.

Un podium de lemn, de vreo sută de metri pătrați, construcție cu un acoperiș susținut de stâlpi de beton ce o înconjoară, câțiva sprijinind și din interior, servește drept sufragerie. Pe toată suprafața au fost puse mese lungi din lemn și bănci înguste, de o parte și de alta. Pe o porțiune a uneia dintre laturi, sufrageria deschisă se încheie cu o încăpăre atașată. Este bucătăria unde se pregătesc bucate vegetariene tradiționale, se coc pe abur, pâinițe rotunde de culoare gălbuie și se pregătesc dulciuri asemănătoare celor chinezești. O hrană simplă cu condimentele și aromele bucătăriei tibetane, la un preț acceptabil, o hrană pe care rafinamentul francez gastronomic o apreciază, dovadă răbdarea cu care așteaptă la rândul ce înconjoară curtea pagodei, toți cei prezenți, unii pentru a doua oară, în timp ce pe poarta larg deschisă intră mereu alții.

Pe stâlpii sufrageriei sau la intrarea în templu ca și în toate locurile care au putut fi valorificate pentru expunere

sunt prinse panouri mari, verticale, unele de lungimea pilonilor, cu texte traduse din tibetană în limba franceză, al căror conținut te desprind de prezent și de modernitate, conducându-te pe un drum spiritual inițiativ. Etnosul este impregnat de budism, de spiritualitatea Prințului Siddharta, a cărui reîncarnare a paisprezecea - este actualul Dalai Lama, înaltul Sărbătorit și Marele Absent, căci din motive de securitate nu participă la festivitățile date precis.

Prințul Siddharta se naște în anul 529 î.H. și la vârsta de 29 de ani părăsește Palatul și descoperă realitatea și suferințele oamenilor. Dar înainte de acest moment, în anul 523, sosește la Boodh-Saya, unde va atinge înțelepciunea **Trezirii, Iluminarea**, devenind Buddha (Buddha înseamnă Cel Treaz, care are 33 de nume). Șapte săptămâni mai târziu va fi începutul prediciei, ce se va desfășura pe o durată de mai bine de 40 de ani. Prima învățătură este Transmiterea celor Patru Adevăruri. În anul 478, Buddha moare la Kushinagara. O lungă poveste ce continuă și astăzi.

Filozofia budistă, exprimată în scrieri poetice, a reținut din timpul cosmic pe cel mai celebru yoghin și poet tibetan, trăitor în secolul al XII-lea, Jetsun Milarepa, autor al unor texte adunate în **O sută de mii de cântece**, unul dintre acestea fiind preluat pe un panou pentru participanții la festivitate. Îl redăm:

„Am renunțat la zarva / petrecerilor / Solitudinea mi-a adus libertatea/ Sunt fericit/ Am renunțat la strădaniile/ de tot felul/ în liniștea văilor pustii/ eu sunt fericit/ Am renunțat la atașamentele/ pricinuitoare de suferință ale acestei lumi/ Și sunt fericit/ Nu am a adăposti/ bogății/ Evit dorința de erudiție livrescă/ Devotamentul, liber de orice obligație/ mă face fericit.

Sunt fericit/ căci n-am cunoscut/ Atătarea la vorbăria/ care amplifică orgoliul/ Nu cunosc șiretlicul, nici viclenia/ Fără să fiu precaut, fără să sufăr/ sunt fericit/ liber de vanitate/ liber de vise de glorie/ Sunt fericit de la sfârșitul rumorilor/ și al clevetelii/ Oricare mi-ar fi

locul de popas/ el mă odihnește/ Oriunde sunt, eu sunt fericit/ Orice vestmânt mă mulțumește/ Orice hrană mă satisface/ Sunt fără încetare o ființă fericită.“

Sărbătoarea de la Marea Pagodă din Paris, închinată deținătorului Premiului Nobel pentru Pace, din 1989, Tenzin Gyatso, Dalai Lama, cel mai înalt ierarh religios tibetan și conducător al guvernului acestei țări, din exil, a început cu ceremonialul **Sang-Sol** sau **Oferirea de Tămăie**. Totul fusese pregătit așa cum cerea tradiția, pe un loc înalt și curat din fața Casei Zeilor. **Sang-Sol** este destinată divinităților care aduc, oferă. După recitarea mantrelor de către lama adunați cu acest prilej pe un podium special ridicat, la un ceas de liniște, dimineața, înainte de sosirea turiștilor, tibetani și preoții lor, în prezența a doi cameramani apăruți între timp, au format un cerc, fiecare primind un pumn de tsampa (făină de orz prăjită), care după câteva invocatii ale preoților - urmate din timp în timp de glasurile participanților, tibetani veniți din Europa ca și din Tibet - a fost aruncată în aer, ca ofrandă pentru lama, pentru zeitățile meditației și pentru protectorii religioși cu cererea specifică pentru longevitate, motivul festivității fiind ziua de naștere a lui Dalai Lama, dar și pentru nețărmită iubire, compasiune, calm, toate aceste sentimente și stări, vizualizate ca zeități.

Ziua se anunța frumoasă, însoțită, așa cum sunt zilele de bun augur. De copacii și de stâlpii înalți ca și deasupra tarabelor cu obiecte de vânzare făcute de meșteri tibetani, erau legate steaguri de rugăciune din material textil și de diferite mărimi și culori, cu fragmente din vechi texte religioase în limba tibetană, scrise manual. Se spune că aceste obiecte cu care participanții se întorc la casele lor, între care și stegulețele de rugăciune pe care le puteai obține contra unei sume simbolice, sunt binecuvântate și se transformă într-o sursă nepuizabilă de mare mulțumire și bucurie pentru cei cărora le sunt oferite. **Sang - Sol** s-a încheiat cu o nouă reuniune a preoților lama, care și-au cerut iertare zeităților pentru orice greșeală în îndeplinirea ritualului, rugându-le apoi, să se întoarcă în sălașul lor și încheind cu recitarea de versuri aducătoare de bine. În diferite puncte ale Casei Zeilor s-a ars la un moment dat și tămăie cu miros de rășină de brad, căci acest obicei este și semn de mare apreciere și politete, menit să marcheze trecerea și prezența unor persoane importante, invitați și preoți.

Angela SCARLAT

(continuare în pag. 23)

Inițiator al seriei noi: Radu CĂRNECI Redactor-șef: Carmen MIHALACHE
Ștefan RADU (secretar general de redacție)

Adrian JICU, Marius MANTA, Dan PERȘA, Violeta SAVU (corectură)

Contabilitate: Anișoara TOMA Culegere text: Niculina MOISĂ

• Revistă editată de Consiliul Județean Bacău • Redacția: Str. Caișilor nr. 7 • Tel/Fax: 0234-512497 • E-mail: ateneubc@gmail.com •

• Materialele nepublicate nu se restituie. • Tipărit la SC LETEA S.A. Bacău, str. Letea 17, tel.: 0234 572900 • ISSN 1221-5813 •

• Cititorii se pot abona direct, la redacție, sau cu plata prin virament la Trezoreria Bacău, cont: RO50 TREZ 0615 010X XX00 0317 •

